

ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ - ΣΔΟ

ΘΕΜΑ :ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ
(BANKING AND FINANCIAL ADMINISTRATION)

ΟΙ ΕΚΠΟΝΟΥΝΤΕΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ :

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΟΥΛΙΟΣ (15531)

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΟΛΩΝΙΑΣ (14999)

Ο ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΠΑΣ

ΜΑΡΤΙΟΣ 2016

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε ολόψυχα τον επιβλέπων καθηγητή Γεώργιο Παππά.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ.....	8
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΚΗ (SUMMARY).....	9

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Εισαγωγή	10
--------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

2.1 Εισαγωγή	13
2.2 Η έννοια της τράπεζας.....	13
2.2.1 Το τραπεζικό σύστημα	14
2.2.2 Οι σημαντικότερες Τράπεζες Πιστωτικά Ταμεία και οργανισμοί	14
2.3 Το χρηματοπιστωτικό σύστημα.....	17
2.3.1 Δανεισμός και αποταμίευση.....	20
2.3.2 Οι συμμετέχοντες στο χρηματοπιστωτικό σύστημα.....	20
2.4 Συμπεράσματα 2 ^ο κεφαλαίου	22

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

3.1 Εισαγωγή	22
3.2 Διεθνή λογιστικά πρότυπα	23
3.2.1 Βασικές παραδοχές των διεθνών λογιστικών καταστάσεων	24
3.3 Η σύσταση και η δομή των τραπεζικών λογιστικών καταστάσεων.....	25

3.3.1 Ισολογισμός τραπεζών	26
3.3.1.1 Συνήθη χαρακτηριστικά Ισολογισμού Τραπεζών	26
3.3.2 Κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης	28
3.3.3 Κατάσταση μεταβολών της καθαρής θέσης	30
3.3.4 Κατάσταση ταμειακών ροών	31
3.3.5 Γνωστοποιήσεις –Σημειώσεις	33
3.4 Επίλογος.....	35

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ/ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ

4.1 Εισαγωγή	36
4.2 Ορισμός και ιστορική προσέγγιση	37
4.3 Σκοπός και αντικείμενο της διαχείρισης Ενεργητικού υποχρεώσεων	39
4.4 Διαχείριση ενεργητικού.....	42
4.5 Διαχείριση υποχρεώσεων	46
4.6 Επίλογος	48

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

Η ΠΙΣΤΟΔΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

5.1 Εισαγωγή	49
5.2 Είδη πιστωτικών διευκολύνσεων	49
5.2.1 Άμεσες πιστωτικές διευκολύνσεις.....	50
5.2.2 Είδη άμεσων πιστωτικών διευκολύνσεων.....	53
5.3 Αξιολόγηση πιστοληπτικής ικανότητας πιστούχων.....	58
5.4 Επίλογος.....	61

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

6.1 Εισαγωγή.....	62
6.2 Τρόποι πρόσβασης πιστωτικών ιδρυμάτων	64
6.3 Ρευστότητα	64
6.4 Κίνδυνος ρευστότητας	65
6.5 Παράγοντες που επηρεάζουν την τραπεζική ρευστότητα.....	66
6.6 Δείκτες έγκαιρης προειδοποίησης του κινδύνου ρευστότητας	69
6.7 Αριθμοδείκτες ρευστότητας	71
6.8 Συμπεράσματα 6 ^ο Κεφαλαίου.....	73

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

ΔΙΕΘΝΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ

7.1 Εισαγωγή.....	75
7.2 Ιστορική επισκόπηση της διεθνούς τραπεζικής εποπτείας	75
7.3 Η αγορά ευρωνομισμάτων και οι λόγοι ευημερίας της.....	77
7.4 Η διεθνής χρηματαγορά	79
7.5 Διεθνείς πιστοδοτήσεις	81
7.6 Τραπεζικά Κέντρα.....	83
7.7 Συμπεράσματα 7 ^ο Κεφαλαίου	84

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ

8.1 Εισαγωγή	85
--------------------	----

8.2 Αγορά συναλλάγματος στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	85
8.2.1 Τιμές συναλλάγματος	87
8.2.2 Τα προϊόντα της αγοράς συναλλάγματος	88
8.2.2.1 Spot αγορά.....	88
8.2.2.1 i Άμεσες και έμμεσες ισοτιμίες	89
8.2.2.1 ii Σταυροειδείς ισοτιμίες.....	90
8.2.2.2 Η προθεσμιακή αγορά	90
8.2.2.3 Αγορά swap συναλλάγματος	91
8.3 Επίλογος.....	91

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9⁰

ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ

9.1 Εισαγωγή.....	92
9.2 Ιστορική αναδρομή.....	92
9.3 Πρώτο Σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια.....	93
9.4 Λοιπά θέματα ενδιαφέροντος της Επιτροπής της Βασιλείας	95
9.5 Το Δεύτερο Σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας για την κεφαλαιακή Επάρκεια ή αλλιώς {BASEL II}.....	96
9.5.1 Πρώτος πυλώνας {Ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις }.....	97
9.5.2 Δεύτερος πυλώνας {Εποπτεία της κεφαλαιακής επάρκειας και των εσωτερικών συστημάτων αξιολόγησης των πιστωτικών ιδρυμάτων }.....	99
9.5.3 Τρίτος πυλώνας {Αποτελεσματική πειθαρχία μέσω της αγοράς και ενημέρωση του κοινού}.....	99

9.6 Το Τρίτο Σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια ή αλλιώς {BASEL III}.....	100
9.7 Κεφαλαιακή επάρκεια Εθνικής Τράπεζας.....	102
9.8 Συμπεράσματα 9 ^ο κεφαλαίου.....	103

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10^ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ –ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Συμπεράσματα –διαπιστώσεις	104
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	107

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η τράπεζα είναι ένα χρηματοπιστωτικό σύστημα που ασχολείται με μια διευρυμένη δυνατότητα ανάπτυξης των εργασιών της κατανοώντας την χρηματοδοτική της λειτουργία και των τεχνικών χρηματοδότησης των τραπεζών μέσω της αγοράς.

Ο μεγάλος ανταγωνισμός μεταξύ των τραπεζών συνέβαλε σε πλήθος ειδών του χρηματοπιστωτικού οργανισμού διευρύνοντας ρόλους ομαλής λειτουργία της οικονομίας μέσω του εύρους των προϊόντων για την εξυπηρέτηση επενδυτών, καταθετών και δανειζόμενων. Επιπλέον τα προσφερόμενα προϊόντα και υπηρεσίες του χρηματοπιστωτικού οργανισμού σε επιχειρήσεις λαμβάνοντας υπόψη τα διεθνή λογιστικά πρότυπα με αναλυτικές πληροφορίες της τράπεζας δίνοντας αξιοπιστία και συγκρισιμότητα με άλλες τράπεζες για την σωστή λήψη αποφάσεων. Πιο συγκεκριμένα την διαχείριση του ενεργητικού δηλαδή τα περιουσιακά στοιχεία αναβαθμίζοντας με οικονομικό αποδοτικό τρόπο επενδύοντας σε χορηγήσεις δανείων και χρεογράφων με σκοπό το κέρδος με όσο το δυνατόν χαμηλότερο κίνδυνο. Επίσης η τράπεζα πρέπει να αντλήσει κεφάλαια με στόχο το χαμηλότερο κόστος είτε από καταθέσεις καθώς και άλλες πηγές χρηματοδότησης η αγορά συναλλάγματος που περιλαμβάνει τα χρηματοοικονομικά κέντρα καθώς και την Διεθνή τραπεζική με την αγοραπωλησία των εθνικών νομισμάτων, ισοτιμία ή την αγορά ευρωνομισμάτων με στόχο την κερδοφορία της.

Εμφανές είναι η σημασία της ρευστότητας η οποία κινεί το πιστωτικό οργανισμό την εξέλιξη της κοινωνίας και της οικονομίας αποφεύγοντας τον σημαντικότερο κίνδυνο τον πιστωτικό κίνδυνο για να μπορέσει να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της τα οποία είναι ζωτικής σημασίας για την λειτουργία και βιωσιμότητα της. Τα θεμέλια για την αποφυγή του πιστωτικού κινδύνου δημιουργώντας ένα τοίχος με την βοήθεια της Τραπεζικής Εποπτείας με στόχο να καθορίσει ένα ελάχιστο ίδιο κεφάλαιο για να αποφευχθεί αρνητικές συνέπειες για την διεθνή οικονομία.

Τέλος στον τραπεζικό χώρο χρειάζεται σχεδιασμός και καινοτομίες στον χώρο της διάθεσης των τραπεζικών προϊόντων για την ικανοποίηση των αναγκών της αγοράς και της οικονομίας για άντληση κεφαλαίων και αποφυγή πτώχευσης.

SUMMARY

The Financial System of a Bank deals with the expansion of Skills and Capability and moreover it has to do with the Understanding of the Financial Operation together with the Financial Techniques needed and determined by the Financial Market.

The large market competition contributed to the creation of a large number of financial institutions, expanding roles of smooth functioning of the economy through a range of financial products for the convenience of investors, depositors and borrowers. Furthermore the products and services of financial institutions to companies considering international accounting standards with detailed information of banks give reliability and comparability with other banks for the right decisions. In asset management, assets upgrading economically efficient way by investing in loans and advances for profit at the lowest risk possible. Also, the bank needs to raise funds in order to lower costs either from deposits and other sources of funding such as the foreign exchange market including the financial centers and the International bank for sale of the national currency, rate or Eurocurrency market aimed at profitability.

It is widely believed that a Financial Institution should be able to fulfill its Liquidity Needs so as to Avoid Credit Risk; with that it aims at meeting all its Financial Obligations which are thought as to be Vital to the best of Functioning and being Sustainable. The above can easily lead to the Development of Society and Economy as well. In order for a Financial Institution to fulfill its Financial Targets, Bank Supervising seems to be of great importance as Bank Supervisors' Main Aim and Core Work focuses on the taking of such measures so that the establishment of the minimum Equity Capital is within the Capability Standards set by the Banking System itself.

So it becomes clear that the Banking Industry needs Special Financial Designing and further Economic Innovations not only for a Bank to be able to distribute the Right Banking Products meeting the Market Needs and Consumers' Banking Wishes as well but also Raise the Funds needed. In that way, Profitability and Gooddealing are Guaranteed.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία με τίτλο <Τραπεζική χρηματοοικονομική διοίκηση > εντάσσεται στην υποχρέωση του προγράμματος σπουδών στην εκπαίδευση του Τμήματος Λογιστική και χρηματοοικονομική . Οι άνθρωποι για να αναλάβουν να καλύψουν τις ανάγκες με αγαθά που δεν μπορούσαν να παράγουν οι ίδιοι ανακαλύψανε την ανταλλαγή αγαθών . Δημιούργησε πολλά προβλήματα όπως ότι ο ένας πρέπει να προσφέρει ότι χρειάζεται ο άλλος και τις αντίστοιχες ποσότητες που χρειάζεται ο καθένας . Για να υπάρξει σωστή διαχείριση των αγαθών δημιούργησαν το χρήμα. Η τράπεζες σήμερα διαχειρίζονται το χρήμα με κέρματα, χαρτονομίσματα τραπεζικές επιταγές και πιστωτικές κάρτες. Αναλύουμε τα διάφορα Τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες των πιστωτικών ιδρυμάτων που συμβάλουν στην ανάπτυξη της οικονομίας.

Η απελευθέρωση των αγορών και η αποκανονικοποίηση του ρυθμιστικού πλαισίου του τραπεζικού συστήματος της ανεπτυγμένης βιομηχανίας δημιούργησε καταστάσεις όξυνσης του ανταγωνισμού μεταξύ των τραπεζικών ιδρυμάτων. Η όξυνση αυτή ήταν πολυεπίπεδη και αφορούσε περισσότερα ζητήματα, από τον απλό ανταγωνισμό μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων μέχρι και τον τρόπο που διαχειρίζονται το ενεργητικό και το παθητικό τους, μέσω της προσφοράς προς το κοινό, τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών. Έτσι, στην παρούσα πτυχιακή εργασία γίνεται προσπάθεια ανάλυσης του τρόπου, με τον οποίο λειτουργεί ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, σχετικά με τη διαχείριση του ενεργητικού και του παθητικού του, και με τους πάσης φύσεως κινδύνους που μπορεί να έρθει αντιμέτωπο. Συγκεκριμένα, η εργασία χωρίζεται σε οχτώ κεφάλαια, όπου αναφέρονται τα βασικά χαρακτηριστικά των τραπεζών, οι υπηρεσίες τους , ο τρόπος με τον οποίο λειτουργούν στην Ελλάδα αλλά και διεθνώς.

Έτσι, στο δεύτερο κεφάλαιο, γίνεται λόγος για την σημασία της τράπεζας και του τραπεζικού συστήματος στην Ελλάδα. Επίσης αναφέρονται οι σημαντικότερες τράπεζες που υπάρχουν και οι βασικές λειτουργίες τους όπως ο δανεισμός και η αποταμίευση.

Το τρίτο κεφάλαιο της παρούσας μελέτης χωρίζεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος παρατίθενται τα Διεθνή Λογιστικά πρότυπα όπου αναλύονται οι βασικές παραδοχές των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων αλλά και οι σύστασή τους. Στο δεύτερο μέρος αναλύονται οι βασικές καταστάσεις αποτελεσμάτων όπως ο Ισολογισμός , Καθαρή Θέση και Ταμειακές Ροές.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναφερόμαστε στον ορισμό και στην ιστορική προσέγγιση της διαχείρισης ενεργητικού και υποχρεώσεων μιας τράπεζας. Επίσης αναλύεται ο σκοπός και το αντικείμενο της διαχείρισης αυτών των δυο σημαντικών μελών μιας τράπεζας.

Στο πέμπτο κεφάλαιο αναφερόμαστε στην Πιστοδοτική Πολιτική των Πιστωτικών Ιδρυμάτων , τις άμεσες πιστωτικές διευκολύνσεις αλλά και να είδη του. Επίσης αναφερόμαστε και το πώς γίνεται η αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας πιστούχων.

Στο έκτο κεφάλαιο αναφερόμαστε στους τρόπους πρόσβασης των πιστωτικών ιδρυμάτων , της ρευστότητας τους αλλά τους κινδύνους όπου τους επηρεάζουν. Επίσης αναγράφουμε τους Δείκτες Ρευστότητας αλλά και τους κινδύνους όπου επηρεάζονται.

Στο έβδομο κεφάλαιο αναφερόμαστε στην Διεθνή Τραπεζική και στον ρόλο όπου συμμετέχει στην αγορά ευρωνομίσματος αλλά και τους λόγους ευημερίας της Διεθνούς Χρηματαγοράς.

Στο όγδοο κεφάλαιο αναπτύσσουμε την αγορά συναλλάγματος στα Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα , τις τιμές τους αλλά και τα προϊόντα όπου μπορούν να αγοράσουν πελάτες.

Και τέλος στο ένατο κεφάλαιο αναφερόμαστε στα σύμφωνα της επιτροπής της Βασιλείας 1,2 και 3 για την Κεφαλαιακή Επάρκεια αλλά και στους πυλώνες της.

Στόχος της συγκεκριμένης μελέτης είναι η αναλυτική παρουσίαση του τρόπου με τον οποίο λειτουργούν τα τραπεζικά ιδρύματα και πως αυτά διαχειρίζονται τα διάφορα ζητήματα που τους απασχολούν. Σήμερα, οι τράπεζες προσφέρουν πλήθος τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών, όπως τη δυνατότητα κατάθεσης ή ανάληψης χρηματικών ποσών από το κατάστημα, ή ακόμη και συναλλαγές μέσω αυτόματων μηχανημάτων ATMs με κάρτες. Γίνεται, λοιπόν, φανερό ότι υπάρχει ένας υπέρμετρος ανταγωνισμός στο τραπεζικό σύστημα, εξαιτίας του βασικού σκοπού των τραπεζών, ο οποίος είναι η μεγιστοποίηση των κερδών τους με όσο το δυνατόν λιγότερο κόστος. Σε αυτό το σημείο, αξίζει να σημειωθεί ότι οι τράπεζες, συχνά, αντιμετωπίζουν ορισμένους κινδύνους, όπως ο πιστωτικός κίνδυνος, ο κίνδυνος αγοράς, ο συναλλαγματικός και άλλοι. Κίνδυνοι, για τους οποίους, αν δεν γίνει η κατάλληλη διαχείριση εκ μέρους της τράπεζας, υπάρχει και η πιθανότητα πτώχευσης.

Οι δύο σπουδαίοι οικονομολόγοι που έζησαν τον 20 αιώνα ανέπτυξαν τις οικονομίες με τις οικονομικές θεωρίες τους ο τζων Μέυναρντ Κένυς και ο Μίλτων Φρίντμαν. Οι σπουδαίοι αυτοί οικονομολόγοι δημιούργησαν ο ένας την κενσσιανή ρύθμιση δηλαδή την διανομή κερδών στις κατώτερες τάξεις με την μορφή κοινωνικών παροχών ενώ ο Μίλτων Φρίντμαν δημιούργησε τον μονεταρισμό δηλαδή την αύξηση της ποσότητας του χρήματος σε μια

οικονομία με κρατική παρέμβαση μέσω δημοσιονομικής νομισματικής πολιτικής που οδηγεί σε άνοδο των τιμών και αύξηση του πληθωρισμού.

Τέλος ο σκοπός της εργασίας είναι να μαθαίνουμε να αναπτύξουμε περισσότερες ικανότητες στον τομέα της Τραπεζικής ώστε στο άμεσο μέλλον να μπορούμε να αντιμετωπίσουμε διάφορες καταστάσεις και να ελέγχουμε τις εξελίξεις που υπάρχουν παγκοσμίως σε θέματα της οικονομίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα

2.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο θα αναφερθούμε στην έννοια της τράπεζας, στο τραπεζικό σύστημα και στα είδη τραπεζών, ώστε να μπορέσουμε να κατανοήσουμε το ρόλο που παίζει σήμερα το τραπεζικό σύστημα για την ομαλή λειτουργία της οικονομίας.

Εν συνεχεία, θα αναφερθούμε στην έννοια του χρηματοπιστωτικού συστήματος και των χρηματοπιστωτικών αγορών, των προϊόντων, που είναι διαθέσιμα στην αγορά, των συμμετεχόντων σε αυτό, ενώ θα γίνει και μια αναφορά στην έννοιας του δανεισμού και της αποταμίευσης, ώστε να καταστεί σαφές το πλαίσιο λειτουργίας ενός χρηματοπιστωτικού συστήματος.

2.2 Η Έννοια της τράπεζας

Η τράπεζα αποτελεί ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα που ασχολείται με χρηματικές και πιστωτικές συναλλαγές. Η κάθε τράπεζα μπορεί να δεχθεί καταθέσεις, να χορηγήσει δάνεια να φυλάσσει και να διατηρεί τα αξιόγραφα καθώς και να αναλαμβάνει πληρωμή λογαριασμών πχ (ΔΕΚΟ, Φορολογικών υποχρεώσεων) .

Η κερδοφορία της τράπεζας επιτυγχάνεται με βάση τη διαφορά στο επιτόκιο δανεισμού ενός δανειολήπτη και στο επιτόκιο των καταθέσεων χρημάτων και επενδύσεων που γίνονται στην τράπεζα.

Τέλος η τράπεζα είναι ένα πιστωτικό ίδρυμα όπου οι κεφαλαιούχοι μαζεύουν και πραγματοποιούν επενδύσεις, καταθέσεις, ενώ από την άλλη δέχεται δανεισμό κ.ο.κ. Η τράπεζα οφείλει να σέβεται τον δανειολήπτη εφόσον δεν κινδυνεύει η βιωσιμότητα του, ενώ το σύνολο των τραπεζών αποτελούν το τραπεζικό σύστημα.

2.2.1 Το τραπεζικό σύστημα

Το τραπεζικό σύστημα αποτελεί το βασικό εργαλείο του χρηματοπιστωτικού συστήματος μιας χώρας. Ορισμένα ιδρύματα και οργανισμοί συμβάλουν ως διαμεσολαβητές στην αποταμίευση διασφαλίζοντας την ρευστότητα, ενώ το χρηματοπιστωτικό σύστημα θεωρείται ένας σημαντικός παράγοντας για την εθνική οικονομία, για την τόνωση της ζήτησης, για την δημιουργία ανάπτυξης και καινοτόμων επενδύσεων. Είναι σημαντικό να αναφερθεί, ότι το βασικό αντικείμενο του τραπεζικού συστήματος είναι η μεταφορά κεφαλαίων από τις πλεονασματικές μονάδες της οικονομίας στις ελλειμματικές. (Howels & Bain, 2011)

2.2.2 Οι σημαντικότερες Τράπεζες, Πιστωτικά Ταμεία και Οργανισμοί

Οι σημαντικότερες μορφές τραπεζών είναι:

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική τράπεζα: Δημιουργήθηκε το 1998 και έχει έδρα την Φρανκφούρτη στην Γερμανία. Τα καθήκοντα της ΕΚΤ και του ΕΣΚΤ (Ευρωπαϊκού συστήματος κεντρικών τραπεζών) ορίζονται από την συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και προσδιορίζονται με βάση τους κανόνες που έχουν δημιουργήσει και την σωστή λειτουργία τους. (Αγγελόπουλος, 2010)

Η συνθήκη και οι κανόνες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας μπορούν να λειτουργούν με την προϋπόθεση ότι όλες οι χώρες μέλη της υιοθετούν το ευρώ. Το ΕΣΚΤ αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες, ενώ ο πρωταρχικός στόχος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι η ενίσχυση της διατήρησης των τιμών, η αειφόρος ανάπτυξη με στόχο την σταθερή οικονομική ανάπτυξη, η πλήρη ανταγωνιστικότητα στις αγορές με υψηλό βαθμό απασχόλησης και κοινωνικής ύψωσης. (Αγγελόπουλος, 2010)

Τα βασικά καθήκοντα της συνοψίζονται στα ακόλουθα:

- Η νομισματική πολιτική του Ευρώ
- Οι πράξεις συναλλάγματος
- Η διαχείριση του χαρτοφυλακίου
- Η προώθηση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών.

Επίσης, η ΕΚΤ έχει κι άλλα καθήκοντα, μεταξύ των οποίων η έκδοση τραπεζογραμματίων, η οποία πραγματοποιείται μόνο εντός της ευρωζώνης, η πραγματοποίηση ερευνών για τις τράπεζες, ενώ συμβάλει στην χρηματοπιστωτική σταθερότητα του συστήματος και στην εποπτεία των τραπεζών (Αγγελόπουλος, 2010)

Διεθνές Νομισματικό Ταμείο: Το διεθνές Νομισματικό Ταμείο δημιουργήθηκε το 1945 στις ΗΠΑ και έχει έδρα την Ουάσιγκτον. Η βασική λειτουργία του είναι να παρέχει οικονομική, τεχνική βοήθεια σε χώρες που βρίσκονται σε δυσμενή οικονομική κατάσταση, ενώ χώρες – μέλη που βρίσκονται σε δύσκολη θέση όσον αφορά το ισοζύγιο πληρωμών τους, μπορούν να ζητήσουν δάνεια και βοήθεια από το ΔΝΤ αναφορικά με τον τρόπο λειτουργίας της εθνικής τους οικονομίας. Πιο συγκεκριμένα, το ΔΝΤ δημιουργεί προγράμματα για την εξάλειψη των ελλειμμάτων προϋπολογισμού, τον ανεξέλεγκτο πληθωρισμό, τον αυστηρό έλεγχο στις τιμές, και στην υποτίμηση ενός ιδιαίτερα υπερτιμημένου νομίσματος με απώτερο στόχο την εξάλειψη μελλοντικών προβλημάτων στο ισοζύγιο πληρωμών των χωρών. (Αγγελόπουλος, 2010)

Η Κεντρική Τράπεζα: Διενεργεί την πιο σημαντική δουλειά στην οικονομία, καθώς ελέγχει την νομισματική πολιτική, βρισκόμενη στην εποπτεία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), ενώ όταν σε καταστάσεις κρίσεων, όπως ο κίνδυνος χρεοκοπίας της χώρας αποτελεί το δανειστή της τελευταίας λύσης (lender of last resort). Επίσης, η ΕΚΤ τυπώνει και εκδίδει νόμισμα και είναι υπεύθυνη για τον έλεγχο της διάθεσης του χρήματος. (Αγγελόπουλος, 2010)

Μια Κεντρική Τράπεζα είναι η Εθνική Τράπεζα. Η Κεντρική Τράπεζα κάνει τις εξής λειτουργίες:

- 1) Η Τράπεζα της Ελλάδος εφαρμόζει τις εντολές της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.
- 2) Ασκεί νομισματική πολιτική
- 3) Συμβάλει στην διατήρηση της στασιμότητας των τιμών
- 4) Εκδίδει τραπεζογραμμάτια
- 5) Διαχειρίζεται τα ταμειακά έσοδα και έξοδα του δημοσίου
- 6) Εκδίδει τίτλους αποπληρωμής του δημοσίου (Αγγελόπουλος, 2010)

Συγκεκριμένα:

- Δίνει εντολές για το ύψος των επιτοκίων και καθορίζει τις τιμές στα επιτόκια του δανεισμού.
- Διεξάγει έρευνες στον ιδιωτικό και στον δημόσιο τομέα δείχνοντας το αποτέλεσμα της οικονομίας σε κάθε χώρα.
- Ελέγχει και μεταβάλλει θετικά την προσφορά του εγχώριου χρήματος, με ρευστοποίηση ομολόγων και εκτύπωση χρήματος.
- Τέλος λειτουργεί ως θεσμός για την κυβέρνηση η οποία θα πρέπει να εκπληρώνει τις υποχρεώσεις της απέναντί της. (Αγγελόπουλος, 2010)

Εμπορική Τράπεζα: Αποτελεί πιστωτικό ίδρυμα χρηματικών υπηρεσιών. Η εμπορική τράπεζα παρέχει κεφάλαια για την ικανοποίηση καταναλωτικών αναγκών των πολιτών στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Οργανώνει την σωστή διαχείριση διαθέσιμων κεφαλαίων:

- 1) Δέχεται καταθέσεις και κεφάλαια
- 2) Μεσολαβεί στις διατραπεζικές αγορές
- 3) Εκμισθώνει θυρίδες
- 4) Πραγματοποιεί χρηματοδοτικές μισθοδοσίες (LEASING)
- 5) Χορηγεί πιστώσεις (FACTORING) (Αγγελόπουλος, 2010)

Συνεταιριστικές Τράπεζες: Οι τράπεζες αυτές έχουν δημιουργηθεί κυρίως στην Δυτική Ευρώπη. Η δημιουργία τους βασίζεται κυρίως στις αρχές και νόμους της συνεταιριστικής επιχείρησης. Έχουν ως κύριο στόχο την εδραίωση της τοπικής κοινωνίας και την συμβολή της στην ανάπτυξη της οικονομίας. (Αγγελόπουλος, 2010)

Επενδυτικές Τράπεζες: Οι Επενδυτικές Τράπεζες συμβάλλουν στην συναλλαγή κεφαλαίων ιδιωτικών και δημοσίων εταιρειών. Η στρατηγική τους είναι να προχωρούν σε συγχωνεύσεις σημαντικών εταιρειών, καθώς επίσης και οικονομικών συναλλαγών μεταξύ των εταιρειών. Συνήθως οι Επενδυτικές Τράπεζες ασχολούνται με πολυεθνικές και μεγάλες εταιρείες. (Αγγελόπουλος, 2010)

Πολλαπλών γενικών εργασιών: Βρίσκονται κυρίως στην ηπειρωτική Ευρώπη και αποτελούν το πιο συνηθισμένο τύπο τραπεζών, ενώ έχουν ένα μεγάλο δίκτυο καταστημάτων για τους ιδιώτες και τις εταιρείες .

Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο: Βασίζεται στο εθνικό ταχυδρομικό σύστημα και συμβάλει στην λειτουργία των εμπορικών τραπεζών. (Αγγελόπουλος, 2010)

2.3 Το χρηματοπιστωτικό σύστημα

Όλοι γνωρίζουμε ότι στην οικονομία για να υπάρξει ανάπτυξη στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, αυτή είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί με βάση δύο βασικούς πυλώνες που συμβάλουν στην οικονομία, το δημόσιο και τον ιδιωτικό πυλώνα. Το μέγεθος και η συμβολή των δύο πυλώνων είναι μεγάλες και συμβάλουν στον εκσυγχρονισμό, στην ιδεολογία και στην πολιτική του χρηματοπιστωτικού συστήματος. (Howels & Bain, 2011)

Στην σημερινή οικονομία, πρώτο στόχο αποτελεί ο περιορισμός του δημόσιου και η ανάπτυξη στο έπακρον του ιδιωτικού τομέα. Ο δημόσιος πυλώνας περιλαμβάνει σαν οικονομικές μονάδες το κράτος, τις δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς (ΔΕΚΟ), ενώ από την άλλη πλευρά ο ιδιωτικός πυλώνας περιλαμβάνει τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά. Στο τέλος κάθε οικονομικής χρήσης η οικονομία εμφανίζει είτε θετικό υπόλοιπο (πλεόνασμα), είτε αρνητικό υπόλοιπο (έλλειμμα) είτε μηδενικό υπόλοιπο (ισοσκελισμένο). (Howels & Bain, 2011)

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι η συγκέντρωση των πλεοναζόντων κεφαλαίων της οικονομίας και η διοχέτευση τους σε οικονομικές μονάδες που χρειάζονται αυτά τα κεφάλαια είτε για επενδύσεις είτε για καταναλωτικές ανάγκες. Η διανομή των κεφαλαίων πραγματοποιείται με χρηματοπιστωτικά προϊόντα που δημιουργούνται στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. (Howels & Bain, 2011)

Τέτοια χρηματοπιστωτικά προϊόντα είναι τα ακόλουθα:

- **Ομόλογα:** είναι ένα χρεόγραφο ή αλλιώς ένα δάνειο για το οποίο ο δημιουργός του πρέπει να καταβάλει τα χρήματα στην λήξη της σύμβασης του. Τα ομόλογα δημιουργούνται για μια συγκεκριμένη χρονική διάρκεια μεγαλύτερη συνήθως του ενός έτους. Ο δημιουργός του ομολόγου είναι ο οφειλέτης και ο κάτοχος του ομολόγου ο δανειστής. Τα ομόλογα βοηθάνε τον

δημιουργό να χρηματοδοτήσει μακροπρόθεσμες επενδύσεις με εξωτερικά κεφάλαια.

- **Έντοκα Γραμμάτια του Δημοσίου:** Είναι χρεόγραφα τα οποία κατέχουν τον μικρότερο κίνδυνο σε σχέση με άλλα προϊόντα, επειδή είναι κρατικά χρεόγραφα και έχουν σχεδόν μηδενική πιθανότητα πτώχευσης. Από την πλευρά της η τράπεζα είναι υποχρεωμένη να επενδύει ένα μέρος των διαθέσιμων της στα Έντοκα Γραμμάτια του Δημοσίου.

Η απόδοση και οι τόκοι υπολογίζονται ανάλογα από τις δημοπρασίες μεταξύ του Υπουργείου Οικονομικών και των μετεχόντων που συμβάλουν στην χρηματοδότηση, ενώ οι τόκοι υπολογίζονται ανάλογα με την ονομαστική αξία με αφαίρεση της παρούσας αξίας. (Howels & Bain, 2011)

- **Στεγαστικά δάνεια:** Είναι ένα είδος χρεογράφου που χρησιμοποιείται από πολλούς ανθρώπους για την αγορά μιας κατοικίας. Δηλαδή ο δανειολήπτης δανείζεται ένα ποσό με σκοπό την αγορά ακινήτου. Το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα για λόγους ασφαλείας ζητάει από το άτομο (δανειολήπτη) να τοποθετήσει ως ενέχυρο την κατοικία αυτή ή άλλη κατοικία, έως ότου εξοφληθεί το δάνειο. Σε περίπτωση αδυναμίας αποπληρωμής του δανείου, η τράπεζα έχει το νομικό δικαίωμα κατάσχεσης της κατοικίας. Όμως, το στεγαστικό δάνειο αν και θεωρείται ένα ασφαλές δάνειο, καθώς η τράπεζα με όρους προσπαθεί να καλύψει τον δανειολήπτη και δεν θέλει να τον βάζει σε κίνδυνο, όμως ο βασικός στόχος της είναι να εξασφαλίσει ότι θα πάρει πίσω τα χρήματα της.
- **Καταναλωτικά δάνεια:** Δημιουργήθηκαν για να καλύψουν τις προσωπικές ανάγκες με σκοπό την αγορά προϊόντων ή υπηρεσιών. Τα χρήματα που δίνει η τράπεζα δεν ξεπερνάνε τις 25000 ευρώ και χρησιμοποιούνται κυρίως για την αγορά αυτοκινήτων.

Επιπλέον, τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα κατανέμονται στο χρηματοπιστωτικό σύστημα μέσω των χρηματοπιστωτικών αγορών τα οποία εξελίσσονται συνεχώς ανάλογα με τις επικρατούσες συνθήκες στις παγκόσμιες αγορές. (Howels & Bain, 2011)

Πιο συγκεκριμένα, οι χρηματοπιστωτικές αγορές είναι:

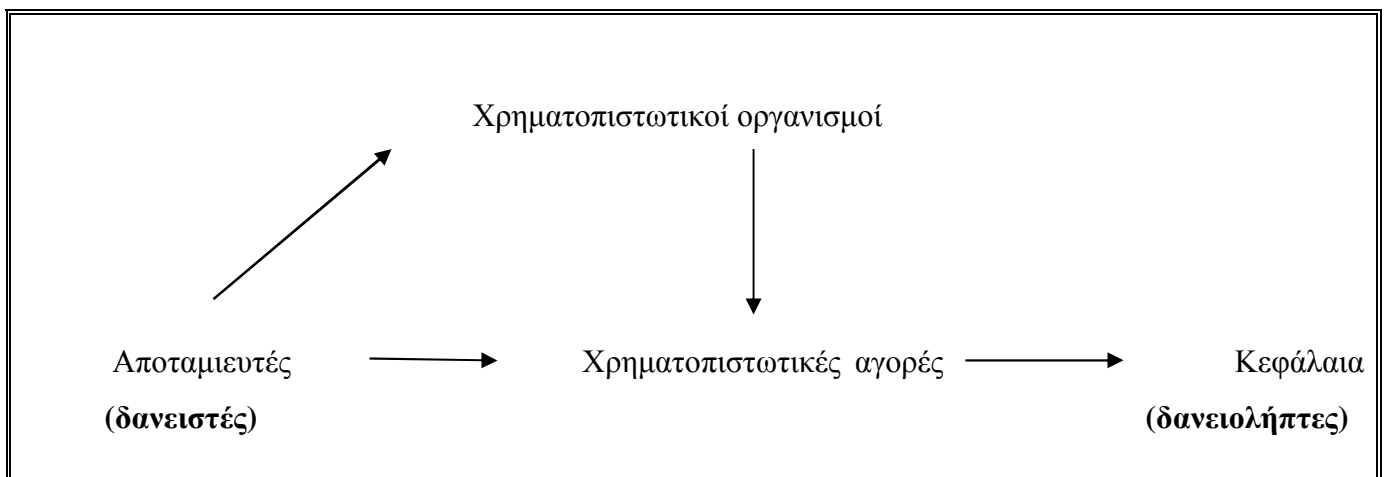
- Κεφαλαιαγορά

- Τρέχουσα αγορά
- Εγχώρια Αγορά Συναλλάγματος
- Διεθνής αγορά συναλλάγματος
- Διατραπεζική αγορά

Ένας παράγοντας που συμβάλλει σε συμφωνία μεταξύ του δανειστή και του δανειολήπτη είναι η επικοινωνία. Σε περίπτωση που καταφέρουν να συνεννοηθούν ο δανειστής με τον δανειολήπτη τότε μιλάμε για άμεση χρηματοδότηση. Γνωρίζουμε όμως ότι η επικοινωνία μεταξύ των δύο ατόμων είναι δύσκολη αφού και οι δύο δεν διαθέτουν την κατάλληλη γνώση και πληροφορίες για να έρθουν σε συμφωνία. (Howels & Bain, 2011)

Για την αντιμετώπιση του παραπάνω προβλήματος, η λύση βρέθηκε με την δημιουργία χρηματοπιστωτικών οργανισμών που αποτελούν το βασικό μοχλό λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Ο ρόλος τους είναι να παρεμβαίνουν και να προβαίνουν και να λειτουργούν σαν διαμεσολαβητές κεφαλαίων μεταξύ πλεονασματικών και ελλειμματικών μονάδων. Στην περίπτωση αυτή αναφερόμαστε σε έμμεση χρηματοδότηση. (Howels & Bain, 2011)

- Τράπεζες
- Επιχειρήσεις παροχής επενδυτικών υπηρεσιών
- Εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης
- Συνεταιριστικές Τράπεζες
- Τράπεζες αμοιβαίων κεφαλαίων
- Εταιρείες χρηματοδότησης

Σχεδιάγραμμα 1: Λειτουργία χρηματοπιστωτικών αγορών

2.3.1 Δανεισμός και αποταμίευση

Αποταμίευση είναι η διαφορά μεταξύ εισοδήματος και κατανάλωσης, η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τους οικονομικούς οργανισμούς για επένδυση σε μηχανήματα, σε βιομηχανικό εξοπλισμό, στην δημιουργία εργοστασίων ή σε αγορές σε ακίνητα. Αρκετοί άνθρωποι αποταμιεύουν χρήματα και κάνουν επένδυση στη αγορά οικοπέδου σπιτιού ή διαμερίσματος και αυτοκινήτου ή τα δαπανούν για να καλύψουν τις καταναλωτικές τους ανάγκες.

Η χορήγηση ενός δανείου λαμβάνεται για διάφορους λόγους κυρίως όμως όταν κάποιοι άνθρωποι έχουν εισόδημα το οποίο καλύπτει τις καταναλωτικές ανάγκες και θέλουν να το διαθέσουν στην αγορά. Τότε υπάρχουν οι επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά δημόσιοι οργανισμοί όπου το εισόδημά τους είναι ανεπαρκές για να πληρώσουν τις ανάγκες και να χρηματοδοτήσουν τα σχέδια τους.

Από την πλευρά τους, τα δάνεια που λαμβάνουν οι δημόσιοι οργανισμοί προορίζονται κυρίως για έργα υποδομής δρόμων και ηλεκτροδότησης και ύδρευσης. Για τις επιχειρήσεις η χορήγηση δανείου προορίζεται για μηχανολογικό εξοπλισμό και επενδύσεις τα οποία θα βοηθήσουν στην μελλοντική αποπληρωμή του δανείου.

Η επιδίωξη των δανειοληπτών είναι να ελαχιστοποιήσουν το κόστος, παράλληλα με μεγιστοποίηση της περιόδου δανεισμού. (Howels & Bain, 2011)

2.3.2 Οι συμμετέχοντες στο χρηματοπιστωτικό σύστημα

Οι βασικές κατηγορίες συμμετεχόντων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι:

- Ιδιωτικές επενδύσεις
- Επιχειρήσεις (πολυεθνική και εθνική)
- Θεσμικοί Επενδυτές
- Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί
- Κεντρικές τράπεζες

Ιδιωτικές επενδύσεις: Οι ιδιώτες επενδύουν κυρίως με απώτερο σκοπό το κέρδος καθώς και την αντιμετώπιση των μελλοντικών οικονομικών τους κινδύνων.

Οι επενδυτικές επιλογές σχετίζονται με υλοποίηση προγραμμάτων σωστού χρόνου, ενημέρωσης, δανεισμού ή χρήσης ιδίων κεφαλαίων για την επένδυση και τις προθεσμιακές αγορές. (Αντωνίου & Κατωπόδη, 2014)

Επιχειρήσεις εθνικές και πολυεθνικές: Πρόκειται για επιχειρήσεις, που εξασφαλίζουν σε μεγάλο βαθμό τη ρευστότητα τους με δανεισμό κεφαλαίων, ο οποίος λόγω του μεγέθους τους έχει χαμηλότερο κόστος, ενώ σημαντικό μέρος των κεφαλαίων τους αντλείται επίσης με πώληση νέων μετοχών. (Αντωνίου & Κατωπόδη, 2014)

Θεσμικοί επενδυτές: Οι θεσμικοί επενδυτές είναι ειδικοί οργανισμοί για την διαχείριση μεγάλης ποσότητας κεφαλαίων (ίδια κεφάλαια ή ξένα κεφάλαια). Οι τρόποι χειρισμού των κεφαλαίων στηρίζονται στην καλή οργάνωση με έμπειρα στελέχη με γνώση σε όλους τους τομείς στις αγορές και στους κινδύνους. Πχ οι θεσμικοί επενδυτές στην χώρα μας είναι οι ανώνυμες εταιρείες διαχείρισης, αμοιβαίων κεφαλαίων, οι ανώνυμες εταιρείες επενδυτικών υπηρεσιών κ.ο.κ. (Αντωνίου & Κατωπόδη, 2014)

Οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί: Κύριος σκοπός τους από την συμμετοχή τους στις αγορές των κεφαλαίων είναι η μεγιστοποίηση των διαθέσιμων χρημάτων της. Σαν χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί νοούνται οι τράπεζες (τα πιστωτικά ιδρύματα), όπου στο ενεργητικό τους γίνεται η τοποθέτηση κεφαλαίων και στο Παθητικό η άντληση κεφαλαίων. (Αντωνίου & Κατωπόδη, 2014)

Επίσης, οι τράπεζες καλούνται να αντιμετωπίσουν πολλούς κινδύνους και για αυτό το λόγο έχουν δημιουργήσει διάφορα εργαλεία για την καταπολέμηση τους.

Κεντρικές τράπεζες: Οι κεντρικές τράπεζες διαδραματίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου που ασκούν νομισματική πολιτική. Τα εργαλεία της νομισματικής πολιτικής είναι οι δεσμευμένες καταθέσεις, το προεξοφλητικό επιτόκιο, οι πολιτικές ανοιχτής αγοράς. Οι τράπεζες αποτελούν τους πρωταγωνιστές στο χρηματοπιστωτικό σύστημα αφού διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην διοχέτευση κεφαλαίων. (Αντωνίου & Κατωπόδη, 2014)

2.4 Συμπεράσματα 2 Κεφαλαίου

Όπως έγινε αντιληπτό από το παραπάνω κεφάλαιο, ο ρόλος των τραπεζών και εν γένει του χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι κομβικός για την πορεία μιας οικονομίας, καθώς λόγω της φύσης τους αποτελούν τη βασική πηγή αποταμίευσης και χρηματοδότησης τόσο για τον ιδιωτικό όσο και για τον δημόσιο τομέα.

Επιπλέον, η συνεχής εξέλιξη της τεχνολογίας οδήγησε στην αύξηση του εύρους των προϊόντων, που καθίστανται διαθέσιμα προς τους καταθέτες, τους δανειζόμενους και τους επενδυτές, γεγονός που αύξησε σημαντικά τη δυναμική των τραπεζών σήμερα, καθώς ο ρόλος τους δεν περιορίζεται μόνο στη διαμεσολάβησή τους μεταξύ αποταμιευτών και δανειστών αλλά εκτείνεται και στο τομέα της παροχής επενδυτικών συμβουλών και λοιπών υπηρεσιών προς τους πελάτες της.

3. ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το λογιστικό πληροφοριακό σύστημα επεξεργάζεται δεδομένα και λογιστικά γεγονότα τα οποία είναι καταγεγραμμένα στα βιβλία της επιχείρησης. Η ροή των πόρων (κεφάλαια, φυσικοί πόροι, εργασία) καθώς και η αξιολόγηση τους, η πώληση των αγαθών, ο προσδιορισμός του επιχειρηματικού αποτελέσματος και η διανομή του ή ο καταλογισμός του είναι σημαντικά στοιχεία τα οποία επεξεργάζονται με σκοπό την πληροφόρηση της διοικήσεως και των στελεχών. Μέσω αυτής της πληροφόρησης τα στελέχη και οι διοικούντες μπορούν να προγραμματίσουν, να κατευθύνουν και να ελέγξουν την πορεία των εργασιών της επιχείρησης. Επιπλέον οι πληροφορίες αυτές είναι πολύτιμες για τους επενδυτές, αναλυτές και συμβούλους που πρόκειται να λάβουν, να δείξουν ή να βοηθήσουν στη λήψη επενδυτικών αποφάσεων. Όπως επίσης δείχνει μέσω των αποτελεσμάτων στους μετόχους αν η Διοίκηση επιμελήθηκε υπεύθυνα τους πόρους που της έχουν εμπιστευτεί.

Η λογιστική, λοιπόν αναλύει, καταχωρεί, συγκεντρώνει και παρουσιάζει τα λογιστικά γεγονότα που επηρεάζουν την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης. Με αυτόν τον τρόπο συντάσσονται οι λογιστικές ή αλλιώς χρηματοοικονομικές καταστάσεις (Financial Statements) που αποτελούν και το τελικό προϊόν της διαδικασίας της λογιστικής. Επιπλέον, η κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων είναι υποχρεωτικό να γίνεται κατά ίσα τακτά

χρονικά διαστήματα (κυρίως ανά 12 μήνες που ισούται με μία λογιστική χρήση, αλλά υπάρχουν και οι λιγότερο αναλυτικές όπως οι τριμηνιαίες ή εξαμηνιαίες λογιστικές καταστάσεις).

Οι οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων όπως και των τραπεζών εκτός από το να συντάσσονται πρέπει υποχρεωτικά και να δημοσιεύονται ώστε οι ενδιαφερόμενοι να έχουν την δυνατότητα πρόσβασης σε αυτές. Επομένως σύμφωνα με το IAS 1 οι οικονομικές αυτές καταστάσεις είναι οι παρακάτω:

- Ισολογισμός
- Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης
- Κατάσταση μεταβολών της Καθαρής Θέσης
- Κατάσταση Ταμειακών Ροών
- Γνωστοποιήσεις επί των οικονομικών καταστάσεων (Σημειώσεις – Notes)

Είναι αναγκαίο να σημειωθεί ότι τα είδη των οικονομικών καταστάσεων που είναι υποχρεωμένη να συντάσσει μια οικονομική μονάδα, συμπεριλαμβανομένου και των τραπεζικών επιχειρήσεων έχουν άμεση σχέση με τη σύνθεση του χαρτοφυλακίου των συμμετοχών που έχει. Πιο αναλυτικά:

1. Οι εταιρείες με συμμετοχές σε θυγατρικές συντάσσουν ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις. Η μητρική , βέβαια είναι υποχρεωμένη από την ελληνική νομοθεσία να συντάσσει και εκείνη ιδιαίτερες οικονομικές καταστάσεις
2. Στις εταιρίες με συμμετοχές μόνο σε συγγενείς εταιρείες οι οικονομικές τους καταστάσεις συντάσσονται αποτιμώντας τις συμμετοχές τους με τη μέθοδο των ίδιων κεφαλαίων
3. Τέλος , οι εταιρίες με συμμετοχές μόνο σε κοινοπραξίες συντάσσουν τις οικονομικές καταστάσεις είτε ενοποιώντας τις συμμετοχές τους με τη μέθοδο της αναλογικής ενοποίησης ή τις αποτιμούν με τη μέθοδο των ίδιων κεφαλαία.

Παρόλα αυτά οι τράπεζες έχουν διαφορετική δομή και περιέχουν περισσότερες πληροφορίες στις λογιστικές τους καταστάσεις σε σχέση με αυτές των υπόλοιπων επιχειρήσεων.

3.2 ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (I.A.S. International Accounting Standards) είναι μορφές νόμων που καλούνται οι επιχειρήσεις να λάβουν υπόψη τους για τη σύνταξη των λογιστικών τους καταστάσεων.

Η Επιτροπή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (I.A.S.B. International Accounting Standards Board) ιδρύθηκε το 1973 μεταξύ συμφωνίας των λογιστικών σωμάτων της Γαλλίας, Γερμανίας, Αγγλίας, Ιαπωνίας, Μεξικού, Αυστραλίας, Καναδά, ΗΠΑ και Ιρλανδίας. Αντικειμενικοί σκοποί των ΔΛΠ είναι:

- Να δημιουργηθούν και να δημοσιευτούν Λογιστικά Πρότυπα με τα οποία θα συντάσσονται οι οικονομικές καταστάσεις και θα προωθείται η παγκόσμια αποδοχή και τήρηση αυτών.
- Να υπάρχει υψηλή ποιότητα, διαφάνεια, και δυνατότητα σύγκρισης των πληροφοριών ώστε να βοηθηθούν οι παγκόσμιες αγορές κεφαλαίων και η ορθή λήψη αποφάσεων
- Να προωθηθεί η χρήση και η αυστηρή τήρηση αυτών των προτύπων
- Να επιδιώξει τα Εθνικά Λογιστικά Πρότυπα αν γίνουν όμοια με το ΔΛΠ με σκοπό ποιοτικότερες λύσεις.

3.2.1 ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΧΕΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ

Οι βασικές αρχές ή κανόνες των ΔΛΠ είναι οι παρακάτω:

- **Η μέθοδος της βάσης των δεδουλευμένων (accrual basis).** Αυτό σημαίνει ότι σε κάθε χρήση να υπολογίζεται η αναλογία μεταξύ εσόδων και εξόδων ασχέτως αν θα εισπραχθούν τα έσοδα ή πληρωθούν τα έξοδα. Επιπλέον για τα πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα έχουν στενή σύνδεση με τη μέθοδο των δεδουλευμένων οι μεταβατικοί λογαριασμοί.
- **Η αρχή της συνέπειας στην παρουσίαση (consistency in presentation)** Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να συντάσσουν λογιστικές τους καταστάσεις τηρώντας την ομοιομορφία των χρήσεων. Αυτό σημαίνει ότι η παρουσίαση και η ταξινόμηση των λογιστικών γεγονότων θα πρέπει να τηρούνται από χρήση σε χρήση.
- **Αρχή της συνεχιζόμενης δραστηριότητας (going concern)** . Η κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων γίνεται με βάση τη συνεχιζόμενη δραστηριότητα των επιχειρήσεων. Αυτό μπορεί να αλλάξει όταν η Διοίκηση έχει σκοπό να ρευστοποιήσει την επιχείρηση είτε γιατί το επιθυμεί είτε διότι δεν έχει άλλη επιλογή ή όταν η επιχείρηση παύσει τις εμπορικές της δραστηριότητες.
- **Αρχή της ολότητας και σπουδαιότητας (aggregation and materiality)** Κάθε ουσιώδης πληροφορία θα πρέπει να εμφανίζεται ξεχωριστά στις οικονομικές καταστάσεις. Ένα στοιχείο θεωρείται ουσιώδης αν η μη εμφάνιση του επηρεάζει την λήψη των αποφάσεων.

- **Αρχή του συμψηφισμού (offsetting).** Τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης δεν θα πρέπει να συμψηφίζονται εκτός αν αυτό επιτρέπεται ή απαιτείται από το ΔΛΠ.
- **Αρχή της σημαντικότητας (contribution)** Τα σημαντικά μεγέθη σ' ένα ισολογισμό θα πρέπει να εμφανίζονται ξεχωριστά. Σημαντικό θεωρείται ένα μέγεθος το οποίο μπορεί να επηρεάσει τις αποφάσεις των ενδιαφερομένων.

Αρχές υπάρχουν και όσο αφορά την ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων, όπως οι παρακάτω:

- **Σαφήνεια (understandability)** Οι πληροφορίες που παρουσιάζονται στις οικονομικές καταστάσεις πρέπει να είναι κατανοητές για τους χρήστες. Από την άλλη πλευρά πληροφορίες που είναι περίπλοκες αλλά θεωρείται ότι είναι απαραίτητες, πρέπει να εμφανίζονται επίσης στα λογιστικές καταστάσεις.
- **Συνάφεια (relevance)** Η δυνατότητα δηλαδή να επηρεαστούν οι οικονομικές αποφάσεις των χρηστών είτε για να εκτιμήσουν καλύτερα γεγονότα είτε για να επιβεβαιώσουν ή να διορθώσουν παλαιότερες εκτιμήσεις τους.
- **Αξιοπιστία (reliability)** Για να μπορεί να θεωρηθεί μια πληροφορία χρήσιμη είναι πολύ σημαντικό να είναι αξιόπιστη να μην περιέχει δηλαδή λάθη, προκαταλήψεις και ανακρίβειες. Είναι πιθανό για παράδειγμα μια πληροφορία να είναι σαφής και κατανοητή αλλά την ίδια στιγμή αναξιόπιστη και έτσι να εξαπατάει το χρήστη.
- **Συγκρισιμότητα (comparability)** είναι η δυνατότητα της διαχρονικής ή διεπιχειρησιακής σύγκρισης των οικονομικών καταστάσεων από το χρήστη.

3.3 Η ΣΥΣΤΑΣΗ ΚΑΙ Η ΔΟΜΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Το IAS 1 «Παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων» (Presentation of Financial Statements) είναι αυτό που καθορίζει το περιεχόμενο, τη δομή και τις αρχές της σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων. Το IAS 1 ή αλλιώς ΔΛΠ 1 εκδόθηκε το Σεπτέμβριο του 2007 και ισχύει για τις ετήσιες περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 1^η Ιανουαρίου του 2009.

Οι οικονομικές καταστάσεις που συντάσσονται από τις τράπεζες είναι ανά τρίμηνο, εξάμηνο και δωδεκάμηνο. Πιο συγκεκριμένα οι ετήσιες συντάσσονται στο τέλος κάθε λογιστικής χρήσης, δηλαδή την 30^η Ιουνίου ή την 31^η Δεκεμβρίου κάθε έτους. Είναι σημαντικό να δημοσιεύονται έγκαιρα ώστε να έχει μεγαλύτερη αξία για τους η χρήστες η πληροφόρηση που λαμβάνουν μέσω των οικονομικών καταστάσεων.

Τα στοιχεία τα οποία καταχωρούνται στις οικονομικές καταστάσεις πρέπει να πληρούν κάποια συγκεκριμένα κριτήρια. Αρχικά με τον όρο καταχώρηση εννοούμε τη

διαδικασία ενσωματώσεως ενός κονδυλίου στις Οικονομικές Καταστάσεις. Για να είναι λοιπόν δυνατό για ένα στοιχείο να καταχωρηθεί, θα πρέπει να είναι πιθανό ότι θα εισρεύσει ή θα εκρεύσει από την επιχείρηση κάποιου είδους μελλοντικό οικονομικό όφελος που συνδέεται με αυτό το κονδύλι. Ακόμη θα πρέπει το στοιχείο αυτό να έχει κόστος ή κάποια αξία που μπορεί να μετρηθεί με αξιοπιστία. Όταν ένα στοιχείο δεν ανταποκρίνεται στα παραπάνω κριτήρια αλλά η γνωστοποίηση του θεωρείται χρήσιμη για την πληροφόρηση των χρηστών τότε μπορεί να καταγραφεί στο Προσάρτημα ή στο επεξηγηματικό υλικό.

Παρακάτω παρουσιάζονται αναλυτικά οι Οικονομικές Καταστάσεις των τραπεζών, ο τρόπος σύνταξής τους καθώς και οι πληροφορίες που παίρνουμε από την κάθε μια.

3.3.1 ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Ο Ισολογισμός (Statement of Financial Position/ Balance Sheet) είναι η χρηματοοικονομική κατάσταση της τραπεζικής επιχείρησης, ο οποίος εμφανίζει τα στοιχεία του ενεργητικού, του παθητικού και των ίδιων κεφαλαίων σε δεδομένη χρονική στιγμή.

Οι πληροφορίες που πρέπει να εμφανίζονται υποχρεωτικά στον ισολογισμό βάση του I.A.S. 1 είναι οι παρακάτω:

1. Επωνυμία της τράπεζας
2. Ημερομηνία του Ισολογισμού
3. Αν ο ισολογισμός αφορά την τράπεζα μεμονωμένα ή όμιλο τραπεζών
4. Το τηρούμενο νόμισμα
5. Οι ελάχιστες θέσεις κονδυλίων (Περιουσιακών στοιχείων –Υποχρεώσεων- Καθαρής Θέσεις) οι οποίες εμφανίζονται κατά τη σχετική ρευστότητα τους.

Ο ισολογισμός χωρίζεται σε δύο μέρη το Ενεργητικό που βρίσκεται στα αριστερά και το Παθητικό που βρίσκεται στα δεξιά (αναλυτικότερα στο επόμενο κεφάλαιο) Επιπλέον ισχύουν πάντα οι εξής δυο θεμελιώδεις εξισώσεις:

1η Θεμελιώδης Εξίσωση

Ίδια Κεφάλαια + Παθητικό = Ενεργητικό

2η Θεμελιώδης Εξίσωση

Κέρδος = Έσοδα – Έξοδα

3.3.1.1 Συνήθη Χαρακτηριστικά Ισολογισμού των τραπεζών

Ένα παράδειγμα Ισολογισμού των Τραπεζών είναι η παρακάτω γενική ενοποιημένη λογιστική κατάσταση (πίνακας 1) του ελληνικού τραπεζικού συστήματος (Ελληνική Ένωση Τραπεζών 2006)

Πίνακας 1 Ενοποιημένη Λογιστική κατάσταση ελληνικού τραπεζικού συστήματος

<u>ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ</u>	<u>ΠΑΘΗΤΙΚΟ</u>
Ταμείο και Καταθέσεις στην Κεντρική Τράπεζα	Καταθέσεις Ιδιωτών Επιχειρήσεων
Δάνεια Δάνεια Λιανικής τραπεζικής Δάνεια Επιχειρηματικής τραπεζικής	Ομόλογα
Αξιόγραφα Ομόλογα Μετοχές	Παράγωγα Κεφάλαιο Μετοχικό Αποθεματικά
Παράγωγα Συμβόλαια Μελλοντικής Εκπλήρωσης Συμβόλαια ανταλλαγής Επιτοκίων	
Πάγια Κτίρια και εξοπλισμός Αποσβέσεις	
Λοιπά	
Σύνολο	Σύνολο

Όσο αφορά το ενεργητικό των τραπεζών το μεγαλύτερο μέρος του (πάνω από το 80%) καλύπτεται από δάνεια τα οποία έχουν χορηγηθεί σε πελάτες και άλλους πιστωτικούς οργανισμούς. Το μικρότερο ποσοστό του ενεργητικού ανήκει στα πάγια περιουσιακά στοιχεία (περίπου 2%) και αυτό έχει ως συνέπεια ο δείκτης λειτουργικής μόχλευσης να είναι αρκετά χαμηλός άρα ο κίνδυνος αλλά και η απόδοση της τράπεζας μειώνεται (Joseph F. Sinkey, 1999 σελ. 102). Επιπλέον λόγω του ότι οι τραπεζικές υπηρεσίες δεν έχουν ενσωματωμένη μορφή αποθέματα δεν υπάρχουν έτσι τα έσοδα των τραπεζών εισπράττονται τη χρονική στιγμή που πραγματοποιούνται. Οι ελληνικές τράπεζες όπως και γενικά ευρωπαϊκές είναι υποχρεωμένες βάση κανονισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) να διακρατούν ποσοστό 2% των καταθέσεων που έχουν λήξη μικρότερη των 2 ετών, σε λογαριασμό τους που διατηρούν στην Κεντρική Τράπεζα ο οποίος συνήθως έχει μηδενικό επιτόκιο (Κανονισμός 1745/2003 της ΕΚΤ).

Από την άλλη πλευρά το παθητικό στον ισολογισμό των τραπεζών παρουσιάζει μεγάλο δείκτη χρηματοοικονομικής μόχλευσης λόγω του ότι ο δείκτης των υποχρεώσεων είναι υψηλός σε σχέση με τα ίδια κεφάλαια. Οι τράπεζες δηλαδή χρησιμοποιούν δανειακά κεφάλαια για τη χρηματοδότηση των εργασιών. Σ' ένα πλαίσιο κίνδυνου-απόδοσης, η

χρηματοοικονομική μόχλευση αυξάνει το δυνητικό κίνδυνο και η δυνητική απόδοση (Joseph F, 1999, σελ 103). Επομένως το κεφάλαιο αποτελεί ένα μικρό ποσοστό του μέρους του παθητικού ενώ στο υπόλοιπο μέρος του παθητικού περιλαμβάνονται δανειακά κεφάλαια και κυρίως υποχρεώσεις σε καταθέσεις (81% επί του συνόλου του παθητικού) και άλλες τράπεζες (2%-7%). Ο τελευταίος τρόπος χρηματοδότησης απορρέει από δάνεια που συνάπτονται στη διατραπεζική αγορά. Τα τελευταία έτη μάλιστα τα διατραπεζικά δάνεια χρησιμοποιήθηκαν αρκετά ως εργαλείο διαχείρισης της ρευστότητας των τραπεζών.

3.3.2 ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΗΣ

Η Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης ή αλλιώς Κ.Α.Χ. (Statement of Comprehensive Income) εμφανίζει την ροή των εσόδων (τόκοι, προμήθειες , κλπ) και των εξόδων (αμοιβές και έξοδα, προσωπικού, γενικά έξοδα) που πραγματοποιήθηκαν μέσα σε μια χρήση καταλήγοντας έτσι σ' ένα αποτέλεσμα. Το θετικό αποτέλεσμα καλείται κέρδος ενώ το αρνητικό ζημιά. Είναι μιας ιδιαίτερης σημασίας κατάστασης καθώς είναι χρήσιμη για την εκτίμηση των παρακάτω:

- Της επιτυχίας της διοικήσεως της επιχείρησης στη συγκεκριμένη χρήση.
- Της αξίας της επιχείρησης, διότι μέσω της ανάλυσης των κερδών (οργανικά-τακτικά, ανόργανα-έκτακτα) μπορούν να εκτιμηθούν μελλοντικά λειτουργικά κέρδη και συνεπώς και η αξία της επιχείρησης.
- Δυνατότητα επιστροφής στους μετόχους του κεφαλαίου που επένδυσαν στην επιχείρηση.
- Την έκταση που τα κεφάλαια της επιχείρησης απασχολούνται στις λειτουργικές της ανάγκες.

Με τον όρο έσοδο (income) εννοούμε κάθε αύξηση στα οικονομικά στοιχεία της τράπεζας κατά τη διάρκεια μιας λογιστικής περιόδου είτε με τη μορφή εισροών ή αυξήσεων των στοιχείων του Ενεργητικού είτε με τη μείωση των Υποχρεώσεων. Τα έσοδα διακρίνονται σε λειτουργικά και μη λειτουργικά, τακτικά και έκτακτα, δεδουλευμένα και μη δεδουλευμένα, πραγματοποιημένα και τεκμαρτά.

Με τον όρο έξοδο (expense) εννοούμε την κάθε μείωση στα οικονομικά στοιχεία του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος κατά τη διάρκεια μιας λογιστικής περιόδου είτε με τη μορφή εκροών ή μειώσεων των στοιχείων του Ενεργητικού είτε με την αύξηση των Υποχρεώσεων. Επίσης τα έξοδα διακρίνονται σε λειτουργικά και μη λειτουργικά, τακτικά και έκτακτα, δεδουλευμένα και μη δεδουλευμένα, πραγματοποιημένα και τεκμαρτά. Στα έξοδα συμπεριλαμβάνονται οι εκροές κατά την πορεία των συνήθων δραστηριοτήτων της επιχείρησης αλλά και οι ζημιές (π.χ. φυσικές καταστροφές). Στην

Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης όταν καταχωρούνται ζημιές εμφανίζονται συνήθως ξεχωριστά διότι αποτελούν χρήσιμη πληροφορία για την λήψη οικονομικών αποφάσεων.

Η κατάσταση των αποτελεσμάτων χρήσεως μπορεί να παρουσιαστεί βάση δύο μεθόδων είτε με τη μέθοδο κατά είδος των δαπανών είτε με τη μέθοδο της λειτουργίας δαπανών, αναλόγως με το είδος της οργανώσεως της επιχείρησης. Σύμφωνα με την πρώτη μέθοδο οι δαπάνες συγκεντρώνονται κατά είδος διότι την επιχείρηση την ενδιαφέρει το είδος του εξόδου και όχι ο σκοπός για τον οποίο πραγματοποιήθηκε. Αντίθετα στη μέθοδο της λειτουργίας των δαπανών τα έξοδα παρουσιάζονται ομαδοποιημένα σε έξοδα διοικητικής λειτουργίας, έρευνας και ανάπτυξης, λειτουργίας διάθεσης αποθεμάτων και έξοδα χρηματοοικονομικής λειτουργίας. Με τη δεύτερη μέθοδο οι χρήστες λαμβάνουν πιο χρήσιμη πληροφόρηση σε σχέση με την κατάταξη κατά είδος των εξόδων.

Όταν συντάσσεται η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης θα πρέπει υποχρεωτικά να περιλαμβάνει εκτός από τα οικονομικά μεγέθη τα εξής:

1. Τον τίτλο ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΗΣ
2. Την λογιστική χρήση στην οποία αναφέρεται
3. Τη νομισματική μονάδα

Παρακάτω ο πίνακας 2 παρουσιάζει μια τυπική μορφή της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης των τραπεζών σύμφωνα με το ΔΠΧΔ (Ένωση Ελληνικών Τραπεζών 2006):

Πίνακας 2 Τυπική λογιστική Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης μιας τράπεζας σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (ΔΠΧΠ)

Καθαρά έσοδα από τόκους	X
Καθαρά έσοδα από αμοιβές/προμήθειες	X
Έσοδα από μερίσματα	X
Κέρδη/ Ζημιές από χρηματοοικονομικές πράξεις	X
Λοιπά έσοδα εκμετάλλευσης	X
ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	XX
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους	X
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	X
Γενικά λειτουργικά έξοδα	X
Αποσβέσεις	X
Ζημιές απομείωσης αξίας περιουσιακών στοιχείων	X
Ζημιές απομείωσης και προβλέψεις για την κάλυψη του προσωπικού κινδύνου	X
Έσοδα συμμετοχών σε συγγενείς εταιρείες	X
ΚΕΡΔΗ/ΖΗΜΙΕΣ ΜΕΤΑ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ	XX

Μελιον Φόροι	X
ΚΕΡΔΗ/ ΖΗΜΙΕΣ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΦΟΡΟΥΣ	XX
Κατανέμονται σε:	
Μετόχους εταιρείας	
Μετόχους μειοψηφίας	

Όπως φαίνεται και παραπάνω τα έσοδα από λειτουργικές δραστηριότητες των τραπεζών προκύπτουν από τα καθαρά έσοδα από τόκους , έσοδα από αμοιβές/προμήθειες, μερίσματα και κέρδη ή ζημιές από χρηματοοικονομικές πράξεις. Τα καθαρά έσοδα από τόκους ισούνται από τη διαφορά μεταξύ των εσόδων των τόκων και των εξόδων για πληρωμή των τόκων. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι τα έσοδα από τόκους προέρχονται από τα δάνεια που έχει χορηγήσει η τράπεζα και η καταγραφή τους γίνεται σε δεδουλευμένη βάση, δηλαδή υπολογίζονται ανάλογα με το ποσό που έχει δεδουλευτεί από τη στιγμή που έχει οριστεί μέχρι την στιγμή που συντάσσεται η ΚΑΧ. Επιπλέον τα έσοδα από τόκου αναλογούν κατά μέσο όρο περίπου στο 83% των συνολικών κερδών των Ευρωπαϊκών τραπεζών εκ των οποίων το 5%-7% είναι έσοδα από προμήθειες, ενώ τα έξοδα από για πληρωμή των τόκων αποτελούν το 71% των συνολικών εξόδων της τράπεζας (Gross 2006).

3.3.3 ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΤΗΣ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ

Η Κατάσταση Μεταβολών της Καθαρής Θέσης (Statement of Changes in Equity) , δείχνει τις αιτίες που επέφεραν μεταβολές στην κίνηση των ιδίων κεφαλαίων όπως αναφέρεται στον ισολογισμό της οικονομικής μονάδας σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Η κατάσταση των μεταβολών των ιδίων κεφαλαίων περιέχει τα εξής στοιχεία:

1. Τα υπόλοιπα των λογαριασμών των στοιχείων που συνθέτουν την καθαρή θέση στο τέλος της προηγούμενης χρήσης ή στην αρχή της χρήσης.
2. Τα αίτια τα οποία οδήγησαν σε αύξηση ή μείωση των υπολοίπων των λογαριασμών στοιχείων της καθαρής θέσης.
3. Τα νέα υπόλοιπα των λογαριασμών στοιχείων των ιδίων κεφαλαίων στο τέλος της λογιστικής χρήσης.

Οι αιτίες που επέφεραν μεταβολές στην κίνηση της καθαρής θέσης μπορούν να διαιρεθούν στις εξής τέσσερις κατηγορίες:

1. Επίδραση από μεταβολές στις ακολουθούμενες λογιστικές πρακτικές (changes in accounting policies) και διορθώσεις λαθών προηγούμενων ετών που αντιμετωπίστηκαν. Σύμφωνα με το ΔΛΠ 8 όταν μια επιχείρηση αλλάξει την

λογιστική πρακτική που ακολουθεί ή θέλει να διορθώσει κάποιο λάθος των προηγούμενων ετών θα πρέπει η επίδραση των δυο αυτών να γίνει αναδρομικά και να επηρεάσει το υπόλοιπο έναρξης του λογαριασμού («υπόλοιπο εις νέο»).

2. Επίδραση από κέρδη και ζημιές, τα οποία επηρεάζουν απευθείας την καθαρή θέση σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο.
3. Επίδραση από τα αποτελέσματα (έσοδο ή έξοδο, κέρδη ή ζημιές) της εξεταζόμενης περιόδου. Εδώ πρέπει να αναφερθεί ότι στα αποτελέσματα είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη και ο φόρος εισοδήματος, ο οποίος σύμφωνα με τα πρότυπα αποτελεί έξοδο.
4. ¹Επίδραση από πάσης φύσεως δοσοληψίες με τους μετόχους. Οι σημαντικότερες από αυτές είναι οι παρακάτω: (*)
 - I. Η αύξηση μετοχικού κεφαλαίου με καταβολή μετρητών από τους μετόχους
 - II. Η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου με καταβολή μετρητών στους μετόχους
 - III. Η καταβολή μερίσματος
 - IV. Η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου λόγω συγχώνευσης με απορρόφηση μιας άλλης εταιρείας
 - V. Η εξάσκηση από τα στελέχη stock options
 - VI. Η αγορά ιδίων μετοχών (treasury stock)
 - VII. Η πώληση ιδίων μετοχών (treasury stock)

3.3.4 ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ

Η Κατάσταση Ταμειακών Ροών (Statement of Cash Flow) με βάση το ΔΛΠ μας πληροφορεί από πού εισέρευσαν τα μετρητά της επιχείρησης και πού αυτά διατέθηκαν μέσα σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Σκοπός της οικονομικής αυτής κατάστασης είναι να μας δείξει την δυνατότητα της επιχείρησης να δημιουργεί ταμειακά διαθέσιμα και ταμειακά ισοδύναμα. Επιπλέον η Κ.Τ.Ρ. μας δείχνει τις μεταβολές των ταμειακών διαθεσίμων και ισοδυνάμων καθώς και το υπόλοιπο τους στο τέλος της περιόδου.

Με τον όρο «²ταμειακά διαθέσιμα εννοούμε τα μετρητά στο ταμείο της επιχείρησης καθώς και τις καταθέσεις οι οποίες μπορούν να αναληφθούν άμεσα» (Grant Thornton) . Ενώ «ταμειακά ισοδύναμα είναι οι βραχυπρόθεσμες , υψηλής ρευστότητας επενδύσεις που είναι άμεσα μετατρέψιμες σε συγκεκριμένα ποσά ταμειακών διαθεσίμων και που υπόκεινται σε ασήμαντο κίνδυνο μεταβολής της αξίας τους. Τα ταμειακά ισοδύναμα κατέχονται από την

¹ Γεώργιος Κόντος (2007) , Λογιστική Τραπεζών και Εταιρειών Leasing & Factoring Εκδόσεις Διπλογραφία , σελ 522-523

² Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα- Αναλυτική παρουσίαση Grant Thornton , Τόμος Α' ΔΛΠ7 σελ.116

επιχείρηση για την αντιμετώπιση των βραχυχρόνιων ταμειακών αναγκών της και όχι για επένδυση ή για άλλους σκοπούς» (Grant Thornton).

Η ταμειακή ροή είναι ένα μέτρο για την εκτίμηση της ρευστότητας της επιχείρησης. Για να συνταχτεί η κατάσταση ταμειακών ροών χρησιμοποιούνται οι ταμειακές ροές (εισροές και εκροές) που προκαλούνται από τις εξής δραστηριότητες:

1. Χρηματοοικονομικές είναι αυτές που καταλήγουν σε μεταβολές στο μέγεθος και τη συγκρότηση του μετοχικού κεφαλαίου (π.χ. εισπράξεις μετρητών από την έκδοση μετοχών , πληρωμές στους μετόχους)
2. Επενδυτικές είναι η απόκτηση και η διάθεση μακροπρόθεσμων περιουσιακών στοιχείων και άλλων επενδύσεων (π.χ. πληρωμές για ή εισπράξεις από την απόκτηση συμμετοχών στο κεφάλαιο άλλων επιχειρήσεων)
3. Λειτουργικές δραστηριότητες είναι οι υπόλοιπες δραστηριότητες που δεν είναι επενδυτικές και χρηματοοικονομικές (π.χ. πληρωμές σε εργαζομένους, εισπράξεις από δικαιώματα)

Για την κατάρτιση της κατάστασης των ταμειακών ροών υπάρχουν δύο μέθοδοι α) η άμεση και β) η έμμεση. Η μόνη διαφορά που υπάρχει στην παρουσίαση τους είναι στις λειτουργικές δραστηριότητες, ενώ στις υπόλοιπες δραστηριότητες (επενδυτικές, χρηματοοικονομικές) εμφανίζονται με τον ίδιο τρόπο και στις δυο μεθόδους. Στην άμεση μέθοδο γίνονται γνωστές οι κύριες κατηγορίες εισπράξεων των πληρωμών ενώ στην έμμεση μέθοδο εμφανίζεται το τελικό αποτέλεσμα των εισροών ή εκροών (κέρδος/ ζημιά).

Στον ακόλουθο πίνακα (πίνακας 3) μπορούμε να δούμε αν μια αύξηση ή μείωση του ενεργητικού και του παθητικού αποτελεί εκροή ή εισροή για το ταμείο

Πίνακας 3 12. Ανάλυση και Εφαρμογή των Ταμειακών Ροών με βάση τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και η επίδραση τους στις αποδόσεις των μετοχών, Φράγκος Παναγιώτης Σεπτέμβριος 2011

	Μεταβολή	Ταμείο
Ενεργητικό	Αύξηση (+)	Εκροή
Ενεργητικό	Μείωση (-)	Εισροή
Παθητικό	Αύξηση (+)	Εισροή
Παθητικό	Μείωση (-)	Εκροή

Στη διαδικασία κατάρτισης των ταμειακών ροών οι πληροφορίες δεν λαμβάνονται από το ισοζύγιο ή μετά την διενέργεια εγγραφών προσαρμογής όπως γίνεται σε άλλες λογιστικές καταστάσεις αλλά από τις παρακάτω πηγές:

1. Δυο συγκριτικούς ισολογισμούς ώστε να υπολογίζονται οι μεταβολές που χρειάζονται.
2. Την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης.

3. Την κατάσταση διάθεσης κερδών.
4. Ορισμένα στοιχεία από το προσάρτημα τα οποία εμφανίζουν εισροές και εκροές διαθεσίμων.

Η κατάσταση ταμειακών ροών δίνει τη δυνατότητα στους χρήστες να αξιολογήσουν τις ταμειακές τους ροές και παράλληλα να τις συγκρίνουν με άλλες επιχειρήσεις. Μέσα από αυτή την λογιστική κατάσταση παρέρχονται πληροφορίες ως προς:

1. Τις μεταβολές των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού ειδικά αυτών που επηρεάζουν τη ρευστότητα και τη φερεγγυότητα της επιχείρησης.
2. Τις αλλαγές στην οικονομική διάρθρωση.
3. Την δυνατότητα της επιχείρησης για τη δημιουργία ρευστότητας.
4. Η ύπαρξη στοιχείων για την εκτίμηση της αξίας των μελλοντικών ροών της επιχείρησης.
5. Το επίπεδο που έχουν επιτευχθεί οι αναμενόμενες χρηματικές ροές σε σχέση με τον προϋπολογισμό.
6. Τη σχέση μεταξύ της κερδοφορίας και της καθαρής διακίνησης των μετρητών της επιχείρησης.

³Επιπλέον το ΔΛΠ δίνει τη δυνατότητα όλες οι ταμειακές ροές να μπορούν να εμφανίζονται σε καθαρή βάση. Στην περίπτωση των τραπεζών οι Ταμειακές ροές που εμφανίζονται σε καθαρή βάση είναι :

1. Εισπράξεις και πληρωμές για την αποδοχή και αποπληρωμή καταθέσεων με ορισμένη ημερομηνία λήξης.
2. Οι ανακαταθέσεις σε άλλα πιστωτικά ιδρύματα και η απόσυρση ανακαταθέσεων από άλλα πιστωτικά ιδρύματα.
3. Ταμειακές προκαταβολές και δάνεια προς πελάτες και η αποπληρωμή αυτών των προκαταβολών και δανείων. (Βλάχος Χρίστος 2007)

3.3.5 ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ- ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ (NOTES)

Οι Γνωστοποιήσεις-Σημειώσεις περιλαμβάνουν όλες τις απαιτούμενες πληροφορίες που δεν παρουσιάζονται στις υπόλοιπες οικονομικές καταστάσεις. Ο Ισολογισμός, η Κατάσταση αποτελεσμάτων Χρήσης, η Κατάσταση Ταμειακών Ροών, η Κατάσταση Μεταβολών Ίδιων Κεφαλαίων παρουσιάζουν αποκλειστικά αριθμητικά δεδομένα χωρίς να δίνουν πληροφορίες και επεξηγήσεις που είναι χρήσιμες στο χρήστη, αυτό το κενό λοιπόν καλύπτουν οι Σημειώσεις. Συγκεκριμένα στην οικονομική αυτή κατάσταση γνωστοποιούνται ή δηλώνονται κατά περίπτωση ή κατά σειρά τα εξής:

³ Βλάχος Χρίστος, Λουκά Λουκάς (2007) Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα 2007, 4^η έκδοση , Global Training.

- Ότι οι οικονομικές καταστάσεις έχουν συνταχθεί σύμφωνα με όλα τα ΔΛΠ και τις αντίστοιχες διερμηνείες, οι οποίες δεν παρουσιάζονται τις Οικονομικές Καταστάσεις
- Οι ακολουθούμενες από την επιχείρηση λογιστικές πρακτικές (accounting policies) και τις λογιστικές αρχές που επελέγησαν και εφαρμόστηκαν για σημαντικές συναλλαγές και γεγονότα
- Επιπρόσθετες πληροφορίες οι οποίες δεν εμφανίζονται στα προηγούμενα τμήματα των οικονομικών καταστάσεων αλλά που είναι αναγκαίες για την ακριβοδίκαιη παρουσίαση.

Η σειρά που πρέπει να παρουσιάζονται οι πληροφορίες στο Προσάρτημα είναι συγκεκριμένη ώστε να βοηθά τους χρήστες να κατανοούν και να συγκρίνουν τις Οικονομικές Καταστάσεις είναι η παρακάτω:

- Σημείωση συμμόρφωσης προς το Δ.Λ.Π.
- Σημείωση των μεθόδων αποτίμησης και των λογιστικών μεθόδων που εφαρμόστηκαν
- Επεξηγηματικές ή συμπληρωματικές πληροφορίες για στοιχεία που παρουσιάζονται στον κάθε πίνακα των Οικονομικών Καταστάσεων και με τη σειρά των στοιχείων αυτών που παρουσιάζονται στις Οικονομικές Καταστάσεις.
- Άλλες γνωστοποιήσεις, οι οποίες περιλαμβάνουν:
 - ο Ενδεχόμενες υποχρεώσεις, δεσμεύσεις και άλλες οικονομικές γνωστοποιήσεις
 - ο Μη οικονομικές γνωστοποιήσεις.

Επιπλέον στο προσάρτημα πρέπει να περιγράφονται τα εξής για τις λογιστικές μεθόδους :

- Οι μέθοδοι της αποτίμησης που χρησιμοποιήθηκαν
- Κάθε ειδικότερη λογιστική μέθοδος ή χειρισμός που χρησιμοποιήθηκε και είναι απαραίτητος για την ορθή κατανόηση των οικονομικών καταστάσεων.

Κάποιες από τις λογιστικές μεθόδους που θα μπορούσαν να παρουσιαστούν περιλαμβάνουν ενδεικτικά : λογισμός εσόδων, ενοποιήσεις επιχειρήσεων, κοινοπραξίες, μισθώσεις, προβλέψεις, μετατροπή των ξένων νομισμάτων και αντιστάθμιση συναλλαγματικών κινδύνων, ορισμός των ταμιακών διαθεσίμων και των ταμιακών ισοδυνάμων, κλπ. Στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις γνωστοποιείται επίσης και η μέθοδος προσδιορισμού της υπεραξίας και των δικαιωμάτων μειοψηφίας.

Ακόμη στις Σημειώσεις γνωστοποιούνται αν δεν είχαν γνωστοποιηθεί στις άλλες οικονομικές καταστάσεις τα εξής:

- Η έδρα, η νομική μορφή της επιχειρήσεως , η χώρα ιδρύσεως της επιχείρησης και η διεύθυνση της έδρας.
- Η φύση των εργασιών και οι κυριότερες δραστηριότητες της.
- Η επωνυμία της μητρικής επιχειρήσεως, καθώς και της επικεφαλής επιχείρησης του ομίλου
- Ο αριθμός των εργαζομένων στο τέλος της χρήσεως είτε ο μέσος όρος αυτών στη χρήση.

3.4 ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Όπως είδαμε και από αυτά που αναφέρθηκαν πιο πάνω οι οικονομικές καταστάσεις των τραπεζών περιέχουν περισσότερες και πιο αναλυτικές πληροφορίες σε σχέση με τις κοινές λογιστικές καταστάσεις που συντάσσουν οι εταιρείες-επιχειρήσεις. Αυτό συμβαίνει λόγω της φύσεως των εργασιών των τράπεζων και το σημαντικό ρόλο που έχουν για το σύνολο της οικονομίας μιας χώρας.

4 ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ / ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ

4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι εμπορικές τράπεζες έχουν θεμελιώδη ρόλο στην οικονομία της χώρας εφόσον επηρεάζουν τόσο την εξελικτική πορεία των νομισματικών της μεγεθών όσο και την αναπτυξιακή της διαδικασία ιδιαίτερος στις αναπτυσσόμενες χώρες θεωρούνται ο μοναδικός μηχανισμός συγκέντρωσης αποταμιευτικών πόρων και διανομής τους στις ελλειμματικές μονάδες. Λόγω αυτών των ικανοτήτων που διαθέτουν οι τράπεζες οι αρχές προέβησαν στη θέσπιση διαφόρων κανονισμών που αποσκοπούν στην επίτευξη των επιθυμητών γενικών οικονομικών στόχων. Οι συγκεκριμένοι κανονισμοί αφορούν απαιτήσεις διακράτησης ρευστών διαθεσίμων από τις τράπεζες, στη κεφαλαιουχική κατάστασή τους, στη ρευστότητά τους, στα επιτόκια καταθέσεων και χορηγήσεων στη χορήγηση δανείων σε συγκεκριμένες δραστηριότητες, καθώς και σε άλλα είδη. Οι περιορισμοί αυτοί επηρεάζουν τις αποφάσεις των τραπεζών καθώς και το πώς θα διαμορφωθεί η διάρθρωση και το μέγεθος των δραστηριοτήτων τους. Υπάρχουν διάφορες μορφές εμπορικών τραπεζών ενώ στον τραπεζικό ισολογισμό επικρατούν οι καταθέσεις στο παθητικό και οι χορηγήσεις στο ενεργητικό. Η διάρθρωση του ισολογισμού είναι μια από τις βασικότερες αποφάσεις των εμπορικών τραπεζών εφόσον επιδρούν στο εισόδημά τους. Παρ' όλα αυτά οι τράπεζες θα πρέπει να προβούν σε μια σειρά άλλων σημαντικών αποφάσεων οι οποίες καθίστανται δυσκολότερες λόγω της επίδρασης της αβεβαιότητας που μαστίζει τις χρηματοδοτικές αγορές.

⁴ Βασικός στόχος των εμπορικών τραπεζών μεταξύ των άλλων αποτελεί η μεγιστοποίηση του πλούτου των μετοχών τους και η λαμβάνοντας υπόψη τους περιορισμούς που επιβάλλουν οι αρχές διαμορφώνουν το χαρτοφυλάκιό τους έτσι ώστε να τον πετύχουν. Ωστόσο, υπάρχουν γενικές αρχές που αφορούν τη διαχείριση των τραπεζών. Μια τράπεζα έχει τέσσερις βασικές προτεραιότητες: 1) ⁵ Η εξασφάλιση επαρκούς ρευστότητας, δηλαδή ρευστά διαθέσιμα, προκειμένου να μπορεί να ανταπεξέλθει η τράπεζα σε διαστήματα αυξημένης ανάληψης καταθέσεων. Για την διακράτηση επαρκών διαθεσίμων η τράπεζα θα πρέπει να ακολουθήσει πολιτική διαχείρισης ρευστότητας, δηλαδή να αποκομίσει εύκολα ρευστοποιήσιμες απαιτήσεις ώστε να ανταπεξέλθει στις αυξημένες της υποχρεώσεις απέναντι στους καταθέτες. (Διαχείριση ρευστότητας). 2) Η διοικητική ομάδα της τράπεζας πρέπει να στοχεύει την επίτευξη ενός θεμιτού επιπέδου κινδύνου, με την συγκέντρωση απαιτήσεων με χαμηλή πιθανότητα αποτυχίας και ακολουθώντας πολιτική διαφοροποίησης του χαρτοφυλακίου (Διαχείριση ενεργητικού). 3) Η συγκέντρωση κεφαλαίων με όσον το δυνατό χαμηλότερο κόστος (Διαχείριση παθητικού). 4) Ο προσδιορισμός του ύψους του κεφαλαίου,

⁴ Αγγελόπουλος. Π. (2005), «Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα». Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης Αθανάσιος.

⁵ Αγγελόπουλος. Π. (2005), «Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα». Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης Αθανάσιος.

το οποίο καθίσταται διαχειριστέο από την τράπεζα καθώς και η διαδικασία συγκέντρωσής του (Διαχείριση κεφαλαιακής επάρκειας). Τελειώνοντας, η διοίκηση πρέπει να αποφασίσει για τα θέματα που τίθενται όσον αφορά τη ταυτόχρονη διαχείριση ενεργητικού-υποχρεώσεων περιθωρίου επιτοκίων, αξιολόγησης του αποτελέσματος όπως εμφανίζεται στον ισολογισμό και το μελλοντικό στρατηγικό προγραμματισμό.

4.2 ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

⁶Στις σημερινές ημέρες, λόγω της αβεβαιότητας και του κινδύνου που επικρατεί εξαιτίας της ενοποιημένης χρηματοοικονομικής αγοράς και των τεχνολογικών βελτιώσεων οι επενδυτές αναρωτιούνται ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος να επενδύσουν τα περιουσιακά τους στοιχεία για να πετύχουν ικανοποιητικές αποδόσεις υποκείμενες σε αβεβαιότητες διάφορους περιορισμούς και υποχρεώσεις. Επιπλέον υφίσταται ένας προβληματισμός σχετικά με τον τρόπο που θα πρέπει να αναπτύξουν μακροπρόθεσμες στρατηγικές προκειμένου να αντισταθμίσουν τις αβεβαιότητες και τέλος πως θα συνδυάσουν αποφάσεις επενδύσεων ενεργητικού και επιλογές υποχρεωτικού ώστε να επιτευχθεί η μεγιστοποίηση της περιουσίας τους. Η διαχείριση ενεργητικού-παθητικού έρχεται να δώσει απάντηση σε όλες τις προαναφερθείσες ερωτήσεις και προβληματισμούς. Πιο αναλυτικά: η διαχείριση ενεργητικού-υποχρεώσεων ή διαχείριση περιουσιακών στοιχείων ή ⁷ Asset Liability Management (ALM) με τη διεθνή ονομασία, είναι μια σημαντική διάσταση της διαχείρισης κινδύνου, στην οποία με την δημιουργία του κατάλληλου συνδυασμού ενεργητικού και παθητικού ελαχιστοποιείται η έκθεση σε διάφορους κινδύνους με σκοπό την ικανοποίηση των στόχων της επιχείρησης ή του χρηματοοικονομικού ιδρύματος. Ένας ακόμη ορισμός αναφέρει ότι Asset Liability Management ονομάζεται η ενεργητική διαχείριση των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού και των εκτός ισολογισμού (OBS) περιουσιακών στοιχείων των πελατών μιας τράπεζας που διαθέτουν μεγάλα κεφάλαια και σημαντική περιουσία. Με την ανωτέρω διαχείριση επιδιώκεται : α) μια επαρκής απόδοση των επενδυμένων κεφαλαίων, β) η διατήρηση ενός άνετου πλεονάσματος στο ενεργητικό που να υπερβαίνει το σύνολο των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων και γ) η ορθολογική διαχείριση των κινδύνων. Επίσης, η διαχείριση ενεργητικού-παθητικού (ALM), ορίζεται ως ένας μηχανισμός ο οποίος βοηθάει στην αντιμετώπιση του κινδύνου που ελλοχεύει σε μια τράπεζα και οφείλεται σε αναντιστοιχία μεταξύ των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού, είτε λόγω ρευστότητας ή αλλαγών στα επιτόκια. Μέχρι τη δεκαετία του '60 η διαχείριση των στοιχείων του παθητικού θεωρούνταν άσκοπη.

⁶ Αγγελόπουλος. Π. (2005), «Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα». Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης Αθανάσιος.

⁷ BANCSPATH, ALM Basics: What is Asset Liability Management

Τα περισσότερα πιστωτικά ιδρύματα ή οι εμπορικές τράπεζες θεωρούσαν τις υποχρεώσεις ως δεδομένους εξωγενείς παράγοντες και έτσι ασχολούνταν κυρίως με τη διαχείριση των στοιχείων του ενεργητικού. Όντως το μεγαλύτερο μέρος των πηγών άντλησης των κεφαλαίων τους προερχόταν ως επί το πλείστον από καταθέσεις ταμειυτηρίου και όψεως με διοικητικά καθορισμένο επιτόκιο. Με άλλα λόγια εξασφάλιζαν την απαραίτητη ρευστότητα διαχειριζόμενα κυρίως τα στοιχεία του ενεργητικού τους, εφόσον τα στοιχεία του παθητικού τους ήταν δεδομένα προσδιοριζόμενα από τις άφθονες σχεδόν σταθερού ύψους καταθέσεις. Οι συγκεκριμένες καταθέσεις ήταν άτοκες ή χαμηλότοκες, με επιτόκια καθοριζόμενα από τη διοίκηση και κατά συνέπεια με σχεδόν ανύπαρκτο ανταγωνισμό. Η ρευστότητά τους σε περιπτώσεις ανάγκης εξασφαλιζόταν χρησιμοποιώντας τα μέσα νομισματικής πολιτικής και κυρίως χρησιμοποιώντας και το προεξοφλητικό επιτόκιο των κεντρικών τραπεζών.⁸ Στη μεταβολή αυτή συνέβαλε η μείωση των καταθέσεων και η άνοδος της ζήτησης για κεφάλαια, εξαιτίας του διαρκούς βελτιούμενου διεθνώς ρυθμού ανάπτυξης που είχαν σαν αποτέλεσμα την ανάγκη ανάπτυξης πολλών νέων πέρα των καταθέσεων χρηματοοικονομικών προϊόντων άντλησης κεφαλαίων όπως των διαπραγματευσίμων στις αγορές πιστοποιητικών καταθέσεων (certificates of deposit) ή των τραπεζικών ομολόγων και ταυτόχρονα στην ανάπτυξη των διατραπεζικών αγορών και προϊόντων τους, όπως η δυνατότητα δανεισμού για τη διάρκεια μιας ημέρας (overnight deposits). Τέτοια μέσα ήταν οι συμφωνίες επαναγοράς (repurchase agreements), τα γραμμάτια τραπεζικής αποδοχής (bankers acceptances) τα κοινοπρακτικά δάνεια κλπ. Οι παραπάνω εξελίξεις είχαν σαν συνέπεια σε συνδυασμό με τη διαμόρφωση κατάλληλου θεσμικού πλαισίου απελευθέρωσης των αγορών ήταν η άνοδος σε πλήθος και σε ένταση (volatility) των χρηματοοικονομικών κινδύνων οι οποίοι έπρεπε να μετρηθούν και να ληφθούν υπόψη κατά τη λειτουργία του κάθε πιστωτικού ιδρύματος.

⁹ Μετά την ανάπτυξη των κινδύνων σειρά έλαβε η ανάπτυξη των εργαλείων αντιστάθμισης αυτών δηλαδή των παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων, η χρήση παράλληλα ήταν και ως επενδυτικά εργαλεία. Στο σύγχρονο χρηματοοικονομικό σύστημα όμως επικρατούν σημαντικές αλλαγές αφού ο ανταγωνισμός μεταξύ των τραπεζικών οργανισμών για άντληση κεφαλαίων είναι εντεταγμένος. Επιπλέον ενισχύεται η σημασία των αποφάσεων που αφορούν το ύψος της κεφαλαιακής επάρκειας. Η εξασφάλιση της επάρκειας σε ίδια κεφάλαια από την τράπεζα, της επιτρέπει να αποτρέψει τον κίνδυνο της πτώχευσης. Πτώχευση είναι η κατάσταση κατά την οποία η τράπεζα αδυνατεί να ικανοποιήσει τις υποχρεώσεις της πληρώνοντας τους καταθέτες και τους υπόλοιπους δανειστές της. Επίσης οι

⁸ BANCSPATH, ALM Basics: What is Asset Liability Management

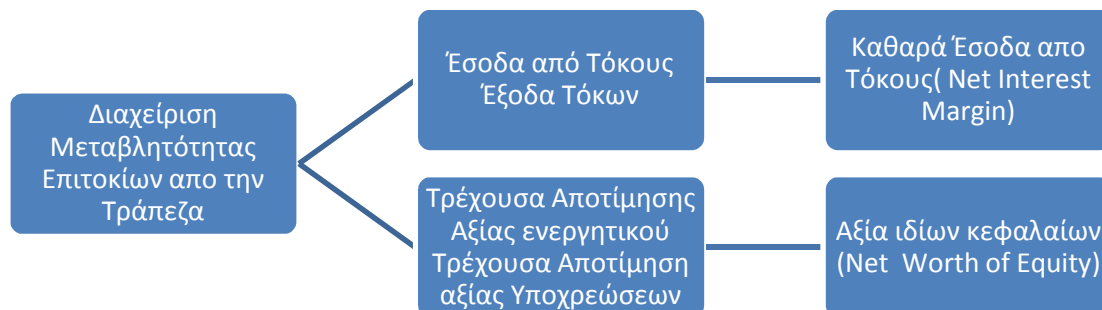
⁹ Αγγελόπουλος. Π. (2005), «Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα». Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης Αθανάσιος.

μεταβολές στις τιμές των μετοχών (ανάλογα με το ύψος του μετοχικού χαρτοφυλακίου) ασκούν επιρροή στην κεφαλαιακή επάρκεια. Τέλος οι εμπορικές τράπεζες είναι υποχρεωμένες να διαθέτουν ένα ελάχιστο ποσό ιδίων κεφαλαίων έναντι της Κεντρικής Τράπεζας για καθαρά εποπτικούς λόγους. Συγκεκριμένα κατά τη δεκαετία του 1990 έχουν παρουσιαστεί συγκεκριμένες εξελίξεις στις ελληνικές τράπεζες λόγω της ανάπτυξης της διαχείρισης ενεργητικού- παθητικού οι οποίες επιδρούν άμεσα στον ισολογισμό τους.

4.3 ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΗΣΗΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ/ΥΠΟΧΡΕΩΣΩΝ

¹⁰ Είναι γνωστό ότι ο τραπεζικός τομέας περιλαμβάνει την αναγνώριση, τη μέτρηση, την αποδοχή και τη διαχείριση του κινδύνου ο κεντρικός άξονας της οικονομικής διαχείρισης της τράπεζας αποτελεί η διαχείριση του κινδύνου. Μια από τις πιο σημαντικές λειτουργίες της διαχείρισης κινδύνου σε μια τράπεζα είναι η διαχείριση ενεργητικού. Επομένως σημαντικό κομμάτι της διαχείρισης ενεργητικού αφορά την ανάπτυξη τεχνικών μέτρησης των κινδύνων προκειμένου να αντιμετωπιστεί και να μετρηθεί κάθε είδος κινδύνου. Παραδοσιακά, χορηγούμενα επιτόκια χρησιμοποιούνταν για την τιμολόγηση των στοιχείων του ενεργητικού των τραπεζών. Ωστόσο στο απελευθερωμένο περιβάλλον ο ανταγωνισμός έχει περιορίσει τα spreads των τραπεζών. Η διαχείριση ενεργητικού ασχολείται με τη στρατηγική διαχείρισης του ισολογισμού που αφορούν τους κινδύνους που προκαλούνται από αλλαγές στα επιτόκια στις συναλλαγματικές ισοτιμίες πιστωτικό κίνδυνο και τη θέση ρευστότητας της τράπεζας. Με τα κέρδη να αποτελούν ένας παράγοντας-κλειδί αυτό έχει γίνει επιτακτική ανάγκη για τις τράπεζες περισσότερο προς την κατεύθυνση της ολοκληρωμένης διαχείρισης του ισολογισμού, όπου στοιχεία του ισολογισμού και διαφορετικό μίγμα λήξης θα πρέπει να εξεταστεί από την άποψη κέρδους της τράπεζας.

¹⁰ Αγγελόπουλος, Π. (2005), «Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα». Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης Αθανάσιος.

Επίσης η διαχείριση ενεργητικού αναφέρεται στη διαχείριση του καθαρού περιθωρίου επιτοκίου και να διασφαλιστεί ότι το επίπεδο και ο βαθμός επικινδυνότητάς της είναι συμβατές με τη σχέση κινδύνου/απόδοσης της τράπεζας. Είναι κάτι περισσότερο από τη διαχείριση των επιμέρους στοιχείων του ενεργητικού. Αποτελεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την τράπεζα της δημοσιονομικής διαχείρισης που απαιτούν ταυτόχρονη απόφαση σχετικά με τα είδη και την ποσότητα των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων που κατέχει ή συνδυασμό και τον όγκο του.¹¹ Επιπλέον η διαχείριση ενεργητικού απαιτεί την κατανόηση του χώρου της αγοράς στην οποία δραστηριοποιείται η τράπεζα. Έτσι η διαχείριση ενεργητικού απαιτεί το ταίριασμα των στοιχείων του ενεργητικού και την ελαχιστοποίηση της ρευστότητας καθώς και του κινδύνου αγοράς. Με άλλα λόγια η διαχείριση ενεργητικού σχετίζεται με τη συνολική πολιτική που εφαρμόζει ένα πιστωτικό ίδρυμα, σχετικά με τη σύνθεση και αναλογία των στοιχείων του ισολογισμού του, που στοχεύει στη μείωση των κινδύνων και στην επίτευξη της μέγιστης ή επιδιωκόμενης απόδοσης. Αναφέρεται στην επιλογή για ανάληψη ενός συγκεκριμένου επιπέδου κινδύνου ώστε να επιτευχθεί η επιδιωκόμενη απόδοση. Γενικότερα η πολιτική διαχείρισης ενεργητικού πρέπει να περιλαμβάνει τα ακόλουθα: α) Σε γενικό βαθμό τους στόχους της τράπεζας (ανάπτυξης, κερδών, επέκτασης, κλπ.), τις εξελίξεις στο χρηματοπιστωτικό σύστημα (αγορές, προϊόντα, κλπ.), το θεσμικό πλαίσιο (εποπτεία, κεφαλαιακή επάρκεια, υποχρεωτικές καταθέσεις, κλπ.), την ανάπτυξη του ανταγωνισμού. β) Σε ειδικό βαθμό το είδος και το κόστος των στοιχείων του παθητικού, το είδος και την

¹¹ Αγγελόπουλος, Π. (2005), «Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα». Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης Αθανάσιος.

απόδοση των στοιχείων του ενεργητικού, το χρονικό ορίζοντα των στοιχείων του ενεργητικού και την αλληλεπίδραση των λήξεών τους. Την αναγκαιότητα για χρήση συγκεκριμένων στοιχείων για τη χρηματοδότηση συγκεκριμένων στοιχείων του ενεργητικού ώστε να υπάρχει ευχερέστερη και συνεπής διαχείριση, το είδος και το βαθμό του κινδύνου που έχει αναληφθεί με κάθε στοιχείο του ενεργητικού, το γεγονός ότι οι κίνδυνοι επηρεάζουν τόσο το εισόδημα όσο και την καθαρή θέση της τράπεζας. Οι σκοποί και στόχοι της διαχείρισης ενεργητικού είναι οι εξής: Επανεξετάζει τη δομή των επιτοκίων και συγκρίνει εξίσου το ίδιο την τιμολόγηση των στοιχείων του ενεργητικού. Εξετάζει τα χαρτοφυλάκια δανείων και επιτοκίων υπό το πρίσμα του συναλλαγματικού κινδύνου και του κινδύνου ρευστότητας που ενδέχεται να προκύψουν. Εξετάζει τον πιστωτικό κίνδυνο και τον κίνδυνο έκτακτης ανάγκης που μπορεί να προέρχονται είτε λόγω των διακυμάνσεων των συναλλαγματικών ή της ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού. Αναθεωρεί την πραγματική απόδοση σε σχέση με τις προβλέψεις που γίνονται και αναλύει τους λόγους για τις ενδεχόμενες επιπτώσεις στα spreads.

¹² Μια αποτελεσματική τεχνική της διαχείρισης ενεργητικού έχει ως στόχο να διαχειριστεί τον όγκο, το μείγμα, την ωριμότητα, το ρυθμό ευαισθησίας, της ποιότητας και της ρευστότητας των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων ως σύνολο, έτσι ώστε να επιτευχθεί μια προκαθορισμένη αναλογία αποδεκτού κινδύνου/ανταμοιβής. Στοχεύει να σταθεροποιήσει τα βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα κέρδη καθώς και τη μακροπρόθεσμη ύπαρξη της τράπεζας. Οι παράμετροι για τη σταθεροποίηση του συστήματος ¹³ διαχείρισης ενεργητικού είναι: Καθαρά έσοδα από τόκους, καθαρό περιθώριο επιτοκίου και οικονομική αναλογία των ιδίων κεφαλαίων. Η σημασία της διαχείρισης ενεργητικού παρουσιάζει άνοδο λόγω της μεταβλητότητας (volatility), καινοτομίας προϊόντος (product innovation), του κανονιστικού περιβάλλοντος (regulatory framework), της αναγνώρισης της διαχείρισης (management recognition). Volatility είναι μια μέτρηση της μεταβλητότητας των αποδόσεων σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Επίσης σημαίνει μια μέτρηση του κινδύνου που στηρίζεται στη τυπική απόκλιση της απόδοσης ενός περιουσιακού στοιχείου. Η εξάπλωση της διαχείρισης ενεργητικού, έδωσε τη δυνατότητα στις τράπεζες να συμμετέχουν με ενεργό τρόπο τόσο ως προμηθευτές, όσο και ως αγοραστές σε ένα μεγάλο φάσμα χρηματαγορών, όπως στις αγορές πιστοποιητικών καταθέσεων (CDs), συμφωνιών εξαγοράς (repurchase agreements), τραπεζικών ομολογιών (bank debentures) και άλλων χρεογράφων, swaps, futures, κλπ. Επιπλέον ανέπτυξαν νέα εργαλεία προκειμένου να αυξήσουν τις δυνατότητες χρηματοδότησής τους και να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις πιθανών πελατών στις χρηματαγορές. Με την εμφάνισή τους σε περισσότερες αγορές προσπάθησαν να

¹² Αγγελόπουλος, Π. (2005), «Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα». Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης Αθανάσιος.

διαφοροποιήσουν τις πηγές πόρων, ενώ με την εξάπλωσή τους σε διεθνείς δραστηριότητες προσπάθησαν να μειώσουν τους κινδύνους στο ενεργητικό με γεωγραφική διαφοροποίηση.

¹⁴Παραδείγματα Στοιχείων Ενεργητικού & Υποχρεώσεων που Επανατιμολογούνται (repriceable assets and repriceable liabilities)

Repriceable Assets

1. Δάνεια κυμαινόμενου επιτοκίου
2. Βραχυπρόθεσμα χρεόγραφα κοντά στην ωριμότητα τους (στην λήξη)-αυτά θα δώσουν κεφάλαια που πρέπει να επαναεπενδυθεί με άλλο επιτόκιο πιθανά
3. Βραχυπρόθεσμα δάνεια στην λήξη τους
4. Non-Repriceable Assets
5. Μετρητά
6. Δάνεια σταθερού επιτοκίου
7. Κτίρια και εξοπλισμός

Repriceable Liabilities

1. Δανεισμός της τράπεζας από αγορές χρήματος (money market borrowings)
2. Βραχυπρόθεσμες καταθέσεις (money market deposits/το επιτόκιο τους μεταβάλλεται κάθε λίγες μέρες)

Non- Repriceable Liabilities

- Equity Capital (ίδια κεφάλαια)
- Καταθέσεις σε τρεχούμενους λογαριασμούς (χωρίς επιτόκιο ή με σταθερό επιτόκιο)

4.4 ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ (ASSET MANAGEMENT)

¹⁵Η διαχείριση περιουσιακών στοιχείων είναι «οποιοδήποτε σύστημα στο οποίο τα πράγματα τα οποία έχουν αξία σε μια οικονομική οντότητα ή ομάδα παρακολουθούνται και διατηρούνται». Μπορεί να ισχύει τόσο για τα ενσώματα περιουσιακά στοιχεία, όπως κτήρια όσο και για άυλες έννοιες, όπως η πνευματική ιδιοκτησία και η καλή θέληση. Με άλλα λόγια, ¹⁶διαχείριση περιουσιακών στοιχείων είναι μια συστηματική διαδικασία της λειτουργίας, συντήρησης, αναβάθμισης και διάθεσης των περιουσιακών στοιχείων με οικονομικά αποδοτικό τρόπο. Η τράπεζα έχει να επιτύχει τρεις στόχους για τη διαχείριση του ενεργητικού της. Αναλυτικότερα, για τη μεγιστοποίηση των κερδών η τράπεζα θα πρέπει να επιτύχει: Την αναζήτηση της μέγιστης δυνατής απόδοσης των δανείων και των χρεογράφων που έχει στο χαρτοφυλάκιο της. Το χαμηλότερο δυνατό κίνδυνο (default risk) στις χορηγήσεις και στα χρεόγραφα που έχει (διαφοροποίηση χαρτοφυλακίου). Την πραγματοποίηση προβλέψεων για την κάλυψη ικανοποιητικής ρευστότητας με την διατήρηση ενεργητικών στοιχείων υψηλής ρευστότητας, όπως οι ομολογίες, έντοκα γραμμάτια του δημοσίου. Όσο μεγαλύτερος παρουσιάζεται ο βαθμός ρευστότητας ενός

¹⁴ BANCSPATH, ALM Basics: What is Asset Liability Management

¹⁵ BANCSPATH, ALM Basics: What is Asset Liability Management

ενεργητικού στοιχείου τόσο μικρότερος εμφανίζεται ο κίνδυνος ρευστότητας και τόσο μικρότερη είναι η απόδοσή του. Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων οι τράπεζες εφαρμόζουν τις ακόλουθες τέσσερις στρατηγικές: 1) Αναζήτηση πελατών-δανειζόμενων που επιθυμούν να καταβάλλουν υψηλότερα επιτόκια και το ενδεχόμενο να μην ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους είναι μικρό. Αναζητούν ευκαιρίες, προσπαθώντας να έρθουν σε επαφή με επιχειρήσεις που ψάχνουν χρηματοδότηση. Το τμήμα πιστωτικής ανάλυσης θα ερευνήσει για την ικανότητα κάθε υποψήφιου πελάτη να αποπληρώνει το δάνειό του τακτικά. Συνήθως οι τράπεζες παρουσιάζουν συντηρητισμό στη δανειακή τους πολιτική. Λόγω αυτού του συντηρητισμού τους, οι τράπεζες δεν εκμεταλλεύονται ελκυστικές δανειακές ευκαιρίες, οι οποίες προσφέρουν υψηλή απόδοση σε όρους επιτοκίων. 2) Οι τράπεζες ψάχνουν ευκαιρίες στην αγορά ομολόγων. Προσδοκούν υψηλές αποδόσεις με χαμηλό επίπεδο κινδύνου. 3) Αναπτύσσουν στρατηγική διαφοροποίησης του χαρτοφυλακίου τους. Η επίτευξη αυτής της πολιτικής πραγματοποιείται με την αγορά βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων απαιτήσεων, όπως κρατικά ομόλογα και έντοκα γραμμάτια και χορηγώντας ένα μεγάλο αριθμό δανείων σε ένα σημαντικό αριθμό πελατών. Πολλές τράπεζες οι οποίες στο παρελθόν δεν βρήκαν όφελος από τα πλεονεκτήματα της διαφοροποίησης χαρτοφυλακίου, αναγκάστηκαν λόγω των εξελίξεων να εφαρμόσουν νέα τακτική. 4) Τελειώνοντας, η τράπεζα πρέπει να διαχειριστεί τη ρευστότητα των στοιχείων του ενεργητικού έτσι, ώστε να έχει τη δυνατότητα κάθε στιγμή να ρευστοποιεί απαιτήσεις χωρίς μεγάλο κόστος. Παραδείγματος χάρι, η τράπεζα έχει τη δυνατότητα να διατηρήσει υψηλότερο ποσοστό ρευστών διαθεσίμων σε σχέση με αυτό που απαιτείται από τη νομοθεσία, προκειμένου να αποτραπούν κόστη από μια ξαφνική άνοδο των αναλήψεων. Η τράπεζα, δηλαδή, θα πρέπει να ελέγξει την επιθυμία για πιο κερδοφόρες τοποθετήσεις, οι οποίες διαθέτουν από απαιτήσεις μη ρευστοποιήσιμες εύκολα.

¹⁷Η δημιουργία και διαχείριση ενός τραπεζικού χαρτοφυλακίου είναι διαφορετική από τράπεζα σε τράπεζα και εξαρτάται από το μέγεθος, τη τοποθεσία, τις συνθήκες, τη ζήτηση δανείων και των διαχειριστικών ικανοτήτων. Υφίστανται πέντε βασικά στάδια για την πραγματοποίηση ενός ευέλικτου και κερδοφόρου χαρτοφυλακίου χρεογράφων. Α. Ανάπτυξη γενικών κριτηρίων και στόχων Β. Ευρεία πρόβλεψη των οικονομικών εξελίξεων και της πορείας των επιτοκίων στο χρόνο. Γ. Συνεχή εφευρετικότητα των πιθανών αλλαγών και νέων προϊόντων μελλοντικά. Δ. Οι βασικές πολιτικές διαχείρισης, που αφορούν το χαρτοφυλάκιο της τράπεζας, πρέπει να τίθενται υπό συζήτηση. Ε. Η εξουσιοδότηση, σε σχέση με τη μεταβίβαση ευθύνης σε τρίτους, θα πρέπει να είναι έτσι, ώστε να μην δημιουργεί ανισορροπίες στον έλεγχο, που πρέπει να παραμείνει στην τράπεζα. Οι τοποθετήσεις μίας τράπεζας σε χρεόγραφα εγκυμονούν κινδύνους. Μια άνοδος των επιτοκίων, έχει σαν

¹⁷ BANCSPATH, ALM Basics: What is Asset Liability Management

συνέπεια τη μείωση της τιμής των ομολόγων και αντίστροφα, έτσι ο κίνδυνος είναι υψηλότερος, όσο μεγαλώνει το χρονικό διάστημα της επένδυσης. Η επιλογή των κατάλληλων στρατηγικών όσον αφορά τη διαχείριση κινδύνων, είναι ένα όπλο στη διαχείριση των κινδύνων.¹⁸ Υπάρχουν πολλές μορφές τοποθετήσεων των τραπεζών σε χρεόγραφα και οι πιο γνωστές είναι οι ακόλουθες: 1) Τοποθετήσεις σε χρεόγραφα Σταθερού Εισοδήματος με ρήτρα Συναλλάγματος Στόχος της τράπεζας αποτελεί η προφύλαξη από πιθανή υποτίμηση ή διολίσθηση του νομίσματος στο οποίο συναλλάσσεται. 2) Τοποθετήσεις σε Τιμαριθμοποιημένα ομόλογα Είναι ομολογιακοί τίτλοι, το επιτόκιο των οποίων είναι συνάρτηση της πορείας του πληθωρισμού (π.χ. επιτόκιο = εκάστοτε πληθωρισμός + 3%). 3) Επενδύσεις με κυμαινόμενο επιτόκιο Είναι επενδύσεις (ομόλογα ή ομολογίες σε μετοχές), το επιτόκιο των οποίων είναι συνάρτηση κάποιου άλλου μεγέθους, το οποίο είναι συνήθως το επιτόκιο της διατραπεζικής αγοράς (π.χ. επιτόκιο = Athibor + 2%, ή επιτόκιο = Libor + 1% εάν η επένδυση γίνεται με ξένο νόμισμα), το επιτόκιο της ετήσιας διάρκειας Εντόκων Γραμματίων του Δημοσίου, το επιτόκιο καταθέσεων ταμειωτηρίου μιας συγκεκριμένης τράπεζας, κλπ. Ο τρόπος υπολογισμού των ταμειακών ροών του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος, είναι ίδιος με αυτόν των τιμαριθμοποιημένων ομολόγων, εφόσον τα τιμαριθμοποιημένα ομόλογα είναι υποδιαίρεση των ομολόγων με κυμαινόμενο επιτόκιο. Τα υπόλοιπα ομόλογα κυμαινόμενου επιτοκίου, όπως και τα τιμαριθμοποιημένα, στοχεύουν στην προστασία της «πραγματικής» απόδοσης του επενδυτή, καθώς σε περίπτωση ανόδου του πληθωρισμού, ή υποτίμησης του εθνικού νομίσματος, επιδρά ανοδικά στην τιμαριθμοποιημένη βάση. Και σε αυτά τα ομόλογα, σε περίπτωση υποτίμησης, ή έντονης διολίσθησης, η προστασία του επενδυτή έγκειται στο ύψος των επιτοκίων και όχι στο ύψος της επένδυσης. Υπάρχει μια σημαντική διαφορά μεταξύ των τιμαριθμοποιημένων και των υπόλοιπων ομολόγων κυμαινόμενου επιτοκίου. Σε αναδυόμενες κεφαλαιαγορές, σε περίπτωση αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού κατά x%, συνήθως η μείωση των επιτοκίων είναι μεγαλύτερη του x%, επειδή η μείωση του πληθωρισμού έχει και την ερμηνεία της μείωσης του επενδυτικού κινδύνου της χώρας (country risk). Αντίθετα, στην περίπτωση αύξησης του πληθωρισμού κατά x%, η άνοδος των επιτοκίων είναι συνήθως μεγαλύτερη του x%. Αυτή η διαφορά πρέπει να συνεκτιμηθεί από τον επενδυτή, έτσι ώστε να επιλέξει μεταξύ των δύο συγκεκριμένων διαφορετικού τύπου ομολόγων. 4) Επενδύσεις βραχυπρόθεσμου ορίζοντα Η περίπτωση αυτή αναφέρεται σε διάστημα από λίγες ημέρες έως και λίγους μήνες (repos, synthetics, Έντοκα Γραμμάτια Δημοσίου τριών ή έξι μηνών, επενδύσεις σε συνάλλαγμα, Διαχείρισης Διαθεσίμων, κλπ), έτσι ώστε ο κίνδυνος επιτοκίων, ο συναλλαγματικός κίνδυνος, κλπ, να είναι μικρότερος, σε σχέση με τις ίδιες επενδύσεις μεγαλύτερου χρονικού ορίζοντα. Η κατηγορία αυτή αποτελείται από επενδύσεις στην

¹⁸ BANCSPATH, ALM Basics: What is Asset Liability Management

προθεσμιακή αγορά συναλλάγματος (forward market), ή επενδύσεις με παράλληλη χρήση παράγωγων προϊόντων (options, futures, swaps). 5) Στρατηγική ομολόγων κλιμακωτής διάρκειας (ladder portfolio) κεντρική ιδέα αυτού του χαρτοφυλακίου αποτελεί η ενσωμάτωση στο χαρτοφυλάκιο της τράπεζας ομολόγων, η λήξη των οποίων διαχωρίζεται στο μέλλον. Αυτό το χαρτοφυλάκιο έχει σαν στόχο, να αποτρέψει τις μεγάλες μεταβολές τιμών και διακυμάνσεων των τιμών των ομολόγων, σε περίπτωση που το σύνολο των ομολόγων του χαρτοφυλακίου είχε μεγάλο χρονικό διάστημα μέχρι να λήξει.

¹⁹ Επομένως, η συγκεκριμένη στρατηγική μειώνει αρκετά τον κίνδυνο του χαρτοφυλακίου, όχι όμως τόσο, που ο κίνδυνος θα μειωνόταν από την ύπαρξη μόνο βραχυπρόθεσμων τίτλων σταθερού εισοδήματος. Επίσης, μπορεί να καταφέρει μέση προσδοκώμενη απόδοση μεγαλύτερη από αυτή που θα εξασφαλιζόταν από την τοποθέτηση του συνόλου χαρτοφυλακίου σε βραχυπρόθεσμους τίτλους. 6) Τοποθετήσεις σε χρεόγραφα μικρής και μεγάλης διάρκειας έως τη λήξη (barbell portfolio) η στρατηγική αυτή έγκειται στη τοποθέτηση ενός μεγάλου ποσοστού του χαρτοφυλακίου της τράπεζας σε τίτλους βραχυπρόθεσμης διάρκειας και το υπόλοιπο ποσοστό σε τίτλους με μεγάλη διάρκεια έως τη λήξη αποτρέποντας επενδύσεις σε τίτλους μέσης διάρκειας έως τη λήξη τους. Η στρατηγική των τοποθετήσεων σε χρεόγραφα έχει παρόμοιο στόχο με αυτόν του κλιμακωτού χαρτοφυλακίου (ladder). Επιδιώκει μέση απόδοση μεγαλύτερη από αυτήν των βραχυπρόθεσμων τίτλων σταθερού εισοδήματος και μειώνει το σχετικά υψηλό κίνδυνο, που προκύπτει από τις τοποθετήσεις σε τίτλους με πολύ μεγάλη διάρκεια έως τη λήξη. Θέτοντας σε σύγκριση τις στρατηγικές ladder και barbell, συμπεραίνουμε ότι η στρατηγική barbell είναι πιο επικίνδυνη, καθώς επιφέρει υψηλότερο κίνδυνο επανεπένδυσης των τόκων, υψηλότερο κίνδυνο από μεταβολές στη χρονική καμπύλη ζήτησης των επιτοκίων, κλπ. 7) Στρατηγική του απρόσβλητου χαρτοφυλακίου (immunization strategy) είναι μια επενδυτική στρατηγική σε χαρτοφυλάκια σταθερού εισοδήματος, βάση της οποίας η τράπεζα έχει τη δυνατότητα να καταφέρει σίγουρη νομισματική απόδοση, να επιτύχει δηλαδή ένα ελάχιστο ύψος ευρώ. Η συγκεκριμένη στρατηγική βοηθάει τους επενδυτές εκείνους, που σε συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα έχουν να ανταπεξέλθουν σε υποχρεώσεις συγκεκριμένου ύψους ευρώ (π.χ. τα ασφαλιστικά ταμεία σε πληρωμές συντάξεων, οι ασφαλιστικές εταιρείες, κλπ). Στις εναλλακτικές στρατηγικές του απρόσβλητου χαρτοφυλακίου θα μπορούσε να περιλαμβάνεται η δημιουργία ενός χαρτοφυλακίου με μια σειρά ομολόγων που λήγουν πολύ κοντά στην ημερομηνία, κατά την οποία ο επενδυτής πρέπει να ανταπεξέλθει στη συγκεκριμένη του υποχρέωση. Δημιουργείται δηλαδή από την τράπεζα ένα bullet portfolio.

Μια δεύτερη λύση για τη δημιουργία ενός απρόσβλητου χαρτοφυλακίου (immunized portfolio), προϋποθέτοντας ότι όλες οι μεταβολές των επιτοκίων οδηγούν σε παράλληλη

¹⁹ BANCSPATH, ALM Basics: What is Asset Liability Management

μετατόπιση τη χρονική καμπύλη απόδοσης (yield curve), αποτελεί ο σχηματισμός ενός χαρτοφυλακίου που: Ο δείκτης Macaulay Duration είναι ίσος οποιαδήποτε φορά με το χρονικό διάστημα στο οποίο επιθυμούμε να διατηρήσουμε το απρόσβλητο του χαρτοφυλακίου, ή αλλιώς, στο χρονικό διάστημα στο οποίο ζητείται το immunization. Έτσι, έχει στόχο η αρχική παρούσα αξία των ταμειακών ροών (cash flow) του χαρτοφυλακίου, να είναι ίση με την παρούσα αξία της συγκεκριμένης υποχρέωσης στο μέλλον. Ο δείκτης προκύπτει από την επεξεργασία της πρώτης παραγώγου της μεταβολής του επιτοκίου επί της τιμής του ομολόγου. Το χαρτοφυλάκιο αυτό αποτελείται από ομόλογα υψηλής ποιότητας και εμπορευσιμότητας, για να μπορούν να πωληθούν ανά πάσα στιγμή και να μην υπάρχει σημαντική διαφορά μεταξύ του bid και του ask. Υποθέτοντας ότι υπάρχουν περισσότερες από μια υποχρεώσεις «multiple liability immunization».

4.5 ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ (LIABILITY MANAGEMENT)

²⁰Η διαχείριση υποχρεώσεων (liability management) αναφέρεται στην προσπάθεια άντλησης κεφαλαίων με το χαμηλότερο κόστος. Πραγματοποιείται διαχείριση της πηγής των κεφαλαίων, τα οποία προκύπτουν από καταθέσεις, πιστοποιητικά καταθέσεων (CDs), κα. Μέχρι τη δεκαετία του 1960, η διαχείριση των στοιχείων των υποχρεώσεων αποτελούσε μια επαναλαμβανόμενη διαδικασία, η οποία θεωρούνταν άσκοπη. Τα τραπεζικά ιδρύματα αντιμετώπιζαν τις υποχρεώσεις τους, ως υποχρεώσεις σταθερού επιτοκίου και επιθυμούσαν την επιλογή του πιο αποδοτικού μίγματος απαιτήσεων. Εκείνο το διάστημα το 60% των πηγών των κεφαλαίων προέκυπτε από καταθέσεις όψεως, οι οποίες βάσει νόμου δεν παρείχαν τόκο. Επομένως, οι τράπεζες δεν μπορούσαν να φανούν ανταγωνιστικές σε όρους καλύτερης προσφερόμενης απόδοσης για τη συγκεκριμένη μορφή καταθέσεων, έτσι το μερίδιο των τραπεζών παρέμενε σταθερό. Επιπλέον, δεν είχαν αναπτυχθεί χρηματοδοτικά προϊόντα, όπως τα overnight loans (δάνεια που χορηγούνται μεταξύ τραπεζών, για να καλύψουν θέσεις που έχουν πραγματοποιηθεί κατά τη διάρκεια της ημέρας και έχουν διάρκεια μια ημέρα). Έτσι οι τράπεζες δανείζονται συνεχώς μεταξύ τους, προκειμένου να καλύπτουν τις ανάγκες τους σε ρευστά διαθέσιμα. Η συγκεκριμένη διαχείριση των υποχρεώσεων, έγκειται στο γεγονός ότι η τράπεζα έχει στόχους για τους ρυθμούς μεγέθυνσης των υποχρεώσεών τους και στη συνέχεια ψάχνει τα κεφάλαια που θα χρηματοδοτήσουν αυτούς τους στόχους. Παραδείγματος χάρη, όταν παρουσιάζεται κάποια ευκαιρία στη χρηματαγορά για χορήγηση δανείου, μια τράπεζα αποκομίζει πόρους με την πώληση διαπραγματεύσιμων πιστοποιητικών καταθέσεων. Επίσης, όταν εμφανίζεται ανάγκη κάλυψης σε ρευστότητα, έχει τη δυνατότητα να δανειστεί από άλλη τράπεζα στα πλαίσια της διατραπεζικής αγοράς, χωρίς να καρπώνεται υψηλό κόστος τραπεζικής πράξης. Λόγω της προσοχής που εστιάστηκε στη διαχείριση των υποχρεώσεων,

²⁰ BANCSPATH, ALM Basics: What is Asset Liability Management

τις τελευταίες τρεις δεκαετίες επικράτησαν πολλές αξιοσημείωτες αλλαγές στη σύνθεση των ισολογισμών των τραπεζών.

²¹Οι τράπεζες οφείλουν να αποφασίζουν για το ύψος των κεφαλαίων που πρέπει να διατηρούν κυρίως για τρεις λόγους: Πρώτον, η καθαρή θέση σε ικανοποιητικό βαθμό επιτρέπει στη τράπεζα να προλαμβάνει περιπτώσεις που μπορούν να επιφέρουν πτώχευση. Για παράδειγμα, όταν η τράπεζα δεν έχει τη δυνατότητα να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις της στους καταθέτες και στους άλλους πιστωτές, έχει σαν συνέπεια την πτώχευση. Κατά δεύτερον, το ποσό του μετοχικού κεφαλαίου ασκεί επιρροή στην αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων της τράπεζας. Τρίτον, είναι απαραίτητο να διακρατηθεί ένα ελάχιστο ποσοστό κεφαλαίου από την τράπεζα βάση νομοθετικών περιορισμών. Η σημασία του ύψους των Ιδίων Κεφαλαίων είναι ιδιαίτερος σημαντική. Οι τράπεζες θα πρέπει να διατηρούν ένα ποσοστό του μετοχικού τους κεφαλαίου σε μορφή που ρευστοποιείται εύκολα, σε περίπτωση που παρουσιαστεί το ενδεχόμενο της πτώχευσης. Ιδιαίτερη σημασία συγκεντρώνει και η μέτρηση της αποδοτικότητας καθώς επιτρέπει στους μετόχους της τράπεζας να γνωρίζουν το κατά πόσο η τράπεζά τους διοικείται με αποτελεσματικό τρόπο. Ένας ικανοποιητικός δείκτης με τον οποίο αποτιμάται η τραπεζική κερδοφορία είναι ο δείκτης Αποδοτικότητας Ενεργητικού (Return on Assets ή ROA). Ο δείκτης αυτός παρουσιάζει το καθαρό κέρδος μετά από φόρους για κάθε ευρώ απαιτήσεων. ROE (δείκτης Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων Return on Equity ή ROE) = ROA * ΠΜΚ (Πολλαπλασιαστής Μετοχικού Κεφαλαίου Equity Multiplier-EM) ο τύπος δηλώνει το τι θα επέλθει στην αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων, όταν η τράπεζα διακρατά μικρότερη ποσότητα ιδίων κεφαλαίων για ένα συγκεκριμένο επίπεδο απαιτήσεων. Παραδείγματος χάρη, η τράπεζα υψηλού κεφαλαίου είχε αρχικά 150 εκατομμύρια € ενεργητικού και 15 εκατομμύρια € μετοχικό κεφάλαιο, ο πολλαπλασιαστής ισούται με 10 ($150\text{€}/15\text{€} = 10$). Αντίστοιχα, για την τράπεζα χαμηλού μετοχικού κεφαλαίου ο πολλαπλασιαστής ισούται με 25. Υποθέτοντας ότι και οι δύο τράπεζες έχουν αποδοτικότητα ενεργητικού ίση με 1%. Αυτό συνεπάγεται ότι ο δείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων για την τράπεζα υψηλού κεφαλαίου ισούται με $1*10=10\%$, ενώ για την τράπεζα χαμηλού κεφαλαίου με $1*25=25\%$. Είναι ευνόητο ότι οι μέτοχοι της τράπεζας χαμηλού κεφαλαίου είναι πιο κερδισμένοι σε σχέση με τους μετόχους της τράπεζας υψηλού κεφαλαίου αλλά και πολύ λιγότερο ασφαλείς, καθώς η τράπεζά τους επιτυγχάνει υψηλότερη απόδοση για τα κεφάλαιά τους, διακρατώντας παράλληλα μικρότερο ποσοστό κεφαλαίου. Εδώ εμφανίζεται το πρόβλημα της ασυμφωνίας μεταξύ των μετόχων της τράπεζας και του τμήματος της διοίκησης. Οι μεν επιθυμούν μεγαλύτερες αποδόσεις για τα κεφάλαια που έχουν επενδύσει, η διοίκηση δε προσπαθεί να καταφέρει κάλυψη της τράπεζας από τον κίνδυνο της πτώχευσης. Όταν επικρατούν διαστήματα μεγάλης αβεβαιότητας οι

²¹ BANCSPATH, ALM Basics: What is Asset Liability Management

υπεύθυνοι διαχείρισης της τράπεζας παίρνουν αποφάσεις σχετικά με τη διακράτηση περισσότερων ανεκμετάλλευτων κεφαλαίων, προκειμένου να καλύψουν μεγάλες ζημιές σε περίπτωση που συμβούν, ενώ αντίθετα σε διαστήματα θετικών προσδοκιών μειώνουν τα ίδια κεφάλαια και αυξάνουν τον δανεισμό, προκειμένου να καρπωθούν από την άνοδο του πολλαπλασιαστική υψηλές αποδόσεις για τους μετόχους.

²² Η διαχείριση των υποχρεώσεων έχει αναπτυχθεί σε διαδεδομένη μέθοδο στις τράπεζες προκειμένου να χρηματοδοτήσουν τη μεγέθυνσή τους και εφιστούν ιδιαίτερος την προσοχή τους. Εξαιτίας αυτής της προσέγγισης παρουσιάστηκε αυξημένος ανταγωνισμός για καταθέσεις, καθώς και ανταγωνισμό με άλλες τράπεζες για την εύρεση πόρων μέσα από τις χρηματαγορές. Ο νέος τρόπος χρηματοδότησης των τραπεζών επιδρά τόσο στη μακροχρόνια, όσο και τη βραχυχρόνια στρατηγική τους. Βραχυχρόνια οι συναλλαγές δεν εξαρτώνται πλέον από τις καταθέσεις, εφόσον κάθε τραπεζικός οργανισμός μπορεί να αντλήσει πόρους από την αγορά, ενώ παράλληλα μειώνεται η αβεβαιότητα εισροών και εκροών, καθώς μια απρόσμενη μείωση των καταθέσεων μπορεί να αντιμετωπιστεί με συνομολόγηση δανείων (bought money). Υπάρχει πάντα ο κίνδυνος να απομακρυνθεί μια τράπεζα από τη διατραπεζική ή άλλες αγορές λόγω απρόσμενων γεγονότων. Μακροχρόνια η δυνατότητα μιας τράπεζας για επέκταση στηρίζεται στην ανταγωνιστικότητά της σε τιμές και υπηρεσίες και την παρουσία της στις διεθνείς χρηματαγορές. Η παρουσία των τραπεζών στις χρηματαγορές έχει σαν συνέπεια τη μεγαλύτερη αστάθεια στο κόστος χρηματοδότησης εξαιτίας των αλλαγών στα επιτόκια, και, επομένως, την ανάγκη εναρμόνισης των αποδόσεων με το κόστος κεφαλαίων.

4.6 ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Όπως καταλάβαμε από τα παραπάνω λεγόμενα το ενεργητικό και οι υποχρεώσεις όπου ανήκουν στο παθητικό είναι σημαντικές οικονομικές καταστάσεις για τις τράπεζες διότι σε αυτά αναγράφονται και εμφανίζονται επεξηγηματικά σημαντικές πληροφορίες όπου έχουν σκοπό να διευκολύνουν τους οποιουδήποτε αναγνώστες του ισολογισμού για την πλήρη ενημέρωση τους.

²² Αγγελόπουλος, Π. (2005), «Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα». Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης Αθανάσιος.

5 Η ΠΙΣΤΟΔΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

5.1 Εισαγωγή

Μια φορά κι έναν καιρό υπήρχαν ιδιωτικές τράπεζες που λειτουργούσαν ως κανονικές επιχειρήσεις. Που έπαιρναν δηλαδή ρίσκο και είτε, εφόσον τους «έβγαине», κέρδιζαν είτε, όταν τα πράγματα δεν πήγαιναν «κατ' ευχήν», διακινδύνευαν την ύπαρξή τους. Από τότε κύλησε πολύ νερό στο αυλάκι.

Τέτοιες τράπεζες σήμερα δεν υπάρχουν. Σήμερα οι «ιδιωτικές» τράπεζες, παγκοσμίως, αποτελούν έναν παραπλανητικό ευφημισμό. Ιδίως μετά το Κραχ του 2008, οι τράπεζες λειτουργούν ως μορφώματα που συνδυάζουν τα μεγαλύτερα μειονεκτήματα του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα, αποτελώντας έτσι βαρίδια που τραβάνε τις κοινωνίες και τις αγορές μαζί τους στον πυθμένα ενός ωκεανού ζημιών και χρέους.

Αυτές τις μέρες, που μια υπό προθεσμία (και υπό αμφιλεγόμενη νομιμοποίηση) κυβέρνηση «διαπραγματεύεται» την λεγόμενη επανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών, καλό είναι να θυμηθούμε τι εστί τράπεζα την σήμερα. Για αυτό στο παρακάτω κείμενο θα δώσουμε τους κανόνες που λειτουργεί μια τράπεζα έτσι ώστε να δανείζει χρήματα αλλά όχι μόνο, στο να είναι κινητήριο μοχλός στην διαπραγμάτευση απόκτησης κεφαλαίων και άλλων αξιών.

5.2 Είδη πιστωτικών διευκολύνσεων

²³Οι πιστωτικές διευκολύνσεις οι οποίες παρέχονται από τις εμπορικές τράπεζες προς τις επιχειρήσεις, σε ευρώ ή σε ξένο νόμισμα, διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες:

- Άμεσες (funded facilities)
- Έμμεσες (non-funded facilities)

Η χρηματοδότηση χαρακτηρίζεται άμεση στην περίπτωση που τα πλεονάζοντα κεφάλαια ή οι αποταμιεύσεις διοχετεύονται στην οικονομία, από τους κατόχους αυτών, απευθείας στους επενδυτές ή καταναλωτές (δηλαδή στους τελικούς χρήστες των κεφαλαίων) μετά από επικοινωνία και συμφωνία των δύο μερών και την έκδοση τίτλων.

Η επικοινωνία μεταξύ αποταμιευτών και δανειζομένων και η διαμόρφωση των όρων μεταφοράς των κεφαλαίων διευκολύνεται συνήθως από τις σχετικές αγορές (αγορές άμεσης χρηματοδότησης) οι οποίες διέπονται από συγκεκριμένο θεσμικό πλαίσιο, λειτουργούν κάτω από κοινούς για όλους τους συμμετέχοντες κανόνες και διευκολύνεται από τις υπηρεσίες εξειδικευμένων φορέων. Οι εξειδικευμένοι αυτοί φορείς κινούνται στα πλαίσια των

²³ Αγγελόπουλος (2008) σελ.172-173

υφιστάμενων κανόνων της αγοράς, χωρίς να έχουν τη δυνατότητα να τροποποιούν, καθ' οιονδήποτε τρόπο, τους τίτλους που δημιουργήθηκαν από τους συμβαλλόμενους. Οι τίτλοι διατηρούν έως την ολοκλήρωση της αρχικής μεταφοράς κεφαλαίων τη μορφή και την τιμή της αρχικής τους εμφάνισης και οι φορείς που μεσολαβούν δεν έχουν τη δυνατότητα δημιουργίας νέων τίτλων ή νέων χρηματοοικονομικών προϊόντων με τη χρήση των μεταφερόμενων κεφαλαίων.

Οι παρέχοντες τις υπηρεσίες μεσολάβησης είναι οι ανάδοχοι (underwriters) – τράπεζες επενδύσεων (investment banks), πιστωτικά ιδρύματα, εταιρείες παροχής επενδυτικών υπηρεσιών κ.ο.κ. – και η μεταφορά πραγματοποιείται κυρίως με την έκδοση μετοχών, ομολογιών ή χρεογράφων κάποιας μορφής.

Με την άμεση χρηματοδότηση παρακάμπτονται πολλές γραφειοκρατικές διαδικασίες που συναντώνται στην έμμεση χρηματοδότηση και βελτιώνεται η ταχύτητα μεταφοράς κεφαλαίων. Ωστόσο, η εν λόγω αγορά εμφανίζει και μειονεκτήματα, με σημαντικότερο την περιορισμένη αποτελεσματικότητα στη διοχέτευση των αποταμιεύσεων στην οικονομία, ιδιαίτερα στις οικονομίες που το θεσμικό πλαίσιο εμφανίζει ελλείψεις ή στις αγορές που δεν έχουν βάθος. Στις αγορές αυτές, δεν είναι πάντα δυνατή η πλήρης επικοινωνία αποταμιευτών και δανειζομένων, με αποτέλεσμα οι αποταμιεύσεις να μη μεταφέρονται ούτε να επενδύονται στους τομείς με τις μεγαλύτερες δυνατότητες και η ανάπτυξη της οικονομίας να μην είναι η μέγιστη δυνατή.

Τα προβλήματα αυτά επιλύονται σε μεγάλο βαθμό με την ανάπτυξη των αγορών της έμμεσης χρηματοδότησης, των αγορών δηλαδή που για τη μεταφορά των κεφαλαίων παρεμβαίνουν οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί. Η παρέμβαση έχει ως βάση την άντληση κεφαλαίων από τους αποταμιευτές και τη μεταφορά στους δανειζόμενους με τη χρήση ενός διαρκώς αυξανόμενου αριθμού χρηματοοικονομικών προϊόντων που δημιουργούνται ή διαμορφώνονται, τόσο κατά την άντληση όσο και κατά τη διοχέτευση των κεφαλαίων, ανάλογα με τις ανάγκες των αντισυμβαλλόμενων και το βαθμό ανάπτυξης των αγορών.

5.2.1. Άμεσες πιστωτικές διευκολύνσεις

Οι άμεσες διευκολύνσεις, εξυπηρετούν δύο κυρίως σκοπούς: α) τη χρηματοδότηση για Κεφάλαιο Κίνησης και β) τη χρηματοδότηση για Αγορά Παγίων ή Εξοπλισμού και για Επενδύσεις.

➤ Χρηματοδότηση για Κεφάλαιο Κίνησης

²⁴ Ως κεφάλαιο κίνησης έχει επικρατήσει να θεωρείται το σύνολο του κυκλοφορούντος ενεργητικού, το οποίο μπορεί να μετατραπεί σχετικά εύκολα και γρήγορα σε μετρητά. Αυτή είναι η έννοια του ακαθάριστου κεφαλαίου κίνησης ενώ το καθαρό

²⁴ Ρεπούσης (2004) σελ.51-52

κεφάλαιο κίνησης είναι η διαφορά μεταξύ του κυκλοφορούντος ενεργητικού και των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων.

Η εξέταση του κεφαλαίου κίνησης έχει μεγάλη σημασία τόσο από τραπεζικής όσο και από επιχειρηματικής πλευράς, γιατί η ανεπάρκειά του ή η κακή διαχείρισή του, αποτελεί μια από τις κυριότερες αιτίες δημιουργίας προβλημάτων ρευστότητας ακόμα και πτώχευσης μιας επιχείρησης.

Ένας από τους λόγους για τους οποίους οι επιχειρήσεις καταφεύγουν στη βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση, είναι για να καλύψουν την έλλειψη κεφαλαίων, όταν οι ταμειακές εισροές τους δεν επαρκούν για να καλύψουν απρόσμενα έξοδα. Ζημίες που οφείλονται σε μειωμένες πωλήσεις ή σε μειωμένες τιμές, έκτακτες ζημίες από θεομηνίες και μη έγκαιρη είσπραξη των απαιτήσεων, είναι από τους λόγους που ωθούν τις εταιρείες σε βραχυπρόθεσμο δανεισμό.

Η λειτουργία μιας επιχείρησης απαιτεί την ύπαρξη ρευστών διαθεσίμων για την αγορά πρώτων υλών και εμπορευμάτων και την κάλυψη των γενικότερων λειτουργικών εξόδων. Το παραγωγικό-συναλλακτικό κύκλωμα της επιχείρησης δημιουργεί συνεχείς ή έκτακτες ανάγκες για κεφάλαιο κίνησης το οποίο μπορεί να χρηματοδοτηθεί είτε με κεφάλαια της επιχείρησης (κέρδη, αύξηση κεφαλαίου από τους μετόχους) είτε με ξένα κεφάλαια (προμηθευτές, πιστωτές διάφοροι, τραπεζικός δανεισμός, κ.α.).

Ιδιαίτερη προσοχή απαιτείται όταν η συνεχής ανάπτυξη του κύκλου εργασιών μιας εταιρείας βασίζεται σχεδόν αποκλειστικά σε εξωτερικό δανεισμό (overtrading), διότι μπορεί η κατάσταση αυτή να οδηγήσει σε ζημιογόνες χρήσεις.

Το ύψος του απαιτούμενου κεφαλαίου κίνησης καθορίζεται ανάλογα με το είδος της δραστηριότητας της κάθε εταιρείας, το ύψος των πωλήσεων, την εποχικότητα των πωλήσεων, τους όρους διακανονισμού των αγορών και των πωλήσεων και την ταχύτητα ανακύκλωσης των αποθεμάτων, των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων.

²⁵ Το κεφάλαιο κίνησης αποτελείται από: α) το κεφάλαιο κίνησης μονιμότερου χαρακτήρα, που ισούται με το ελάχιστο ύψος κυκλοφορούντων στοιχείων που απαιτείται για τη λειτουργία μιας εταιρείας και β) το κεφάλαιο κίνησης προσωρινού χαρακτήρα, που απαιτείται να υπάρχει σε άμεσα ρευστοποιήσιμη μορφή, σε μόνιμο και μεταβλητό.

Η διάρκεια παροχής προσωρινού κεφαλαίου από μια τράπεζα δεν υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες, ενώ η διάρκεια του κεφαλαίου κίνησης μονιμότερου χαρακτήρα μπορεί να κυμανθεί μέχρι και τα δύο έως τρία έτη. Πολλές φορές βέβαια, ακόμα και στα κεφάλαια κίνησης προσωρινού χαρακτήρα, οι τράπεζες δεν απαιτούν την ανακύκλωσή τους, αλλά μόνο την τακτική καταβολή των αναλογούντων τόκων.

²⁵ Ρεπούσης (2004) σελ.51-52

Μόνιμο κεφάλαιο κίνησης είναι το τμήμα του κυκλοφορούντος ενεργητικού που απαιτείται για την κάλυψη των παγίων εξόδων λειτουργίας μίας επιχείρησης (ενοίκιο, μισθοδοσία κ.α.). Το μεγαλύτερο τμήμα αυτής της μορφής κεφαλαίου κίνησης πρέπει να καλύπτεται από την επιχείρηση. Η πιστοληπτική ικανότητα της επιχείρησης θεωρείται αυξημένη, όταν το μόνιμο κεφάλαιο κίνησης καλύπτεται με ίδια κεφάλαια. Το κεφάλαιο που απαιτείται για τις λοιπές λειτουργικές της ανάγκες (μη πάγια έξοδα) καλείται μεταβλητό και καλύπτεται συνήθως από βραχυπρόθεσμες πιστώσεις και τραπεζικό δανεισμό.

➤ Χρηματοδότηση για Αγορά Παγίων, Εξοπλισμού και Επενδύσεις

Η ανανέωση και ο εκσυγχρονισμός των παγίων στοιχείων των επιχειρήσεων και οι διάφορες επενδυτικές κινήσεις απαιτούν συνήθως την απασχόληση σημαντικών κεφαλαίων. Πηγή αυτών των κεφαλαίων είναι κατά κύριο λόγο οι αποσβέσεις και ο μακροχρόνιος τραπεζικός δανεισμός. Λόγω της μεγάλης χρονικής διάρκειας αυτών των διευκολύνσεων, ο κίνδυνος που αναλαμβάνεται είναι αυξημένος.

²⁶ Ως μακροπρόθεσμος επιχειρηματικός δανεισμός νοείται η πίστωση που χορηγείται σε μια επιχείρηση για την απόκτηση ή τη διαμόρφωση επιχειρηματικού ακινήτου, του οποίου είναι ιδιοκτήτης ή το οποίο σκοπεύει να αγοράσει, για την αγορά μηχανημάτων και εξοπλισμού και γενικότερα για την απόκτηση παγίων περιουσιακών στοιχείων, με αποπληρωμή τμηματικά, μετά από μια σειρά ετών και με όρους που έχουν συμφωνηθεί πριν τη χορήγηση.

Η διάρκεια αποπληρωμής μπορεί να ανέλθει έως και τα δεκαπέντε έτη, με καταβολή δόσεων ανά μήνα ή ανά τρίμηνο ή ανά εξάμηνο ή ανά έτος. Τα είδη ζήτησης μακροπρόθεσμου δανείου είναι για: α) ανέγερση ή επισκευή ή αποπεράτωση επιχειρηματικών κτιρίων, β) αγορά οικοπέδου, γ) αγορά και εγκατάσταση μηχανολογικού ή λοιπού εξοπλισμού.

Για να αξιολογηθεί ένα επενδυτικό σχέδιο πρέπει να περιλαμβάνει ολοκληρωμένη οικονομοτεχνική μελέτη. Πρέπει να περιλαμβάνει το επενδυτικό προφίλ (investment profile), προμελέτη εφικτότητας (pre feasibility study), μελέτες υποστήριξης (support study), μελέτη εφικτότητας (feasibility study) και οριστική μελέτη (final study) ή μελέτη εφαρμογής. Μια πρακτική μορφή επενδυτικού σχεδίου που είναι σύμφωνη με αυτά και απαιτείται από τις τράπεζες πρέπει να έχει την εξής δομή:

- γενικές πληροφορίες (έτος ίδρυσης, αντικείμενο εργασιών, μετοχική σύνθεση, έδρα και εγκαταστάσεις, απασχολούμενο προσωπικό, παρεχόμενα προϊόντα και υπηρεσίες, συναλλακτικοί όροι αγορών και πωλήσεων, πελάτες, προμηθευτές, τράπεζες κ.λπ.),
- πρόγραμμα επένδυσης (περιγραφή, τεχνικά στοιχεία επενδυτικού σχεδίου, κόστος χρηματοδότησης, τρόποι χρηματοδότησης),

²⁶ Ρεπούσης (2004) σελ.71

- στοιχεία κλάδου (μέγεθος και χαρακτηριστικά αγοράς, ανταγωνισμός σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, προοπτικές κλάδου) και

- προοπτικές και βιωσιμότητα (οικονομικά στοιχεία επιχείρησης, S.W.O.T. ανάλυση, προϋπολογισμός πωλήσεων, ταμειακός προϋπολογισμός και καθορισμός αναγκαίου κεφαλαίου κίνησης, προβλεπόμενος ή προϋπολογιζόμενος λογαριασμός αποτελεσμάτων χρήσεως, τρόπος αποπληρωμής και εξυπηρέτηση τραπεζικού δανεισμού).

Οι τράπεζες ενδιαφέρονται και αξιολογούν το επενδυτικό πρόγραμμα ελέγχοντας κυρίως τη δυνατότητα αποπληρωμής των δόσεων του μακροπρόθεσμου δανείου. Τα τραπεζικά κριτήρια αξιολόγησης είναι τα ίδια με αυτά του βραχυπρόθεσμου δανεισμού, με τη διαφορά ότι δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στην κερδοφορία της επιχείρησης και του επενδυτικού σχεδίου. Πιο συγκεκριμένα, εξετάζεται αν τα κέρδη της επιχείρησης κατά τα τελευταία έτη έχουν μια ικανοποιητική πορεία και μαζί με τα προϋπολογιζόμενα κέρδη της επένδυσης, αν επαρκούν για την ομαλή αποπληρωμή του δανείου. Ενδιαφέρονται επίσης για την ποιότητα των μετόχων και της διοίκησης, καθώς ο χαρακτήρας του χορηγούμενου δανείου συνδέεται με τις μελλοντικές επιχειρηματικές αποφάσεις. Οι τράπεζες αξιολογούν θετικά, επενδυτικά προγράμματα, όπου υπάρχει ίδια συμμετοχή σε ποσοστό περίπου 30% και άνω, ενώ δεν επιθυμούν η επένδυση να στηρίζεται εξ' ολοκλήρου σε ξένα κεφάλαια (τραπεζικό δανεισμό ή/και δημόσια επιχορήγηση).

5.2.2. Είδη άμεσων πιστωτικών διευκολύνσεων

➤ Όριο Ανοιχτού Αλληλόχρεου Λογαριασμού (Α.Α.Λ.)²⁷

Ο ανοικτός αλληλόχρεος λογαριασμός αποτελεί σήμερα την πλέον διαδεδομένη μορφή τραπεζικής χρηματοδότησης προς τις επιχειρήσεις. Οι χρηματοδοτήσεις μέσω Α.Α.Λ. είναι αυξομειούμενου υπολοίπου. Στη σχετική σύμβαση που υπογράφεται από την τράπεζα και το χρηματοδοτούμενο (πιστούχο), δηλαδή στη σύμβαση πιστώσεως ανοιχτού λογαριασμού, προβλέπεται ότι τα δύο μέρη θα έχουν σειρά συναλλαγών, οι οποίες ενσωματώνονται σε ενιαίο λογαριασμό και χάνουν την ατομικότητά τους, μεταβαλλόμενες σε ποσά χρέωσης ή πίστωσης.²⁸

Το διαρκώς αυξομειούμενο υπόλοιπο του λογαριασμού επιτρέπει τη συνεχή κάλυψη των εκάστοτε βραχυπρόθεσμων αναγκών της επιχείρησης, δηλαδή των αναγκών για κεφάλαιο κίνησης ή αναγκών που προκύπτουν κατά την παραγωγική διαδικασία. Η διάρκεια των χρηματοδοτήσεων δεν μπορεί να υπερβαίνει τη διάρκεια του παραγωγικού συναλλακτικού κυκλώματος της επιχείρησης που δανείζεται.

²⁷ Αγγελόπουλος (2008) σελ.474-478

²⁸ Ρεπούσης (2004) σελ.73-75,77

Αυτό που καθορίζεται με τη σύμβαση του Α.Α.Λ. είναι το ανώτατο ύψος (όριο) των χρηματοδοτήσεων που μπορούν να χορηγηθούν, καθώς και ο χρόνος ανακύκλωσης (επιστροφής) των χρηματοδοτήσεων. Το καθορισμένο από τη σχετική σύμβαση ανώτατο ύψος χρηματοδοτήσεων δεν επιτρέπεται να ξεπεραστεί. Η υπέρβαση του ορίου είναι δικαιολογημένη μόνο κατά τον καταλογισμό των τόκων ο οποίος γίνεται 4 φορές κατ' έτος (ήτοι 31/3, 30/6, 30/9, 31/12) και μπορεί να είναι μόνο προσωρινή.

Συνήθης χρήση του Α.Α.Λ., συνδεδεμένη με καθορισμένο τρόπο ανακύκλωσης του ορίου, είναι η χρηματοδότηση έναντι επιταγών. Η ενεχυρίαση, η είσπραξη και η φύλαξη μεταχρονολογημένων επιταγών από τράπεζες επετράπη το 1991 (Ν. 1957/91). Ο πιστούχος εκχωρεί στην Τράπεζα επιταγές πελατών του και χρηματοδοτείται για ένα προσυμφωνημένο ποσοστό επί της αξίας αυτών. Η παρακράτηση περιθωρίου ασφαλείας αποσκοπεί στην κάλυψη τόκων, εξόδων και τυχόν επιστροφών. Το περιθώριο ασφαλείας εξαρτάται από τη φερεγγυότητα του πελάτη, την ποιότητα των αξιόγραφων, την διάρκειά τους κ.α. Οι επιταγές προς ενεχυρίαση ελέγχονται σχολαστικά τόσο για πιθανά τυπικά ελαττώματα όσο και για την εμπορικότητά τους και την φερεγγυότητα των εκδοτών τους.

➤ Υπερανάληψη - Overdraft

²⁹Το δικαίωμα υπερανάληψης, γνωστό ως overdraft, από καταθετικό λογαριασμό, αποτελεί μια διεθνή πρακτική που επιτρέπει σε φυσικά πρόσωπα και σε νομικά πρόσωπα-επιχειρήσεις (μέσω κεφαλαίων κίνησης) να πραγματοποιούν αναλήψεις μετρητών ή να προβαίνουν σε εκτέλεση εντολών πληρωμής, ακόμα και όταν δεν υπάρχει πιστωτικό υπόλοιπο στο λογαριασμό τους. Οι υπεραναλήψεις από καταθετικό λογαριασμό, κυρίως όψεως ή τρεχούμενο, έχουν επιτραπεί από το 1992. ³⁰Αποτελεί μορφή δανεισμού και παρέχεται συνήθως σε πελάτες που ήδη συνεργάζονται με τις τράπεζες, οι οποίες, πριν να παράσχουν το δικαίωμα υπερανάληψης, έχουν διενεργήσει έλεγχο για τον αναλαμβανόμενο πιστωτικό κίνδυνο. Υπογράφεται σύμβαση μεταξύ των τραπεζών και των πελατών-πιστούχων, σύμφωνα με την οποία καθορίζονται το μέγιστο ποσό υπερανάληψης και το χρονικό διάστημα εξόφλησής τους καθώς και διάφοροι άλλοι γενικότερα όροι συνεργασίας. Το δικαίωμα υπερανάληψης αποτελεί πλέον ένα προϊόν που παρουσιάζει αυξανόμενη ζήτηση από τους πελάτες.

➤ Εφ' Απαξ Χρηματοδότηση

Αποτελεί ενίσχυση της επιχείρησης για κάλυψη εκτάκτων αναγκών σε κεφάλαια κίνησης και η διάρκειά της εξαρτάται από τις ανάγκες που εξυπηρετεί. Μπορεί δηλαδή να είναι είτε βραχυπρόθεσμη (π.χ. 5 μηνών) ή να αποτελεί κεφάλαιο κίνησης μονιμότερου

²⁹ Ρεπούσης (2004) σελ.132-133

³⁰ Αγγελόπουλος (2008) σελ.478,488

χαρακτήρα (π.χ. 3-4 έτη). Οι αιτούμενες εξασφαλίσεις προκύπτουν από την ανάλυση του αναλαμβανομένου κινδύνου και εξαρτώνται από την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης.

➤ **Ομολογιακό Δάνειο**

Ομολογιακό είναι το δάνειο που εκδίδεται από ανώνυμη εταιρεία (εκδότρια) που εδρεύει στην Ελλάδα και διαιρείται σε ομολογίες, οι οποίες αντιπροσωπεύουν δικαιώματα των ομολογιούχων έναντι της εκδότριας κατά τους όρους του δανείου. Οι ομολογίες μπορούν να αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε οργανωμένες αγορές που λειτουργούν στην Ελλάδα, της Ηλεκτρονικής Δευτερογενούς Αγοράς Τίτλων (ΗΑΔΤ) συμπεριλαμβανομένης, υπό την προϋπόθεση ότι οι οργανωμένες αυτές αγορές συνδέονται με το Σύστημα Άυλων Τίτλων (ΣΑΤ) του Κεντρικού Αποθετηρίου Αξιών.

➤ **Κοινοπρακτικά Δάνεια**

³¹ Τα κοινοπρακτικά δάνεια (syndicated loans) είναι μεγάλου ύψους τραπεζικά δάνεια, με τα οποία μεγάλες επιχειρήσεις, πολυεθνικές ή όμιλοι, αντλούν κεφάλαια για κάλυψη αναγκών λειτουργίας (κεφάλαιο κίνησης ή ανάγκες αναχρηματοδότησης χρέους) ή για την κάλυψη του κόστους μεγάλων επενδυτικών έργων. Με κοινοπρακτικά δάνεια δανείζονται και χώρες, ιδιαίτερα αναπτυσσόμενες, με σκοπό τη στήριξη υφιστάμενων ή προσδοκώμενων ρυθμών ανάπτυξης.

Η συμφωνία με το δανειοδοτούμενο και οι όροι του δανείου διαμορφώνονται από μια τράπεζα ή από ομάδα τραπεζών, οι οποίες λειτουργούν αρχικά ως ανάδοχοι (underwriters) του δανείου και εν συνεχεία πωλούν τμήματά του σε άλλες τράπεζες. Με τον τρόπο αυτό τράπεζες κατανέμουν τον αναλαμβανόμενο πιστωτικό κίνδυνο και παράλληλα διαχειρίζονται πιθανά προβλήματα κεφαλαιακής επάρκειας και άλλων εποπτικών υποχρεώσεων, όπως για παράδειγμα η ανάγκη τήρησης των κανόνων των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων.

Ο ανάδοχος αναλαμβάνει τόσο τη διαχείριση του κοινοπρακτικού δανείου όσο και το συντονισμό όλων των τραπεζών που συμμετέχουν σε αυτό. Για τις υπηρεσίες αυτές μπορεί να εισπράττει προμήθεια από το δανειοδοτούμενο ή/και από τις λοιπές τράπεζες.

Οι όροι και τα χαρακτηριστικά του δανείου καθορίζονται κατά περίπτωση. Μπορεί να είναι βραχυπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα, σταθερού ή κυμαινόμενου επιτοκίου, χρεολυτικά, τοκοχρεολυτικά, balloon ή sinking funds, με εξασφάλιση ή χωρίς εξασφάλιση κ.ο.κ.

➤ **Χρηματοδοτική Μίσθωση (Leasing)³²**

Η χρηματοδοτική μίσθωση (Leasing) αποτελεί μια εναλλακτική μορφή χρηματοδότησης των επιχειρήσεων και των ιδιωτών για απόκτηση εξοπλισμού ή παγίου, διαφοροποιημένη από τον τραπεζικό δανεισμό, από την πίστωση των προμηθευτών ή τη

³¹ Αγγελόπουλος (2008) σελ.470

³² Αγγελόπουλος (2008) σελ.495-498

χρήση ιδίων κεφαλαίων. Η χρηματοδοτική μίσθωση είναι ένας εξειδικευμένος τρόπος χρηματοδότησης, βάσει του οποίου ο ιδιοκτήτης ενός παγίου στοιχείου, ο εκμισθωτής (lessor), διατηρώντας την κυριότητα του παγίου παραχωρεί στον εκμισθωτή (lessee) τη χρήση του για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο έναντι συγκεκριμένου μισθώματος. Η διατήρηση της κυριότητας του παγίου από τον εκμισθωτή χαρακτηρίζει τη χρηματοδοτική μίσθωση και τη διαφοροποιεί από το δάνειο.

Το μίσθωμα συμφωνείται στην έναρξη της συναλλαγής και καταβάλλεται συνήθως στην αρχή της κάθε περιόδου που καλύπτει. Στη σύμβαση της μίσθωσης περιλαμβάνονται περισσότεροι επίσης όροι για την περίοδο της μίσθωσης. Τον αντισυμβαλλόμενο που καλύπτει το κόστος συντήρησης και ασφάλισης του παγίου καθώς και την καταβολή πιθανών φόρων, με τις ενέργειες στη λήξη της σύμβασης κ.ο.κ.

³³Κύριο χαρακτηριστικό της χρηματοδοτικής μίσθωσης είναι η κάλυψη ολόκληρης ή του μεγαλύτερου μέρους της οικονομικής (λογιστικής) ζωής του παγίου. Για να χαρακτηριστεί μια μίσθωση χρηματοδοτική πρέπει να καλύπτει κάποια κριτήρια, τα οποία ανάλογα με το θεσμικό πλαίσιο κάθε αγοράς να διαφοροποιούνται. Βασικά τέτοια κριτήρια είναι:

- Η απόκτηση της κυριότητας του παγίου από το μισθωτή στη λήξη της μίσθωσης.
- Η παρούσα αξία των μισθωμάτων πρέπει να καλύπτει τουλάχιστον το 80% έως το 90% της αξίας κτήσεως του παγίου ή της τρέχουσας αξίας του στην αγορά.

- Η ανάληψη της υποχρέωσης από το μισθωτή για καταβολή όλων των δόσεων (μισθωμάτων) ασχέτως της χρήσεως ή μη του παγίου. Η μίσθωση προσφέρεται σε πολλές μορφές, οι κυριότερες των οποίων αναφέρονται στη συνέχεια.

- Άμεση Χρηματοδοτική Μίσθωση (Financial Leasing): Είναι η κυριότερη μορφή χρηματοδοτικής μίσθωσης. Η εταιρεία leasing αποκτά το μηχάνημα ή το ακίνητο το οποίο καλύπτει την ανάγκη του πελάτη της, καταβάλλοντας μετρητά ή λαμβάνοντας πίστωση, και στη συνέχεια το εκμισθώνει σε αυτόν. Η κυριότητα του παγίου στο τέλος της σύμβασης μεταφέρεται στην επιχείρηση (εκμισθωτή) έναντι καταβολής συμβολικού τιμήματος.

- Χρηματοδοτική Μίσθωση με τον Προμηθευτή (Vendor Leasing): Το πάγιο αποκτάται από τον κατασκευαστή-προμηθευτή του. Η εταιρεία χρηματοδοτικής μίσθωσης φέρει τα δύο μέρη σε επαφή, εγγυώμενη στον προμηθευτή το καλό τέλος της συναλλαγής.

- Πώληση και Επανεκμίσθωση (Sale and Lease-back): Η εταιρεία Leasing αγοράζει από την επιχείρηση το πάγιο, καταβάλλοντας την αξία του, και αμέσως το μισθώνει στον ίδιο με μίσθωμα που σχετίζεται με την αξία αγοράς του. Με τη μορφή αυτή μίσθωσης, η επιχείρηση αποκτά ρευστότητα, χωρίς να στραφεί σε τράπεζες, αναδιαρθρώνει τις υποχρεώσεις της, μετατρέποντας αυτές από βραχυπρόθεσμες σε μακροπρόθεσμες, και

³³ Αγγελόπουλος (2008) σελ.495-498

παράλληλα μπορεί να απολαμβάνει φορολογικά ή άλλα πλεονεκτήματα που το θεσμικό πλαίσιο επιτρέπει.

- Μίσθωση Μόχλευσης (Leveraged Lease): Η μίσθωση αυτή είναι η περισσότερο πολύπλοκη αλλά αρκετά διαδεδομένη. Οι εμπλεκόμενοι φορείς εδώ δεν είναι δύο (εκμισθωτής, μισθωτής), αλλά τρεις ή περισσότεροι, αφού συμμετέχουν και ένας ή περισσότεροι χρηματοδότες. Τα κεφάλαια που διαθέτει η εταιρεία χρηματοδοτικής μίσθωσης για την αγορά του παγίου ανέρχονται σε ένα ποσοστό της αξίας του. Τα υπόλοιπα κεφάλαια προσφέρονται από κάποια τράπεζα ή άλλο χρηματοοικονομικό οργανισμό, ο οποίος ενδέχεται να αναλαμβάνει και τον πιστωτικό κίνδυνο, οπότε αξιολογεί την πιστοληπτική ικανότητα τόσο του μισθωτή όσο και του εκμισθωτή (εταιρεία leasing) και μπορεί να καλύπτει τη χρηματοδότηση με διάφορες εξασφαλίσεις, κυρίως με βάση επί των παγίων.

- Διασυνοριακή Χρηματοδοτική Μίσθωση (Cross-border Leasing): Ο πελάτης της εταιρείας χρηματοδοτικής μίσθωσης έχει έδρα διαφορετική από την έδρα της ίδιας.

- Sub Leasing-Operating Leasing: Η εταιρεία χρηματοδοτικής μίσθωσης μισθώνει το πάγιο από τον προμηθευτή και στη συνέχεια το υπομισθώνει στην επιχείρηση.

➤ **Πρακτορεία Επιχειρηματικών Απαιτήσεων (Factoring)**³⁴

Η πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων αποτελεί έγγραφη σύμβαση μεταξύ μιας επιχείρησης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων ή διαφορετικά ενός Πράκτορα (Factor) και μιας επιχείρησης ή άλλως ενός κατ' επαγγέλματος Προμηθευτή, βάσει της οποίας η επιχείρηση (Προμηθευτής) εκχωρεί στον Πράκτορα τις απαιτήσεις από τους πελάτες της, ιδίως από συμβάσεις πώλησης αγαθών, παροχής υπηρεσιών σε τρίτους ή εκτέλεση έργων, συνολικώς ή μερικώς, για την παροχή εκ μέρους του μιας ή περισσότερων από τις παρακάτω υπηρεσιών:

- Είσπραξη των εκχωρούμενων απαιτήσεων.
- Χρηματοδότηση του προμηθευτή με προεξόφληση των εκχωρούμενων απαιτήσεων.
- Λογιστική και νομική παρακολούθηση και διαχείριση των εκχωρούμενων απαιτήσεων (των πελατών).
- Αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου των πιστωτών της επιχείρησης.
- Διαχείριση των απαιτήσεων.
- Κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου (μερική ή ολική).
- Ασφάλιση των εκχωρούμενων απαιτήσεων.
- Παροχή πληροφοριών και συμβουλών marketing για νέες αγορές και νέους πελάτες. Πιο συγκεκριμένα, το Factoring δεν αποτελεί μια μεμονωμένη υπηρεσία αλλά μια δέσμη ή ένα «πακέτο» υπηρεσιών. Η επιχείρηση, η οποία εκχωρεί τις απαιτήσεις και

³⁴ Αγγελόπουλος (2008) σελ.508-513

συνεργάζεται με την εταιρεία factoring, μπορεί να επιλέξει το συνδυασμό των υπηρεσιών που καλύπτουν τις δικές της ανάγκες. Στην πράξη, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της δέσμης υπηρεσιών που προσφέρει το factoring είναι συνεχώς μεταβαλλόμενα και προσαρμοζόμενα στις εκάστοτε συνθήκες και ιδιαιτερότητες της αγοράς.

Σύμφωνα με το ν. 1905/1990 η σύμβαση πρακτορείας μπορεί να καλύπτει και μη γεννημένες απαιτήσεις κατά το χρόνο σύναψης της σύμβασης και να καθορίζει το ύψος του πιστωτικού κινδύνου τον οποίον αναλαμβάνει να καλύψει ο πράκτορας.

Με τον ν. 2367/1995, ορίστηκε ότι αντικείμενο της σύμβασης πρακτορείας μπορεί να είναι και απαιτήσεις έναντι πελατών στο εξωτερικό, από επιχειρηματική δραστηριότητα στο εξωτερικό, οίκων εγκατεστημένων στην Ελλάδα, όπως επίσης και απαιτήσεις οίκων του εξωτερικού έναντι πελατών στην Ελλάδα. Στο ν. 1905/1990 επίσης ορίζονται τα ακόλουθα:

- Η πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων αναγγέλλεται εγγράφως από τον πράκτορα ή τον προμηθευτή στον οφειλέτη.

- Με την αναγγελία πρέπει να προσδιορίζονται επαρκώς οι απαιτήσεις, στις οποίες η πρακτορεία αφορά και η ταυτότητα του πράκτορα.

- Αναγγελία θεωρείται και η έγγραφη γνωστοποίηση στον οφειλέτη της ύπαρξης της σύμβασης μεταξύ του πράκτορα και του προμηθευτή, καθώς και η αναγραφή στα προς εξόφληση παραστατικά της ταυτότητας του πράκτορα. Με την εκχώρηση των απαιτήσεων ο προμηθευτής περιορίζει το κόστος του, αφού δεν ασχολείται με την είσπραξη των απαιτήσεων, με τη λογιστική παρακολούθηση αυτών, με τη φερεγγυότητα και το πλαφόν κάθε πελάτη, ενώ μπορεί να χρηματοδοτηθεί για το σύνολο ή μέρος των απαιτήσεων που εκχωρεί, πιθανόν με συμφερότερους όρους από αυτούς του τραπεζικού δανεισμού.

5.3 Αξιολόγηση Πιστοληπτικής Ικανότητας Πιστούχων

³⁵Ο πιστωτικός κίνδυνος είναι άμεσα συνδεδεμένος με τη φύση των δραστηριοτήτων μιας τράπεζας και ορίζεται ως κίνδυνος αθέτησης των υποχρεώσεων των πιστούχων της. Για να εξεταστεί η πιστοληπτική ικανότητα μιας επιχείρησης, εκτός από τα παρεχόμενα ενέχυρα και εγγυήσεις, λαμβάνεται υπόψη και η οικονομική της θέση, όπως αυτή απεικονίζεται στα επίσημα οικονομικά της στοιχεία. Οι τράπεζες για να εξετάσουν την οικονομική θέση μιας επιχείρησης με λογιστικά βιβλία Γ' κατηγορίας (όπως ορίζεται από τον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων), ζητούν την προσκόμιση:

- δημοσιευμένων ισολογισμών,
- κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης,
- πίνακα διάθεσης αποτελεσμάτων,

³⁵ Ρεπούσης (2004) σελ.53-59

- πιστοποιητικό ελέγχου ορκωτών λογιστών (εφόσον υπάρχει και προβλέπεται σχετικός έλεγχος από ορκωτούς ελεγκτές),

- παράρτημα ισολογισμού των τριών τελευταίων τουλάχιστον ετών,

- ³⁶ πρόσφατα ισοζύγια δευτεροβαθμίων λογαριασμών, πρόσφατα και αντίστοιχα περσυνά, ώστε να υπάρχει σύγκριση για ίδια χρονικά διαστήματα διαχειριστικών ή λογιστικών χρήσεων, με τριτοβάθμια ανάλυση σε ορισμένους λογαριασμούς, όπως «πελάτες», «χρεώστες διάφοροι», «μακροπρόθεσμος τραπεζικός δανεισμός», «προμηθευτές», «πιστωτές διάφοροι» και

- φορολογικές δηλώσεις για τη ακίνητη περιουσία της εταιρείας ή/και των εγγυητών του κεφαλαίου κίνησης. Αν πρόκειται για επιχειρήσεις που τηρούν λογιστικά βιβλία Β' κατηγορίας, απαιτείται η προσκόμιση:

- των φορολογικών δηλώσεων Ε1, Ε3 και Ε5 των τριών τελευταίων ετών

- των περιοδικών δηλώσεων Φ.Π.Α. και της εκκαθαριστικής δήλωσης Φ.Π.Α. έτους, των τριών τελευταίων ετών και

- φορολογικών δηλώσεων για τη ακίνητη περιουσία της εταιρείας ή/και των εγγυητών του κεφαλαίου κίνησης. Κατά το στάδιο της αξιολόγησης ενός αιτήματος επιχειρηματικής πιστοδότησης στην παγκόσμια τραπεζική πρακτική, εφαρμόζονται πέντε προϋποθέσεις, γνωστές ως 5 Cs:

- Character (χαρακτήρας): αναφέρεται στην αξιολόγηση του ήθους και του χαρακτήρα της διοίκησης μιας επιχείρησης ή ενός επιχειρηματία.

- Capacity (Ικανότητα-δυνατότητα.): αναφέρεται στις ικανότητες, γνώσεις και εμπειρίες της διοίκησης μιας επιχείρησης ή ενός επιχειρηματία και στις οικονομικές δυνατότητες της εταιρείας, όπως αυτές αποτυπώνονται στις δημοσιευμένες οικονομικές της καταστάσεις.

- Capital (Κεφάλαιο): αναφέρεται στην ικανότητα του πιστούχου να στηριχθεί στα ίδια-δικά του κεφάλαια, στην κεφαλαιακή επάρκεια της επιχείρησης και στην ικανότητα κάλυψης της απαιτούμενης ίδιας συμμετοχής σε επενδυτικά σχέδια.

- Collateral (Εξασφαλίσεις): αναφέρεται στην ποιότητα και επάρκεια των παρεχόμενων ενεχύρων και εγγυήσεων (καλυμμάτων και εξασφαλίσεων), για τη λήψη χρηματοδότησης από την τράπεζα.

- Conditions (συνθήκες): αναφέρεται στη θέση της επιχείρησης ως προς το εξωτερικό λειτουργικό περιβάλλον (γενικά ως προς τη θέση της στην οικονομία και ειδικότερα στη θέση της στον κλάδο δραστηριοποίησής της) και συγκεκριμένα στους ανταγωνιστές και στην άμιλλα των ανταγωνιστών, στη διαπραγματευτική ισχύ των πελατών και των προμηθευτών, στα υποκατάστατα προϊόντα, στα μέτρα της κρατικής οικονομικής πολιτικής και στην

³⁶ Ρεπούσης (2004) σελ.53-59

ελαστικότητα της αγοράς. Για να αξιολογήσει μια τράπεζα τον αναλαμβανόμενο πιστωτικό κίνδυνο, τον αναλύει σε τέσσερις επιμέρους κατηγορίες:

- σε κίνδυνο αθέτησης (Default Risk), δηλαδή στην πιθανότητα πτώχευσης του πιστούχου και σημαντική μείωση της αξίας των στοιχείων του ενεργητικού, χωρίς αξιόλογες μειώσεις στην αξία του παθητικού,

- σε κίνδυνο ανοίγματος (Exposure Risk), δηλαδή στο συνολικό ποσό της χορήγησης ή πιστοδότησης που η τράπεζα εγκρίνει και δίνει σε έναν πιστούχο, ενώ συμπεριλαμβάνει και τις απαιτήσεις από πιστοδοτήσεις εκτός ισολογισμού (Off-balance sheet financing),

- σε κίνδυνο ανάκτησης (Recovery Risk), δηλαδή στο ποσοστό ικανοποίησης μιας τράπεζας ή στο ποσοστό που μπορεί να εξοφληθεί η οφειλή ενός πιστούχου από τα παρεχόμενα ενέχυρα και εγγυήσεις και κατά συνέπεια στην αναμενόμενη ζημία (Loss Given Default),

- ³⁷σε κίνδυνο περιθωρίων (Credit Spread Risk), δηλαδή στην πιθανότητα μείωσης της αξίας μιας πιστοδότησης, ως αποτέλεσμα της αύξησης των πιστωτικών περιθωρίων και της τιμολόγησής της σε τιμές αγοράς. Στα συστήματα και στις διαδικασίες αξιολόγησης ενός πιστωτικού αιτήματος λαμβάνονται υπόψη τα προσκομισθέντα οικονομικά στοιχεία του υποψηφίου πιστούχου. Τα οικονομικά στοιχεία αποτελούν αντικείμενο χρηματοοικονομικής επεξεργασίας και ανάλυσης, με βάση αριθμοδείκτες εξέτασης οικονομικών καταστάσεων, ιδίως για επιχειρήσεις με λογιστικά βιβλία Γ' κατηγορίας. Οι σημαντικότεροι αριθμοδείκτες που εξετάζουν οι τράπεζες από τους ισολογισμούς είναι:

- Γενική ρευστότητα (current ratio), η οποία δείχνει το βαθμό κάλυψης των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων από τα στοιχεία του κυκλοφορούντος ενεργητικού (διαθέσιμα συν απαιτήσεις συν απόθεμα). Επιθυμητό είναι ο εν λόγω δείκτης να είναι μεγαλύτερος της μονάδας ή να κινείται διαχρονικά με αυξητική τάση.

- Άμεση ή ειδική ρευστότητα (acid-test ratio), η οποία δείχνει το βαθμό κάλυψης των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων από τα άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία του κυκλοφορούντος ενεργητικού. Επιθυμητό είναι ο εν λόγω δείκτης να είναι μεγαλύτερος της μονάδας ή να κινείται διαχρονικά με αυξητική τάση.

- Κυκλοφοριακή ταχύτητα αποθεμάτων (inventories turnover ratio), η οποία δείχνει πόσες φορές ανανεώνονται τα αποθέματα μιας επιχείρησης σε σχέση με τις πωλήσεις της, μέσα στη χρήση. Επιθυμητό είναι ο εν λόγω αριθμοδείκτης να παρουσιάζει αύξηση σε φορές το χρόνο.

- Κυκλοφοριακή ταχύτητα εισπραξής απαιτήσεων (receivables turnover ratio), η οποία δείχνει πόσες φορές εισπράττονται κατά τη διάρκεια μιας λογιστικής χρήσης οι

³⁷ Ρεπούσης (2004) σελ.53-59

απαιτήσεις της επιχείρησης. Επιθυμητό είναι ο εν λόγω αριθμοδείκτης να παρουσιάζει αύξηση σε φορές το χρόνο.

- Ταχύτητα εξόφλησης βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων (trade creditors to purchases ratio), η οποία δείχνει πόσες φορές ανανεώθηκαν οι ληφθείσες, από την επιχείρηση, πιστώσεις. Σκοπός είναι να εξεταστούν διαχρονικά οι μεταβολές στην πιστοληπτική της πολιτική, ενώ είναι επιθυμητό, αν μια επιχείρηση έχει ανάγκη από κεφάλαιο κίνησης, να αναζητάει μεγαλύτερο χρονικό διάστημα εξόφλησης των υποχρεώσεών της.

- Αριθμοδείκτης κεφαλαιακής επάρκειας, ο οποίος παρέχει ένδειξη της ασφάλειας που εξασφαλίζει η επιχείρηση στους δανειστές της και δείχνει τα κεφάλαια που κατέβαλε η επιχείρηση και αυτά που δανείστηκε ώστε να λειτουργήσει. Αποτελεί το σημαντικότερο στοιχείο για την εξέταση των υφιστάμενων ή νέων μελλοντικών πιστώσεων. Επιθυμητή είναι η διαχρονική πτωτική πορεία του εν λόγω δείκτη.

- ³⁸Αριθμοδείκτης καλύψεως τόκων (number of times interest earned), ο οποίος δείχνει πόσες φορές οι τόκοι χρησιμοποίησης ξένων δανειακών κεφαλαίων, καλύπτονται από τα καθαρά κέρδη της επιχείρησης. Επιπλέον, εξετάζεται η διαχρονική μεταβολή των πωλήσεων και των κερδών και λαμβάνονται υπόψη η ποιότητα του κάθε λογαριασμού της επιχείρησης, τα σχόλια των ορκωτών ελεγκτών και τα πιθανά δυσμενή στοιχεία της οικονομικής συμπεριφοράς στο διατραπεζικό σύστημα «Τειρεσίας», αφού αποτελούν σημαντικότερα στοιχεία εξέτασης της πιστοληπτικής ικανότητας. Για επιχειρήσεις που τηρούν λογιστικά βιβλία Β' κατηγορίας εξετάζεται, από οικονομικής άποψης, κυρίως η μεταβολή των πωλήσεων, ο τραπεζικός δανεισμός, η περιουσιακή κατάσταση του πιστούχου και τυχόν εγγυητών και οι παρεχόμενες εξασφαλίσεις.

5.4 Επίλογος

Η επιμέτρηση, η αξιολόγηση και η διαχείριση των χρηματοοικονομικών κινδύνων στους οποίους εκτίθενται επιχειρήσεις, οργανισμοί και επενδυτές βρίσκονται στο επίκεντρο των γεγονότων τις τελευταίες δεκαετίες, καθώς είναι συνυφασμένοι με τις διακυμάνσεις των αγορών, οι οποίες είναι πέραν από τον έλεγχο οποιουσδήποτε συμβαλλόμενου μέρους. Η έρευνα για την ανάπτυξη αξιόπιστων μεθοδολογιών εκτίμησης των χρηματοοικονομικών κινδύνων σημείωσε σημαντικά βήματα προόδου, κυρίως μετά τα τέλη της δεκαετίας του 1960, δίνοντας έμφαση στη χρήση στατιστικών τεχνικών και άλλων μεθόδων ποσοτικής ανάλυσης. Ιδιαίτερα μετά τις αλλεπάλληλες οικονομικές καταστροφές της δεκαετίας του '90 αλλά και μετά την πρόσφατη χρηματοοικονομική κρίση του 2007, η διαχείριση των χρηματοοικονομικών κινδύνων αποτελεί ζήτημα υψίστης σημασίας για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

³⁸ Ρεπούσης (2004) σελ.53-59

Κεφάλαιο 6: Διαχείριση Ρευστότητας

6.1 Εισαγωγή

Είναι γεγονός, ότι η ρευστότητα αποτελεί παγκοσμίως το σημαντικότερο παράγοντα εξέλιξης της κοινωνίας και της οικονομίας και ρυθμιστής της είναι οι πιστωτικοί οργανισμοί. Οι πιστωτικοί οργανισμοί όπως οι Τράπεζες συμβάλουν στην μετατροπή του παθητικού σε ρευστοποιήσιμα στοιχεία του ενεργητικού απεικονίζοντας την προέλευση των κεφαλαίων που χρησιμοποιεί και διαχειρίζεται ενώ επενδύονται σε διάφορα προγράμματα υπηρεσιών δημόσια και ιδιωτικά.

Στην τραπεζική αποτελεί το σημαντικότερο ζήτημα για την εύρεση μιας λύσης και διατήρηση ανάσχεσης του φαινομένου κινδύνου ρευστότητας, γεγονός το οποίο θα αναφερθούμε στο παρόν κεφάλαιο.

Στην πραγματικότητα, ένας σημαντικός παράγοντας σε μια Τράπεζα είναι να πείσει τους πελάτες και τους καταθέτες της να εξυπηρετήσουν με τον καλύτερο τρόπο τα πλεονεκτήματα του τραπεζικού συστήματος και την αξιοπιστία της. Οι πιο συνηθισμένοι τρόποι είναι οι ακόλουθοι:

- **Η Ασφάλιση των καταθέσεων:** όπου θεωρείται η σημαντικότερη αρχή στηριγμένη στον ισολογισμό ότι οι αποταμιεύσεις αποτελούν την αγοραστική δύναμη στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Η κατάθεση θεωρείται στην σκέψη ότι δεν αποτελεί κάποιο δάνειο με σκοπό την επιστροφή χρημάτων αλλά μια ασφαλή αποθήκευση του πλούτου. Έχει τον ρόλο του χρηματοκιβωτίου όπου διασφαλίζει την αποθήκευση ρευστού για να μπορεί ο καταθέτης στις υποχρεώσεις του να αποταμιεύει προστατεύοντας την οικονομία από την ζήτηση. Λειτουργεί ως διαμεσολαβητής στην μεταφορά εισοδήματος του χρηματοπιστωτικού συστήματος ανάμεσα σε δανείστες και δανειολήπτες. Με αυτές τις καταθέσεις δύναται η δυνατότητα στις Τράπεζες να χορηγεί δάνεια στους πολίτες και οι πολίτες αξιοποιούν τα λεφτά αυτά για την αγορά αγαθών κινώντας την οικονομία. Στην Ελλάδα η ασφάλεια των καταθέσεων βρίσκεται στις 100000€. Εάν χρεοκοπήσει μια Τράπεζα οι καταθέσεις μέχρι 100000€ είναι ασφαλισμένα ανά καταθέτη με διαταγή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δηλαδή εάν κάποιος έχει 300000€ μπορεί να ανοίξει ένα λογαριασμό 100000€

σε μια Τράπεζα σε μια άλλη 100000€ και σε μια άλλη έτσι η ασφάλεια του θα είναι 300000€ αφού σε περίπτωση πτώχευσης της μια Τράπεζας θα πάρει πίσω τα χρήματα του αφού δεν ξεπερνάει το όριο των 100000€. Στόχος των Τραπεζών είναι να διασφαλίζουν τις καταθέσεις με το μέγιστο δυνατό τρόπο και να γίνονται ανθεκτικοί στους κινδύνους που υπάρχουν για τις καταθέσεις.

- **Διατήρηση των Διαθεσίμων και χαρτοφυλακίου:** είναι σημαντικό για τις Τράπεζες και τις επιχειρήσεις διότι το περιβάλλον μεταβάλλεται οι αγορές αλλάζουν και πρέπει να παρέχουν περιθώρια για παρεκκλίσεις για να τα καταφέρουν. Χρειάζεται να προσφέρει στους καταθέτες και πελάτες τους την καλύτερη εξυπηρέτηση με σκοπό τα κέρδη για να αναπληρώσουν τις χρηματικές ανάγκες της βελτιώνοντας τις εσωτερικές της εργασίες. Γι αυτό τον λόγο έχουν δημιουργηθεί λύσεις για να καλύψει την διατήρηση των διαθεσίμων, διαχείριση εταιρικού πελατολογίου και θεσμικών επενδυτών, καθώς και την δημιουργία εσωτερικών και εξωτερικών κεφαλαίων συναλλάγματος, διαχείριση ταμειακών ροών και σύνθετων προϊόντων και πρακτικών. Τα ρευστά διαθέσιμα και οι καταθέσεις μπορούν ως οικονομικές μονάδες σε μια Τράπεζα να μεταφερθούν σε λογαριασμό όψεως διότι έχουν το μεγαλύτερο βαθμό ρευστότητας αφού μπορούν να χρησιμοποιηθούν αμέσως στις αγοραπωλησίες χωρίς την παρεμβολή χρόνου ή κόστους. Επίσης οι καταθέσεις προθεσμίας αποθηκεύονται για ένα χρονικό διάστημα όπου τοκίζονται. Τέλος και τα διάφορα αξιόγραφα που μεταβιβάζονται εύκολα και ελεύθερα.
- **Δυνατότητα άμεσης πρόσβασης στην Κεντρική Τράπεζα για άντληση ρευστότητας:** Το Ευρωσύστημα αποτελείται από Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες σε χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς επίσης και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Οι εθνικές Τράπεζες με διάφορες ενέργειες όπως δημοσιονομικά προγράμματα και πολιτικές αποφάσεις στην οικονομία λαμβάνοντας χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

6.2 Τρόποι πρόσβασης πιστωτικών ιδρυμάτων

Σήμερα, η πρόσβαση στα πιστωτικά ιδρύματα γίνεται με διάφορα εργαλεία που διαθέτει και χρηματοδοτούνται από το Ευρωσύστημα των Κεντρικών Τραπεζών:

- Διαθέτει διευκολύνσεις στην αποδοχή καταθέσεων που πραγματοποιούνται μιας ημέρας από πιστωτικά ιδρύματα στις Κεντρικές Τράπεζες για να καθορίσουν το επιτόκιο που θα επωφεληθούν από την ρευστότητα .
- Διαθέτει διευκολύνσεις οριακής χρηματοδότησης και ενσωματώνει την πίστωση μιας ημέρας των πιστωτικών ιδρυμάτων από τις Εθνικές Τράπεζες με προκαθορισμένο επιτόκιο που θα επωφεληθούν στις καθημερινές τους λειτουργίες. Την δυνατότητα πράξης κύριας αναχρηματοδότησης η οποία πραγματοποιείται στην ανοιχτή αγορά διενεργούμενη από το Ευρωσύστημα με την μορφή REPOS ή REVERSE REPO δηλαδή μια Κεντρική Τράπεζα αγοράζει με συμφωνία επαναπώλησης ή πωλεί με συμφωνία επαναγοράς περιουσιακά στοιχεία ή πράξη που πραγματοποιεί πιστωτικές πράξεις με ενέχυρο τίτλων πιστωτικών ιδρυμάτων. Η κύρια αναχρηματοδότηση έχει ως αποτέλεσμα να συμβάλει στον κύριο όγκο ρευστότητας του Τραπεζικού συστήματος.

6.3 Ρευστότητα

Η ρευστότητα παραδοσιακά ορίζεται ως η ικανότητα ενός πιστωτικού οργανισμού όπου χρηματοδοτεί νέα στοιχεία ενεργητικού και να εκπληρώνει με συνέπεια τις υποχρεώσεις του όταν αυτές είναι απαιτητές, εκείνο που προβληματίζει ένα πιστωτικό ίδρυμα είναι ο κίνδυνος μιας απρόβλεπτης αθέτησης πληρωμών , μια απρόβλεπτη πρόωρη απαίτηση για αποπληρωμή δανειακών υποχρεώσεων γεγονότα που γενικά διαταράσσουν το χρονικό προγραμματισμό του πιστωτικού οργανισμού. (Νιάρχος, 2004)

Δύο είναι οι διακριτές διαστάσεις της Τραπεζικής ρευστότητας. Η πρώτη διάσταση καλύπτει την ταμειακή ρευστότητα ή ρευστότητα χρηματοδότησης και αποδεικνύεται ολοκάθαρα την ικανότητα άντλησης κεφαλαίων από την αγορά ενός πιστωτικού

ιδρύματος. Η δεύτερη καλύπτει την ρευστότητα αγοράς ή ενεργητικού και αποδεικνύει την ικανότητα του πιστωτικού ιδρύματος να εκποιεί στοιχεία του ενεργητικού έναντι μετρητών.

Από την άλλη πλευρά, ο ρόλος του πιστωτικού ιδρύματος είναι να εκτιμήσει την δυνατότητα η αξία των αναγκών του σε κεφάλαια να υπερβαίνει τον όγκο των κεφαλαίων που δύναται να αντλήσει είτε με τη δημιουργία νέων υποχρεώσεων είτε με την εκποίηση στοιχείων ενεργητικού.

Κατά συνέπεια, ένας πιστωτικός οργανισμός χρειάζεται να είναι σε θέση να εκτιμήσει την ληκτότητα των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού και την χρονική διάρθρωση των υποκείμενων εισροών και εκροών.

Επιπλέον, ένας πιστωτικός οργανισμός θα πρέπει να αξιολογεί την πιθανότητα η αξία των αναγκών του σε κεφάλαια να υπερβαίνει τον όγκο των κεφαλαίων που δύναται να αντλήσει, είτε με την δημιουργία νέων υποχρεώσεων είτε με την εκποίηση στοιχείων ενεργητικού. Ένας τρόπος διαχείρισης της ρευστότητας είναι υπόθεση εξισορρόπησης κόστους – οφέλους καθώς ένας πιστωτικός οργανισμός είναι να χρηματοδοτεί τις δραστηριότητες εφόσον είναι διατεθειμένη να καταβάλει το επιτόκιο της αγοράς και να πωλήσει ή να ενεχυριάσει στοιχεία του ενεργητικού. Εναλλακτικά μια τράπεζα μπορεί να κρατά ένα απόθεμα εύκολου ρευστοποιήσιμων στοιχείων υψηλής ποιότητας το οποίο μπορεί να χρησιμοποιήσει ανά πάσα στιγμή έτσι εξασφάλιζε ένα ικανοποιητικό επίπεδο ρευστότητας ασφαλείας .

6.4 Κίνδυνος Ρευστότητας

Αυτό που οι Τράπεζες θεωρούν ως το πιο σημαντικό ζήτημα είναι να προλαβαίνουν με διάφορες ενέργειες την αποφυγή του κινδύνου ρευστότητας. Η σημασία του κινδύνου ρευστότητας θεωρείται η αναμενόμενη ζημιά δημιουργώντας την μείωση της καθαρής θέσης της Τράπεζας, προκύπτουσα από ενδεχόμενη αδυναμία της προς:

- ✓ Έγκαιρη και πλήρη κάλυψη τρεχουσών και μελλοντικών χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων, όπως για παράδειγμα των καταθέσεων, όταν αυτές γίνουν απαιτητές.
- ✓ Άντληση κεφαλαίων για την κάλυψη της αυξημένης ζήτησης δανείων ή επενδυτικών επικερδών τοποθετήσεων,

- ✓ Διατήρηση επικερδών τοποθετήσεων ή και επαναχρηματοδότηση τοποθετήσεων με υψηλότερο επιτόκιο
- ✓ Έγκαιρη και αποδοτική τοποθέτηση μη αναμενόμενων ή έκτακτων εισροών.
(Αγγελόπουλος, 2013)

Στην πραγματικότητα, ο κίνδυνος ρευστότητας δημιουργείται από πολλούς και διάφορους λόγους. Ο βασικός λόγος για τον κίνδυνο της ρευστότητας είναι η μαζική απόσυρση καταθέσεων από τους αποταμιευτές γεγονός που θα προκαλέσει αναταράξεις στα θεμέλια του πιστωτικού οργανισμού. Άλλοι λόγοι είναι όταν τα πιστωτικά ιδρύματα επιτρέπουν σε πελάτες τους να επιλέγουν τις καταναλωτικές και επενδυτικές τους αποφάσεις διαμορφώνοντας το παραγόμενο προϊόν της οικονομίας. (Βασιλείου & Ηρειώτης, 2008)

Με αυτό τον τρόπο οι Τράπεζες διασφαλίζουν τους πελάτες με δυσκολίες ρευστότητας ενώ εκτίθενται οι ίδιες σε περισσότερους κινδύνους. Επίσης μια ασυνήθιστη αθέτηση πληρωμών σημαντικού ύψους από τους πελάτες της, απρόβλεπτη χρήση πιστωτικών ορίων (credit lines). Τέλος για όλα αυτά τα προβλήματα οι Τράπεζες οργανώνουν τρόπους διασφαλίζοντας με μέτρα για την καταπολέμηση της.

6.5 Παράγοντες που επηρεάζουν την Τραπεζική ρευστότητα

Είναι γεγονός, ότι οι παράγοντες, που επηρεάζουν την τραπεζική ρευστότητα χωρίζονται σε εσωτερικούς και εξωτερικούς, οι σημαντικότεροι από τους οποίους αναφέρονται στη συνέχεια:

Οι εξωτερικοί παράγοντες:

- **Ο ανταγωνισμός :**είναι ο πρώτος παράγοντας που συμβάλει στην επιρροή του στην ρευστότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων. Για παράδειγμα οι ανταγωνιστικές Τράπεζες είναι περισσότερο στην επιλογή των καταθετών όπου κατέχουν μεγάλο όγκο συναλλάγματος γιατί τους προσφέρει υψηλές αποδόσεις ή τους επιβαρύνουν με λιγότερα έξοδα. Επίσης επενδύσεις σε χρηματοοικονομικά προϊόντα όπως τα κρατικά ή ιδιωτικά ομόλογα αλλά και μη τραπεζικά προϊόντα που μετακινούν αποταμιευτικά κεφάλαια. Επειδή η ύπαρξη του ανταγωνισμού δημιουργεί επενδυτικές ευκαιρίες η αύξηση των τραπεζικών καταθέσεων δεν

συμβάλλουν στην αύξηση των χορηγήσεων αλλά προκαλούν ένα χάσμα ρευστότητας όπου οι Τράπεζες πρέπει να βρουν μια λύση που θα το αντιμετωπίσει. Τέλος οι Τράπεζες καταφεύγουν σε άλλες πηγές κεφαλαίων όπως διατραπεζικό δανεισμό και εκδόσεις χρέους προκειμένου να χρηματοδοτήσουν τις εργασίες τους.

- **Μεταβλητότητα της αγοράς:** Είναι πιθανό να δημιουργηθούν κίνδυνοι στην ρευστότητα Τραπεζών από τις μεταβολές της αγοράς. Θεωρείται σημαντικό γιατί διαφοροποιεί σημαντικά τους παράγοντες του συστήματος έχοντας επιρροή στην λειτουργία των πιστωτικών οργανισμών, δηλαδή όταν η δευτερογενής αγορά ορισμένων χρηματοοικονομικών προϊόντων δείχνουν ότι δεν μπορούν να υπερβούν ένα ποσοτικό όριο στην ρευστότητα τότε ο πιστωτικός οργανισμός εάν προσπαθήσει να αντλήσει ρευστότητα μέσω της εκποίησης των υποκείμενων τίτλων δεν είναι βέβαιο ότι θα επέφερε το ρευστό που αναμενόταν. Τέλος ο πιστωτικός οργανισμός βρίσκεται αντιμέτωπος σε μια δύσκολη κατάσταση ως προς την πώληση τίτλων και θα είναι υποχρεωμένες να δεχτεί μια τιμή που θα ήταν υπερβολική χαμηλή με την ονομαστική αξία των τίτλων και αυτό θα επέφερε αλυσιδωτές αρνητικές αντιδράσεις ως προς την φήμη και τη φερεγγυότητα του πιστωτικού οργανισμού.
- **Μεταβολές θεσμικού και ρυθμιστικού πλαισίου:** Οι μεταβολές όπως ρυθμιστικοί κανόνες, η υποχρέωση διατήρησης ελάχιστων διαθεσίμων, η ασφάλιση καταθέσεων ,η επιβολή φόρων είναι παράγοντες που επηρεάζουν καθοριστικό το βαθμό ρευστότητας των πιστωτικών οργανισμών. Παράλληλα η ύπαρξη ενός συστήματος εγγύησης καταθέσεων επηρεάζει τον κίνδυνο ρευστότητας και θα το μειώνει ενώ οι Τράπεζες θα γίνονται πιο ελαστικές περισσότερο σταθερές και αξιόπιστες και πηγή άντλησης κεφαλαίων για τα πιστωτικά ιδρύματα. Τέλος οι μεταβολές του φορολογικού πλαισίου στην ρευστότητα των Τραπεζών επηρεάζει και επιβαρύνει τα διάφορα χρηματοοικονομικά προϊόντα της και την ελκυστικότητα της ως πηγή χρηματοδότησης κάτι που θα το ευνοούσε είναι η σταθερή φορολογική διάταξη και προτίμηση των επενδυτών.

Από την άλλη πλευρά, οι εσωτερικοί παράγοντες είναι οι ακόλουθοι:

- **Επιχειρησιακή στρατηγική και πολιτική:** Ο καθορισμός των στόχων και ο τρόπος ενέργειας βάσει επιλογών ενός πιστωτικού οργανισμού όπως η αλλαγή των καταθετών ως προς τα επιτόκια ή των προμηθευτών , αλλαγές στην σύσταση του ενεργητικού ή παθητικού με απώτερο σκοπό την επέκταση του μεριδίου αγοράς έχοντας ως αποτέλεσμα την αλλαγή στην οικονομική διάρθρωση του πιστωτικού οργανισμού. Για παράδειγμα μεγάλο όγκο καταθέσεων έχουν ως ικανότητα να εισρέουν στον οργανισμό και στην συνέχεια ενδέχεται να ξεπεράσουν σε υπερβολικό βαθμό την ζήτηση των κεφαλαίων ,ενώ η διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας κατέστη δυσχερής εξαιτίας της πηγής και χρήσεως του κεφαλαίου.
- **Εξάρτηση από ευπαθείς πηγές κεφαλαίων:** Υψηλή εξάρτηση από ευμετάβλητες πηγές κεφαλαίων όπως δάνεια σε ξένα νομίσματα ή δανεισμός μεγάλης κλίμακας από πιστωτές που παρουσιάζουν υψηλή ευαισθησία ως προς τις αποδόσεις ενδέχεται να εντείνουν τον κίνδυνο ρευστότητας ενός πιστωτικού οργανισμού. Η άντληση κεφαλαίων από μεγάλη βάση προθεσμιακών μικροκαταθέσεων μπορεί να θεωρηθεί σταθερή πηγή κεφαλαίων.
- **Εξωισολογιστικές συναλλαγές:** Το μέγεθος και ο βαθμός πολυπλοκότητας εξωισολογιστικών συναλλαγών φέρνουν επιπτώσεις στην ρευστότητα ενώ πιστωτικού οργανισμού. Παράδειγμα οι υποχρεώσεις που προκύπτουν από έναν πιστωτικό οργανισμό για τις εγγυητικές επιστολές, ενέγγυες πιστώσεις ,μη εκταμιευμένες πιστωτικές διευκολύνσεις, σύνθετα παράγωγα προϊόντα, όλοι αυτοί οι παράγοντες διαταράσσουν ενός πιστωτικού οργανισμού.
- **Υψηλή συγκέντρωση πηγών ρευστότητας:** Πιστωτικοί οργανισμοί που χαρακτηρίζονται από χαμηλή διασπορά στις πηγές άντλησης κεφαλαίων αντιμετωπίζοντας συχνά οξύ πρόβλημα ρευστότητας .Για παράδειγμα άντληση κεφαλαίων από καταθέσεις ή δάνεια σε ένα συγκεκριμένο νόμισμα , χρηματοδότηση από μοναδική πηγή, από μοναδική αγορά ή από συγκεκριμένη κατηγορία χρηματοοικονομικών προϊόντων καθώς και η μαζική λήξη συμβάσεων που δημιουργούν την ανάγκη αναχρηματοδότησης ενδέχεται να δημιουργήσουν στον πιστωτικό οργανισμό πρόβλημα ρευστότητας.
- **Ανεπαρκές σύστημα διοικητικής πληροφόρησης:** Όταν υπάρχει ένα δυσλειτουργικό σύστημα διοικητικής πληροφόρησης σε πιστωτικούς

οργανισμούς απαιτούμενη πληροφόρηση από επιμέρους διευθύνσεις φτάνει με δυσκολία στο τμήμα διαχείρισης διαθεσίμων το οποίο επιφορτίζεται με το έλεγχο της θέσης ρευστότητας.

6.6 Δείκτες έγκαιρης προειδοποίησης του κινδύνου ρευστότητας:

Οι πιστωτικοί οργανισμοί χρειάζεται να ερευνήσουν τους εσωτερικούς όσο και τους εξωτερικούς δείκτες έγκαιρης προειδοποίησης σε σχέση με τον κίνδυνο ρευστότητας. Οι δείκτες βοηθούν την διοίκηση και το Δ.Σ. ενός πιστωτικού οργανισμού να περιορίσουν και να ενεργήσουν εγκαίρως στα προβλήματα ρευστότητας.

- 1) Όταν παρατηρείται υψηλή συγκέντρωση στα χαρτοφυλάκια ενεργητικού και παθητικού δηλαδή χαμηλό βαθμό ρευστότητας στο ενεργητικό και υψηλό βαθμό εξάρτησης από πιστωτές.
- 2) Μεταβολή προς φθίνουσα της ποιότητας των στοιχείων ενεργητικού.
- 3) Ένδειξη Μείωσης των εσόδων ή προσδοκώμενο εισροών .
- 4) Σημαντική πιστωτική επέκταση σε βαθμό που να χαρακτηριστεί έως και επιθετική.
- 5) Ταχεία πιστωτική επέκταση με κεφαλαία προερχόμενα από ευμετάβλητες πηγές.

Μερικοί από εξωτερικούς δείκτες αποτυπώνουν από ανεξάρτητες πηγές πληροφόρησης.

- Διασπορά φημών για την φερεγγυότητα της ρευστότητας του πιστωτικού οργανισμού.
- Σημαντική πτώση των τιμών των μετοχών του πιστωτικού οργανισμού.
- Δυσχερείς στην άντληση κεφαλαίων ή εξασφάλιση κεφαλαίων με πολύ υψηλό κόστος.

Στοιχεία έλεγχου και περιορισμού του κινδύνου ρευστότητας :

- **Διατήρηση ισχυρού οικονομικού προφίλ.** Είναι ένας σημαντικός τρόπος όπου ένας πιστωτικός οργανισμός χρειάζεται να λειτουργήσει ως μέσων για την μείωση του κινδύνου ρευστότητας. Την δημιουργία και διατήρησης μιας ισχυρής και αξιόπιστης θέσης για να καθυστερήσει την αγορά και θα αποτρέψει την μαζική απόσυρση καταθέσεων.
- **Σταθερές πηγές κεφαλαίων:** Χρειάζεται να έχει πρόσβαση ένας πιστωτικός οργανισμός σε περισσότερο αξιόπιστες και σταθερές πηγές κεφαλαίων κερδίζοντας μικρότερο βαθμό κινδύνου ρευστότητας απέναντι σε πιστωτικό ίδρυμα το οποίο εκτίθεται σε υψηλό βαθμό εξάρτησης από ευμετάβλητες πηγές κεφαλαίων. Γι αυτό χρειάζεται την κατάλληλη προετοιμασία υλοποίησης σχεδίων για έκτακτη χρηματοδότηση σε περιόδους κρίσεων. Ο σκοπός ενός πιστωτικού οργανισμού είναι η εύρεση κεφαλαίων από χρηματοδότηση σε ανέκκλητες πιστωτικές συμβάσεις.
- **Εξυπηρέτηση πελατών:** Πιστωτικοί οργανισμοί που αντλούν μεγάλο όγκο κεφαλαίων από μικρές προθεσμιακές καταθέσεις και επικεντρώνονται στην καλύτερη εξυπηρέτηση πελατών και στην διατήρηση στενών σχέσεων με την πελατειακή τους βάση.
- **Επαρκής σχεδιασμός ρευστότητας:** Για έναν πιστωτικό οργανισμό η διαδικασία σχεδίασης της ρευστότητας συμβάλλει σε ένα σημαντικό στοιχείο που μπορεί να εξασφαλίσει ένα άριστο μίγμα σταθερών και ευμετάβλητων πηγών κεφαλαίου. Δηλαδή σε ένα πιο πολύπλοκο σύστημα θα έχει ανάγκη ένα μηχανισμό προγράμματος εποπτεία για υποκείμενο κίνδυνο ρευστότητας, ενώ σε περίπτωση που διαθέτει ένα σταθερό προβλέψιμο πλαίσιο άντλησης και χρήσης κεφαλαίου ο κίνδυνος είναι μικρότερος.
- **Σύνθεση του Τραπεζικού ισολογισμού:** Σε αυτόν τον τομέα ένας πιστωτικός οργανισμός δεν χρειάζεται να διαχειρίζεται μόνο την ρευστότητα του παθητικού, αλλά πρέπει να επηρεάσει την ρευστότητα με σωστή διαχείριση του ενεργητικού. Η σωστή διαχείριση του ενεργητικού αποσκοπεί ως στόχο την διατήρηση ικανοποιητικού όγκου μετρητών και άμεσα ρευστοποιήσιμων επενδυτικών στοιχείων.

6.7 Αριθμοδείκτες Ρευστότητας

Οι τράπεζες για την ανάλυση της ρευστότητάς τους έχουν στην διάθεσή τους αρκετούς αριθμοδείκτες για να αναδείξουν το αποτέλεσμα του επιπέδου ρευστότητας και των ορίων κινδύνου τους. Αυτό δεν σημαίνει ότι οι αριθμοδείκτες είναι ακριβείς το αποτέλεσμα της ρευστότητας. Στην πραγματικότητα, οι πιστωτικοί οργανισμοί πρέπει να εξετάζει ενδελεχώς την σύνθεση των δεικτών και να προβαίνει στις αναγκαίες προσαρμογές όταν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του οργανισμού το απαιτούν.

Οι σημαντικότεροι αριθμοδείκτες ρευστότητας είναι οι ακόλουθοι:

$$\text{❖ Ρευστότητα} = \frac{\text{Σύνολο Δανείων-Προβλέψεις}}{\text{Καταθέσεις πελατών και καταθέσεις τραπεζών}}$$

Ο αριθμοδείκτης αυτός δείχνει την συνολική ρευστότητα του πιστωτικού οργανισμού με βάση τα κεφάλαια από τις καταθέσεις και την χορήγηση δανείων μείον τις προβλέψεις.

$$\text{❖ Ρευστότητα} = \frac{\text{Σύνολο Δανείων-Προβλέψεις}}{\text{Καταθέσεις Πελατείας}}$$

Ο αριθμοδείκτης αυτός δείχνει ότι οι καθαρές χορηγήσεις του πιστωτικού οργανισμού αντλούνται από τις καταθέσεις των πελατών

$$\text{❖ Ρευστότητα} = \frac{\text{Σύνολο Δανείων-Προβλέψεις}}{\text{Σταθερά κεφάλαια}}$$

Ο παρονομαστής Σταθερά Κεφάλαια εννοείται το σύνολο των καταθέσεων πελατείας, των δανειζόμενων κεφαλαίων από την κυβέρνηση ή την Κεντρική Τράπεζα, τις μέσο-μακροπρόθεσμες και τα ελεύθερα κεφάλαια μέσο-μακροπρόθεσμες ορίζεται από τίτλους δανείων διάρκειας μεγαλύτερης του ενός έτους, ενώ τα κεφάλαια προκύπτουν από το μετοχικό.

Στην πραγματικότητα, ο παραπάνω δείκτης είναι ο πιο σημαντικός δείκτης γιατί φαίνεται να είναι πραγματικός ως μέτρο ρευστότητας.

$$\text{❖ Ρευστότητα} = \frac{\text{Ταμείο \& Διαθέσιμα στην Κ.Τ.}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$$

Το ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα, ως ποσοστό του συνόλου του ενεργητικού μίας τράπεζας δείχνει το ποσοστό των εσόδων που έχει μια τράπεζα σε καταθέσεις στην Κεντρική Τράπεζα σε σχέση με αυτά που έχει επενδύσει σε δάνεια κ.α. Ουσιαστικά, μέσω του δείκτη αυτού γίνεται φανερό το περιθώριο ασφαλείας που διαθέτει η τράπεζα σε διαθέσιμα κεφάλαια, σε περίπτωση που αυτά απαιτηθούν. (Κόντος, 2010)

$$\text{❖ Ρευστότητα} = \frac{\text{Χορηγήσεις στη Διατραπεζική Αγορά}}{\text{Διατραπεζικός Δανεισμός}}$$

Ο αριθμοδείκτης αυτός αποδεικνύει την θέση του πιστωτικού οργανισμού στην διατραπεζική αγορά. Αν η τιμή του υπερβαίνει την μονάδα δηλαδή οι χορηγήσεις στην διατραπεζική αγορά υπερβαίνουν τα αντληθέντα κεφάλαια τότε λέμε ότι ο πιστωτικός οργανισμός είναι καθαρός δανειστής.

Αντίθετα εάν ο δείκτης είναι μικρότερος της μονάδας τότε τα αντληθέντα κεφάλαια από την διατραπεζική αγορά υπερβαίνουν τον όγκο χορηγήσεων στην ίδια αγορά, λέμε ότι ο πιστωτικός οργανισμός είναι καθαρός δανειζόμενος.

Σε έναν πιστωτικό οργανισμό προτιμότερο είναι καθαρός δανειστής στη διατραπεζική αγορά και όχι καθαρός δανειζόμενος. Σαν διατραπεζική αγορά νοούνται οι καταθέσεις πιστωτικών οργανισμών, ο αλληλόχρεος λογαριασμός, οι συμφωνίες επαναγοράς (repos), οι υπεραναλήψεις, ο δανεισμός από Τράπεζες

$$\text{❖ Ρευστότητα} = \frac{\text{Δάνεια \& Προκαταβολές σε Πελάτες}}{\text{Καταθέσεις πελατών}}$$

Ο δείκτης δάνεια και προκαταβολές σε πελάτες προς υποχρεώσεις προς πελάτες παρουσιάζει την αναλογία των δανείων που έχει χορηγήσει η τράπεζα προς τις καταθέσεις που διατηρούν οι πελάτες της σε αυτήν. (Κόντος, 2010)

Έτσι, ένας δείκτης άνω του 100% καταδεικνύει περισσότερες χορηγήσεις από καταθέσεις, ενώ το αντίθετο ένας δείκτης μικρότερος του 100%. Η τράπεζα θα πρέπει

όσα περίπου χρήματα δέχεται ως καταθέσεις τόσα το πολύ να επενδύει σε δάνεια. (Σαπουντζόγλου & Πεντότης, 2009)

Αξίζει να σημειωθεί επίσης, ότι πέραν των παραπάνω αριθμοδεικτών, για τη διαπίστωση του βαθμού ρευστότητας και χρηματοοικονομικής ευελιξίας μιας τράπεζας, οι αναλυτές θα πρέπει να εξετάσουν κάποια ποιοτικά χαρακτηριστικά ποσοτικών δεδομένων, όπως είναι:

A) Τις λειτουργικές πηγές ρευστότητας, όπως είναι για παράδειγμα οι αναμενόμενες αδέσμευτες ταμειακές ροές, η δυνατότητα περικοπής δαπανών κλπ. (Νιάρχος, 2004)

B) Τις έκτακτες ανάγκες για διαθέσιμα, όπως π.χ η πληρωμή προστίμων ή τυχόν παραβιάσεις των κανόνων της αγοράς κ.α.

Γ) Τις εναλλακτικές πηγές ρευστότητας, όπως είναι για παράδειγμα η ικανότητα ρευστοποίησης μη στρατηγικών στοιχείων του ενεργητικού, η δυνατότητα περικοπής μερισμάτων κ.α. (Σαπουντζόγλου & Πεντότης, 2009)

Όμως αξίζει να σημειωθεί, ότι σε καμία περίπτωση, οι τράπεζες δεν θα πρέπει να προσδοκούν κάλυψη των βραχυπρόθεσμων ή μακροπρόθεσμων υποχρεώσεών τους με ρευστοποίηση στρατηγικών, παραγωγικών στοιχείων του ενεργητικού τους, καθώς είναι προφανές ότι το όφελος από μια τέτοια ενέργεια είναι πρόσκαιρο, ειδικά όταν τα εκποιηθέντα στοιχεία θα πρέπει να ανακτηθούν στο μέλλον.

Τέλος, η χρηματοοικονομική ευελιξία μιας τράπεζας και η ικανότητα της για επίτευξη υψηλού βαθμού ρευστότητας, ενδέχεται να σχετίζεται και με έμμεσους επιχειρησιακούς παράγοντες, όπως είναι για παράδειγμα οι εκκρεμείς νομικές υποθέσεις, η ελλιπής ασφαλιστική κάλυψη κ.α. (Σαπουντζόγλου & Πεντότης, 2009)

6.8 Συμπεράσματα 6^{ου} κεφαλαίου

Στο παρόν κεφάλαιο έγινε αναφορά στην έννοια και τη σημασία της ρευστότητας, η οποία αποτελεί την ικανότητα ενός πιστωτικού οργανισμού να χρηματοδοτεί νέα στοιχεία ενεργητικού και να εκπληρώνει με συνέπεια τις υποχρεώσεις του όταν αυτές είναι απαιτητές, ένα ζήτημα το οποίο είναι ζωτικής σημασίας για τη λειτουργία και βιωσιμότητα ενός πιστωτικού οργανισμού.

Στην πραγματικότητα, ο κίνδυνος ρευστότητας αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους κινδύνους, που καλείται να αντιμετωπίσει ένας πιστωτικός οργανισμός, ένας κίνδυνος ο οποίος προέρχεται από τη διαφορά λήξεως μεταξύ των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού ενός πιστωτικού οργανισμού.

Είναι συνεπώς φανερό, ότι ένας πιστωτικός οργανισμός θα πρέπει να παρακολουθεί συνεχώς τη πορεία του κινδύνου ρευστότητάς του, μέσω του ελέγχου των παραγόντων, που επηρεάζουν τη ρευστότητα τους, όπως και μέσω της χρήσης δεικτών για την έγκαιρη προειδοποίηση του κινδύνου ρευστότητας, καθώς και μέσω της ανάλυσης της ρευστότητας του οργανισμού μέσω χρηματοοικονομικών αριθμοδεικτών, έτσι ώστε να είναι σε θέση ένας πιστωτικός οργανισμός που θα εμφανίσει κίνδυνο ρευστότητας να μπορέσει να αντιμετωπίσει άμεσα το πρόβλημα αυτό, προτού αυτό επηρεάσει σημαντικά τη συνολική λειτουργία του, καθιστώντας αβέβαιη τη μελλοντική επιβίωσή του.

Κεφάλαιο 7: Διεθνής Τραπεζική

7.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο θα αναφερθούμε στην έννοια της Διεθνούς τραπεζικής, η οποία είναι σήμερα στενά συνδεδεμένη με τις αγορές των ευρωνομισμάτων. Πιο συγκεκριμένα, αρχικά θα αναφερθούμε σε μια ιστορική επισκόπηση της διεθνούς τραπεζικής εποπτείας από το 1974 και έπειτα, ενώ στη συνέχεια θα αναφερθούμε στην έννοια της αγοράς Ευρωνομισμάτων και στους λόγους για τους οποίους ευημερούν.

Εν συνεχεία, θα αναφερθούμε στη διεθνή χρηματαγορά και στη σημασία που έχει αυτή σήμερα καθώς και στα εργαλεία που χρησιμοποιούνται σήμερα, ενώ τέλος θα αναφερθούμε στις διεθνείς πιστοδοτήσεις και στη σημασία των τραπεζικών κέντρων για τη διεθνή τραπεζική.

7.2 Ιστορική επισκόπηση της διεθνούς τραπεζικής εποπτείας

Η Διεθνής Τραπεζική δημιουργήθηκε την περίοδο της επιτροπής το 1974 σε μια περίοδο μεγάλης αβεβαιότητας στον τραπεζικό κλάδο και μεγάλης οικονομικής ύφεσης. Η πρώτη κρίση που δέχτηκε η διεθνής οικονομία ήταν αποτέλεσμα του χρηματιστηριακού κραχ του 1929. Ως τότε επικρατούσε χρηματιστηριακή ευημερία και οικονομική ανάπτυξη. Ενδεικτικά ο δείκτης Dow Jones έφθασε στο υψηλότερο σημείο του στις 3 Σεπτεμβρίου 1929.

Πολλοί οικονομικοί κύκλοι, φοβούμενοι ότι η αλματώδης αυτή ανάπτυξη του χρηματιστηρίου ήταν μια «φούσκα» άρχισαν να ρευστοποιούν τις μετοχές τους με σκοπό την τοποθέτηση του κεφαλαίου τους σε πιο πρόσφορες επενδυτικές ευκαιρίες. Ένα μήνα αργότερα εκατομμύρια μετοχές πουλήθηκαν εσπευσμένα με αποτέλεσμα να επικρατήσει πανικός στην αγορά. Κάποιες προσπάθειες που έγιναν από μεγάλους επενδυτές, οι οποίοι αγόρασαν μαζικά μετοχές για να συγκρατήσουν την πτώση, δεν καρποφόρησαν με συνέπεια ο γενικός δείκτης να χάσει τελικά 12% της αξίας του και να πουληθούν 16,4 εκατομμύρια μετοχές.

Πολλές τράπεζες που είχαν επενδύσει τα κεφάλαιά τους στο χρηματιστήριο αντιμετώπισαν δυσεπίλυτα προβλήματα ρευστότητας και κήρυξαν πτώχευση. Η

κατάσταση αυτή της αμερικάνικης οικονομίας επηρέασε και την Ευρώπη και συνέβαλε στην οικονομική ύφεση της δεκαετίας του 1930. Πολλές επιχειρήσεις πτώχευσαν και επικράτησε μαζική ανεργία.

Τα επόμενα χρόνια ελήφθησαν μέτρα από τα χρηματιστήρια όλου του κόσμου για την αποφυγή ενός νέου κραχ. Το κυριότερο μέτρο ήταν η διακοπή συνεδριάσεων σε περιόδους ραγδαίων μεταβολών της χρηματιστηριακής αγοράς. Στην Ελλάδα έπειτα από την κρίση αυτή κρίθηκε αναγκαίο να υποκατασταθούν οι εισαγωγές, το οποίο επιτεύχθηκε ως ένα βαθμό ως τα μέσα της δεκαετίας του 1930.

Όσον αφορά τη συναλλαγματική αγορά, η αβεβαιότητα ήταν αποτέλεσμα της κατάρρευσης του συστήματος σταθερών ισοτιμιών το 1971. Το σύστημα σταθερών ισοτιμιών του Bretton Woods εφαρμόστηκε για πρώτη φορά από την ομόθυμη σύνοδο το 1944.

Από τις αρχές του εικοστού αιώνα έως και τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, ίσχυε ο κανόνας του χρυσού για τις συναλλαγματικές ισοτιμίες στο διεθνές εμπόριο.

Σύμφωνα με αυτό κάθε χώρα καθόρισε την ισοτιμία του νομίσματος της με βάση τον χρυσό που κατείχε. Στο σύστημα αυτό, οι ισοτιμίες των νομισμάτων των χωρών σε σχέση με το χρυσό παρέμειναν σταθερές όπως και στο κλασικό σύστημα του κανόνα του χρυσού. Με το νέο σύστημα, όμως, τα εθνικά νομίσματα όλων των χωρών πλην των ΗΠΑ δεν ήταν άμεσα μετατρέψιμα σε χρυσό. Οι χώρες, δηλαδή, υπολόγιζαν τη σχέση του νομίσματός τους ανά ουγκιά χρυσό που επιθυμούσαν και έτσι καθόριζαν έμμεσα την ισοτιμία τους με το δολάριο. Το δολάριο αντίθετα ήταν άμεσα μετατρέψιμο σε χρυσό και ως εκ τούτου έγινε .

Όσον αφορά το σύστημα Bretton Woods, σύμφωνα με αυτό οι χώρες που υποχρεούταν να ασκούν νομισματική πολιτική καθόριζαν τις ισοτιμίες τους ανάλογα σε σχέση με το χρυσό έμμεσα υπολογίζοντας το εθνικό νόμισμα ανά ουγκιά χρυσό που επιθυμούσαν και όριζαν την ισοτιμία τους με το δολάριο .

Στην πραγματικότητα, το σύστημα Bretton Woods αρχικά συνετέλεσε στη μεγάλη οικονομική ανάπτυξη των επενδύσεων και του διεθνούς εμπορίου που πραγματοποιήθηκε κατά τη δεκαετία του 1950.

Στα τέλη της δεκαετίας, όμως, οι ΗΠΑ άρχισαν να εμφανίζουν ελλειμματικό ισοζύγιο πληρωμών. Αυτό σήμαινε πως οι ΗΠΑ έδωχαν στο εξωτερικό μεγάλες ποσότητες συναλλαγματικών αποθεμάτων και χρυσού.

Η αρχή της περιόδου των κυμαινόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών ξεκίνησε με την απόφαση της ΗΠΑ να καταργήσει το σύστημα του Bretton Woods. Οι τράπεζες, οι οποίες δεν ήταν συνηθισμένες στις έντονες διακυμάνσεις των ισοτιμιών και των επιτοκίων, ήταν ιδιαίτερα ευάλωτες σε μεταβολές ισοτιμιών που θα προκαλούσε η κατάρρευση του συστήματος Bretton Woods. Έτσι, πολύ σύντομα είχαμε τα πρώτα θύματα του κινδύνου των συναλλαγματικών μεταβολών.

Το 1974, η γερμανική τράπεζα Bankhaus I.D. Herstatt, η οποία είχε επενδύσει μεγάλα κεφάλαιά της σε προθεσμιακά συμβόλαια συναλλάγματος, χρεοκόπησε και προκάλεσε αλυσιδωτές αντιδράσεις.

Το συμβάν αυτό σε συνδυασμό με άλλα παρόμοια περιστατικά σε μικρότερες ή ανάλογου μεγέθους τράπεζες ανάγκασε τους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς να συνεργαστούν για να προλάβουν παρόμοιες κρίσεις και να διασφαλίσουν τη σταθερότητα στο διεθνές τραπεζικό σύστημα. Δόθηκε προτεραιότητα στην τραπεζική εποπτεία και στη λήψη ομοιόμορφων κανόνων ελέγχου για όλες τις χώρες.

Έτσι δημιουργήθηκε η Επιτροπή της Βασιλείας, η οποία εξετάζει και αναλύει τις διεθνείς πολιτικές και οικονομικές εξελίξεις και δημιουργεί όσο το δυνατό αποτελεσματικότερο πλαίσιο για την αποφυγή κρίσεων. Αρχικό όνομα της Επιτροπής της Βασιλείας ήταν Committee on Banking Regulation and Supervisory Practices και συνεδρίασε για πρώτη φορά το Σεπτέμβριο του 1975.

7.3 Η αγορά ευρωνομισμάτων και οι λόγοι ευημερίας της

Η αγορά Ευρωνομισμάτων αποτελείται από τράπεζες που δέχονται καταθέσεις και χορηγούν δάνεια μεγάλων ποσών σε ευνοϊκά θεσμικά περιβάλλοντα και σε μεγάλο αριθμό νομισμάτων, συνήθως διαφορετικών από αυτό της χώρας, όπου είναι εγκατεστημένες.

Οι τράπεζες αυτές μπορούν να επιτελούν τις λειτουργίες τους υπό την προϋπόθεση, ότι είναι εξασφαλισμένη η ελεύθερη μεταβιβασιμότητα και μετατρεψιμότητα των υπολοίπων λογαριασμών εκκαθάρισης για μη κατοίκους σε νομίσματα, στα οποία είναι εκφρασμένες οι Ευρωκαταθέσεις και τα ευρωδάνεια.

Σε αυτά τα νομίσματα, οι διεθνείς τράπεζες έχουν ένα συγκριτικό πλεονέκτημα, όσον αφορά τη χρηματοοικονομική διαμεσολάβηση, που προέρχεται από το μειονέκτημα των τραπεζών, που λειτουργούν στις αντίστοιχες εθνικές αγορές τους, γεγονός που συμβάλει στην ευημερία τους.

Από την άλλη πλευρά, τα μειονεκτήματα των εγχώριων τραπεζών οφείλονται αποκλειστικά σε κυβερνητικούς κανόνες και ρυθμίσεις, όπως:

- ✓ Ρυθμίσεις, που επηρεάζουν τις αποφάσεις των χρηματοοικονομικών ενδιάμεσων για την κατανομή των πιστώσεων.
- ✓ Ρυθμίσεις που επιβαρύνουν τους χρηματοοικονομικούς ενδιάμεσους με ειδικά κόστη. Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει, χωρίς να περιορίζεται σε αυτά, ειδικές επιβαρύνσεις και φόρους.
- ✓ Κανόνες και ρυθμίσεις που θέτουν όρια στα επιτόκια των καταθέσεων ή στις αποδόσεις στοιχείων του ενεργητικού.
- ✓ Κανόνες και ρυθμίσεις που αναγκάζουν τους χρηματοοικονομικούς ενδιάμεσους να διατηρούν διαθέσιμα, οι αποδόσεις των οποίων είναι χαμηλότερες από την αγοραία απόδοση των κεφαλαίων ανάλογου βαθμού κινδύνου.
- ✓ Άλλοι κανόνες και ρυθμίσεις, οι οποίες περιορίζουν τον ανταγωνισμό μεταξύ των τραπεζών με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο ή ανέχονται την ύπαρξη καρτέλ ιδιωτικών τραπεζών. (Giddy, 1994)

Τέλος η ευρωαγορά συμβάλει θετικά στην διεθνή οικονομία μεγεθύνοντας την και δίνει το κίνητρο στις άλλες χώρες για ανάπτυξη, επένδυση και την εισροή ρευστότητας σε ελλειμματικές μονάδες που μπορούν να παράγουν και να συμβάλουν στην διεθνή τραπεζική.

7.4 Η διεθνής χρηματαγορά

Η χρηματαγορά είναι μια αγορά προϊόντων και μέσων χορήγησης ή επένδυσης και άντλησης κεφαλαίων για σχετικά βραχείες χρονικές περιόδους, συνήθως από μια μέρα έως ένα έτος. Αυτά τα μέσα και προϊόντα περιλαμβάνουν βραχυπρόθεσμα τραπεζικά δάνεια, έντοκα γραμμάτια του δημοσίου, τραπεζικά πιστοποιητικά καταθέσεων, εμπορικά ομόλογα, επιταγές αποδοχής τράπεζας, συμφωνίες επαναγοράς και άλλες βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις με ενέχυρο άλλα περιουσιακά στοιχεία.

Ως ένα θεμελιώδες στοιχείο του χρηματοπιστωτικού συστήματος μιας χώρας, η αγορά χρήματος (χρηματαγορά) παίζει ένα καθοριστικής σημασίας οικονομικό ρόλο: αυτό του συμβιβασμού των αναγκών σε ρευστά των αποκαλούμενων ελλειμματικών μονάδων με τις ανάγκες επένδυσης των πλεονασματικών μονάδων, όπως οι ασφαλιστικές εταιρίες οι οποίες επιθυμούν να επενδύσουν αποδοτικά τα ρευστά τους διαθέσιμα πριν λάβουν αποφάσεις για μακροπρόθεσμες επενδύσεις.

Η διατήρηση ή απόκτηση ρευστών απαιτήσεων είναι πιο αποδοτική από τη διατήρηση των ρευστών, ενώ μια ομαλά λειτουργούσα χρηματαγορά μπορεί να επιτελέσει αυτές τις λειτουργίες της πολύ αποτελεσματικά εάν η διαφορά μεταξύ του επιτοκίου, που λαμβάνει ο δανειστής και του επιτοκίου που πληρώνει ο δανειζόμενος είναι μικρή, λειτουργική αποτελεσματικότητα, και εάν τα κεφάλαια διατίθενται σε αυτούς που τα χρησιμοποιούν αποδοτικότερα, καταναμητική αποτελεσματικότητα.

Στην περίπτωση αυτή, τόσο οι δανειζόμενοι, όσο και οι δανειστές προτιμούν να ικανοποιούν τις βραχυπρόθεσμες ανάγκες τους σε κεφάλαια χωρίς να αναλαμβάνουν τον κίνδυνο ρευστότητας ή επιτοκίου, που χαρακτηρίζει τα μακροπρόθεσμα προϊόντα και τα προϊόντα της χρηματαγοράς που το επιτρέπουν.

Επιπρόσθετα, οι επενδυτές της χρηματαγοράς δεν επιθυμούν να καταναλώνουν πολύ χρόνο στην ανάλυση του πιστωτικού κινδύνου, ως εκ τούτου τα εργαλεία της χρηματαγοράς χαρακτηρίζονται γενικά από υψηλό βαθμό ασφάλειας του κεφαλαίου.

Συνεπώς, στην αγορά χρήματος διαμορφώνεται ένα επιτόκιο, το οποίο εξισορροπεί τις ανάγκες διαχείρισης των ρευστών διαθέσιμων και τα διαφορετικά επιτόκια για διαφορετικές χρήσεις, τα οποία εξισορροπούν τους κινδύνους και τις δυνατότητες αποδοτικής χρήσης των κεφαλαίων.

Σε αντίθεση με τις αγορές μετοχών η προθεσμιακών συμβολαίων, οι αγορές χρήματος των κυριότερων βιομηχανικών χωρών δεν διαθέτουν ένα συγκεκριμένο κεντρικό χώρο συγκέντρωσης των δανειστών και δανειζόμενων, καθώς αυτές οι αγορές λειτουργούν μέσω τηλεφώνου και σε αυτές έχουν πρόσβαση επενδυτές από όλα τα μέρη του κόσμου. (Giddy, 1994)

Επιπλέον, διεθνής αγορά χρήματος μπορεί να θεωρηθεί ως η αγορά βραχυπρόθεσμων προϊόντων χρηματοδότησης και επενδύσεων, τα οποία εκδίδονται ή διαπραγματεύονται διεθνώς, έχοντας σαν πυρήνα τους την αγορά ευρωνομισμάτων, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω. (Giddy, 1994)

Από την άλλη πλευρά, οι τράπεζες που δραστηριοποιούνται στην ευρωπαϊκή αγορά ονομάζονται Ευρωτράπεζες και είναι εγκαταστημένες έξω από τη χώρα έκδοσης του νομίσματος στο οποίο είναι εκφρασμένα τα κεφάλαια που διακινούνται μέσα από την ευρωπαϊκή αγορά.

Στην πράξη, για να είναι δυνατή η συμμετοχή των τραπεζών στην διεθνή αγορά και ειδικότερα στους μηχανισμούς της διεθνούς χρηματοδοτικής μεσολαβήσεως πρέπει να είναι εγκαταστημένες στο Λονδίνο ως μεγάλη χρηματαγορά ή στις παραδοσιακές χρηματαγορές (Λουξεμβούργο, Παρίσι, Τόκιο, Ν. Υόρκη) καθώς και στις αναδυόμενες περιοχές (Σιγκαπούρη, Χονγκ Κόνγκ, Παναμά).

Όσον αφορά τα κυριότερα εργαλεία της Διεθνούς αγοράς χρήματος που χρησιμοποιούν οι Τράπεζες αυτά είναι η μεταφορά Κεφαλαίων και Υπηρεσία Συναλλάγματος, οι Προθεσμιακές Καταθέσεις, τα Πιστοποιητικά Καταθέσεων, οι Διευκολύνσεις έκδοσης γραμματίων, οι Επιταγές αποδοχής Τράπεζας, οι Εγγυητικές Επιστολές, τα Ευρωγραμμάτια, τα γραμμάτια Κυμαινόμενου Επιτοκίου, τα γραμμάτια καταθέσεων. (Giddy, 1994)

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί, ότι η Ευρωτράπεζα χαρακτηρίζεται από την έλλειψη περιορισμών αντίστοιχων με αυτούς που ισχύουν στις εγχώριες αγορές, καθώς:

- ✓ Τα επιτόκια καθορίζονται ελεύθερα χωρίς τις παρεμβάσεις των νομισματικών αρχών. Το χαμηλότερο διαχειριστικό κόστος των ευρωτραπεζών , λόγω της φύσης των εργασιών χονδρικής αγοράς (wholesale), επιτρέπει την προσφορά καλύτερων επιτοκίων στην πελατεία τους.
- ✓ Οι τράπεζες δεν είναι υποχρεωμένες να τηρούν αποθεματικά με αποτέλεσμα να μπορούν να προσφέρουν καλύτερους όρους. Βέβαια για λόγους ασφαλείας τηρούν αποθεματικά.
- ✓ Τα κεφάλαια που διακινούνται στην ευρωαγορά αφορούν μεγάλα ποσά, με αποτέλεσμα το κόστος διαχείρισης τους από τις τράπεζες να είναι χαμηλότερο σε σχέση με τις συνήθεις τραπεζικές εργασίες.

7.5 Διεθνείς Πιστοδοτήσεις

Είναι γεγονός, ότι οι βασικοί σκοποί ενός συστήματος πιστοδοτήσεων είναι οι ακόλουθοι:

- ✓ Να καθορίσει το πλαίσιο των βασικών αρχών μέσα στο οποίο θα ασκείται η πιστοδοτική πολιτική της τράπεζας.
- ✓ Να καλύψει τις διαδικασίες διεξαγωγής των πιστοδοτικών εργασιών και να προσδιορίσει το βαθμό εξουσιοδότησης σε κάθε επίπεδο άσκησης τους
- ✓ Να αποτελέσει οδηγό για την ομαλή εκτέλεση των πιστοδοτικών εργασιών σε όλα τα επίπεδα, με απώτερο στόχο τη δημιουργία ενός υγιούς χαρτοφυλακίου χορηγήσεων και τη μεγιστοποίηση των αποδόσεων με την ανάληψη του χαμηλότερο κατά το δυνατόν επιπέδου κινδύνου. (Σαπουντζόγλου & Πεντότης, 2009)

Πιο συγκεκριμένα, η χορήγηση δανείων ή γενικότερα πιστοδοτήσεων στο πλαίσιο της διεθνούς τραπεζικής, αποτελεί κύρια δραστηριότητα των τραπεζών που εμπλέκονται στις διαδικασίες της διεθνούς αγοράς χρήματος.

Ο πυρήνας της διεθνούς αγοράς είναι η αγορά του Ευρωνομίσματος στην οποία λαμβάνει χώρα μεταφορά κεφαλαίων μέσω χρηματοπιστωτικών οργανισμών εκτός συνόρων της χώρας στην οποία το νόμισμα εκφράζονται τα κεφάλαια αυτά. Ως δανειστές, οι διεθνείς τράπεζες ασκούν το διαμεσολαβητικό τους ρόλο μεταφέροντας κεφάλαια από τις αποταμιευτικές μονάδες στις αντίστοιχες επενδυτικές.

Από την πλευρά τους, τα χορηγούμενα δάνεια ως προς τη διάρκεια τους κατανέμονται σε βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Η χορήγηση ενός βραχυπρόθεσμου δανείου πραγματοποιείται μέσω ενός πιστωτικού ορίου χρονικής διάρκειας ενός έτους, το ύψος του οποίου εκφράζει την πιστοληπτική ικανότητα της επιχείρησης και τις απορρέουσες ανάγκες της από το παραγωγικό συναλλακτικό της κύκλωμα, ενώ όσον αφορά τις τεχνικές διεθνούς δανειοδότησης, αυτές είναι τα Ευρωδάνεια, τα οποία χρησιμοποιούνται για την κάλυψη της χρηματοδότησης στην ευρωαγορά σε μεσοπρόθεσμη βάση.

Όσον αφορά την πιο διαδεδομένη τεχνική, αυτή είναι τα κοινοπρακτικά δάνεια με μεταβαλλόμενο επιτόκιο (Roll over ή revolving credits).

Αναφορικά με τα βασικά χαρακτηριστικά των κοινοπρακτικών δανείων με μεταβαλλόμενο επιτόκιο αυτά είναι τα ακόλουθα:

- ❖ Το επιτόκιο του δανείου δεν είναι σταθερό αλλά διαπραγματεύεται σε προκαθορισμένα χρονικά διαστήματα (κάθε 3 ή 6 μήνες). Για την διάρκεια των ενδιάμεσων στον επανακαθορισμό περιόδων ,το επιτόκιο παραμένει σταθερό.
- ❖ Το επιτόκιο καθορίζεται με βάση το επιτόκιο αναφοράς η επιλογή του εξαρτάται από τις προτιμήσεις του δανειζόμενου και από τους στόχους των δανειστών. Αυτά γίνονται με βάση το επιτόκιο της διατραπεζικής αγοράς καθώς και άλλα επιτόκια αναφοράς όπως το prime rates.
- ❖ Στο επιτόκιο προστίθεται μια επιβάρυνση τα spreads. Το ύψος της επιβάρυνσης καθορίζεται ανάλογα με την ρευστότητα που επικρατεί στη αγορά καθώς και την φερεγγυότητα του δανειζόμενου.
- ❖ Ο δανειζόμενος έχει στην διάθεση του ένα πιστωτικό όριο το οποίο μπορεί να χρησιμοποιήσει στο σύνολό του ή μέρος αυτού. Για τη μη χρησιμοποίηση τμήματος του δανείου πληρώνεται η αντίστοιχη προμήθεια .
- ❖ Τέλος υπάρχει και η προμήθεια η οποία καταβάλλεται κατά την υπογραφή στην επικεφαλής τράπεζα ή τράπεζες, όπου στη συνέχεια διανέμεται στους συμμετέχοντες ανάλογα με τον ρόλο και το ποσοστό συμμετοχής.

Τέλος, τα μεγάλα ποσά που καλύπτουν τα Ευρωδάνεια και η ανάγκη επιμερισμού του κινδύνου που αναλαμβάνουν οι τράπεζες κάνουν απαραίτητη την χορήγηση τους από όμιλο – κοινοπραξία τραπεζών, όπως είναι οι ακόλουθοι:

- **LEAD MANAGER:** Πρόκειται για σύνολο τραπεζών που αναλαμβάνουν την οργάνωση του κοινοπρακτικού δανείου.
- **PARTICIPATING BANKS:** Πρόκειται για τις τράπεζες που συμμετέχουν στο δάνειο και συμβάλλουν στο μεγαλύτερο μέρος του δανείου.
- **AGENT BANK:** Αναλαμβάνει το ρόλο του μεσολαβητή ανάμεσα στις δανείστριες τράπεζες και τον δανειζόμενο καθ' όλη τη διάρκεια του δανείου.

7.6 Τραπεζικά κέντρα

Είναι γεγονός, ότι η ανάπτυξη της Ευρωαγοράς συναλλάγματος και χρεογράφων βασίστηκε στην παράλληλη ανάπτυξη διεθνών τραπεζικών κέντρων. Επίσης και κατ' αναλογία, η διαχείριση του ευρωσυναλλάγματος και των ευρωχρεογράφων αποτέλεσε την ύπαρξη και τη βάση λειτουργίας των διεθνών τραπεζικών κέντρων. Η ανακύκλωση των πετροδολαρίων κατά την δεκαετία του 70 και η διαμόρφωση ενός διεθνούς χρηματοπιστωτικού κυκλώματος όπου συνδέεται για την ανάπτυξη.

Το Λονδίνο, η Νέα Υόρκη, η Ζυρίχη, η Σιγκαπούρη, το Χονγκ Κονγκ, το Τόκιο, η Φρανκφούρτη έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση των χρηματοπιστωτικών αγορών.

Πιο συγκεκριμένα, τα χρηματοοικονομικά Διεθνή Κέντρα διακρίνονται στη βάση τριών χαρακτηριστικών τα οποία είναι:

- Οι συναλλαγές πραγματοποιούνται σε ξένο νόμισμα και όχι στο νόμισμα της χώρας όπου αυτά ευρίσκονται εγκαταστημένα. Τούτο σημαίνει ότι οι συναλλαγές πραγματοποιούνται με εξωχώριο (off-shore) συνάλλαγμα και επομένως τα διεθνή χρηματοοικονομικά κέντρα αποτέλεσαν τα πρώτα εξεχώρια τραπεζικά κέντρα.
- Υπάρχει ένα ιδιαίτερο καθεστώς αναφορικά με τις φορολογικές επιβαρύνσεις και τους ελέγχους ροής του συναλλάγματος το οποίο διαφοροποιείται αισθητά από τα αντίστοιχα ισχύοντα στα εθνικά καθεστώτα. Κατά βάση υπάρχουν φορολογικές ελαφρύνσεις οι οποίες μπορούν να φθάσουν έως και

σε συνολικές φορολογικές απαλλαγές ενώ οι συναλλαγματικοί έλεγχοι είναι σαφώς χαλαρότεροι και σε πολλές περιπτώσεις ουσιαστικά ανύπαρκτοι .

- Αυτοί η δυνατότητα πρόσβασης σε αυτά ήταν επιτρέπει κατ αρχήν τουλάχιστον, όχι όμως αποκλειστικά, σε πελάτες οι οποίοι είχαν την ιδιότητα του μη-κατοίκου.

7.7 Συμπεράσματα 7^{ου} κεφαλαίου

Είναι γεγονός, ότι η Διεθνής Τραπεζική δημιουργήθηκε την περίοδο της επιτροπής το 1974 σε μια περίοδο μεγάλης αβεβαιότητας στον τραπεζικό κλάδο και μεγάλης οικονομικής ύφεσης.

Από την άλλη πλευρά, η αγορά Ευρονομισμάτων αποτελείται από τράπεζες που δέχονται καταθέσεις και χορηγούν δάνεια μεγάλων ποσών σε ευνοϊκά θεσμικά περιβάλλοντα και σε μεγάλο αριθμό νομισμάτων, συνήθως διαφορετικών από αυτό της χώρας, όπου είναι εγκατεστημένες.

Επιπλέον, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, για να είναι δυνατή η συμμετοχή των τραπεζών στην διεθνή αγορά και ειδικότερα στους μηχανισμούς της διεθνούς χρηματοδοτικής μεσολαβήσεως πρέπει να είναι εγκαταστημένες στο Λονδίνο ως μεγάλη χρηματαγορά ή στις παραδοσιακές χρηματαγορές (Λουξεμβούργο, Παρίσι, Τόκιο, Ν. Υόρκη) καθώς και στις αναδυόμενες περιοχές (Σιγκαπούρη, Χονγκ Κόνγκ, Παναμά).

Το βασικό συμπέρασμα, που προκύπτει είναι ότι η ευρωπαϊκή συμβάλλει θετικά στην διεθνή οικονομία μεγεθύνοντας την και δίνει το κίνητρο στις άλλες χώρες για ανάπτυξη, επένδυση και την εισροή ρευστότητας σε ελλειμματικές μονάδες που μπορούν να παράγουν και να συμβάλουν στην διεθνή τραπεζική.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ

8.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο παρελθόν βασικός τρόπος εμπορίου ήταν ο αντιπραγματισμός (barter) , δηλαδή η ανταλλαγή είδους με είδος, χωρίς τη μεσολάβηση χρήματος. Στις ανεπτυγμένες κοινωνίες οι άνθρωποι προκειμένου να διευκολύνουν τις συναλλαγές τους βρήκαν από παλιά τρόπους ισοτιμίας αξίας χρησιμοποιώντας ανταλλακτικά μέσα. Οποιαδήποτε μορφή και αν έχει ένα ανταλλακτικό μέσο, αν γίνεται δεκτό από όλα τα μέλη μιας κοινωνίας σε αντάλλαγμα οποιουδήποτε αγαθού, παίζει το ρόλο του χρήματος.

Με τον όρο αγορά (Market) στο χρηματοπιστωτικό σύστημα εννοείται η αγορά και πώληση «χρήματος». Πιο συγκεκριμένα οι αγορές αυτές αναφέρονται στη αγορά και την πώληση χρηματοπιστωτικών απαιτήσεων οικονομικών οργανισμών, οι οποίες διαφέρουν ως προς τους εκδότες τους, την ημερομηνία λήξης, τον κίνδυνο αθέτησης, τη φορολογική μεταχείριση και τη διαπραγματευσιμότητα τους.

Η αποστολή των χρηματοπιστωτικών αγορών είναι να διευκολύνουν την ομαλή διεξαγωγή των τρεχουσών και κεφαλαιακών συναλλαγών των νοικοκυριών, των επενδυτών και των παραγωγικών επιχειρήσεων.

Οι χρηματοοικονομικές αγορές αξιολογούνται ανάλογα με το βαθμό και το επίπεδο της ανταγωνιστικότητας με βάση τα παρακάτω κριτήρια:

- Ελαστικότητα και ευελιξία (elasticity/ flexibility) δηλαδή κατά πόσο είναι ικανές να προσαρμόζονται στις νέες συνθήκες και καταστάσεις.
- Σταθερότητα (stability), δηλαδή σε συνδυασμό με το προηγούμενο να μπορούν τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα να απορροφούν τις ταχύτατες μεταβολές της προσφοράς και της ζήτησης ώστε να αποφεύγονται οι απότομες μεταβολές στις τιμές.
- Το συναλλακτικό κόστος (costs) είναι απαραίτητο για τη συγκέντρωση και την ανακατανομή των πόρων.
- Διαφάνεια (transparency) δηλαδή να είναι ορατές και σαφείς οι εναλλακτικές δυνατότητες , ώστε να διασφαλίζεται η αξιοπιστία τους.

8.2 ΑΓΟΡΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ ΣΤΑ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

Αφού αναφέρθηκαν κάποια βασικά πράγματα για τις αγορές γενικότερα παρακάτω θα παρουσιαστεί τι είναι η αγορά συναλλάγματος , ο ρόλος της και η λειτουργία της για τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα.

Αγορά συναλλάγματος (Foreign Exchange Market) είναι μια παγκόσμια αγορά όπου περιλαμβάνει όλα τα χρηματοοικονομικά κέντρα του κόσμου και στην οποία γίνεται η αγοροπωλησία εθνικών νομισμάτων.

Η αγορά συναλλάγματος είναι οργανωμένη στα δυο παρακάτω επίπεδα:

1. Τη Λιανική Αγορά (retail tier) όπου μπορεί κάποιος ακόμη και ιδιώτης να αγοράζει και να πωλεί μικρότερες ποσότητες συναλλάγματος σε μια προκαθορισμένη τιμή
2. Τη Χονδρική Αγορά (wholesale tier) όπου οι μεγαλύτερες τράπεζες και διαπραγματευτές (traders) και μεσίτες (brokers) νομισμάτων ανακοινώνουν τις συναλλαγματικές ισοτιμίες που είναι διαθέσιμοι να διαπραγματευτούν μεταξύ τους αλλά και με μεγάλους οργανισμούς.

Στις αγορές συναλλάγματος συμμετέχουν τέσσερις κατηγορίες οικονομικών μονάδων : οι Επιχειρήσεις, οι Ιδιώτες, οι Εμπορικές Τράπεζες και οι Κεντρικές Τράπεζες. Αναλυτικότερα οι Επιχειρήσεις συμμετέχουν για να αγοράσουν ή να πωλήσουν συνάλλαγμα με σκοπό τις εισαγωγές ή τις εξαγωγές αγαθών ή υπηρεσιών και να προστατευθούν από το «συναλλαγματικό κίνδυνο». Οι Ιδιώτες θέλουν να καλύψουν τις ιδιωτικές τους συναλλαγές με το εξωτερικό και να προστατευθούν από «συναλλαγματικό κίνδυνο». Οι Εμπορικές τράπεζες και οι Χρηματοοικονομικοί οργανισμοί συμμετέχουν στην αγορά συναλλάγματος ώστε να ικανοποιήσουν τις σε συνάλλαγμα ανάγκες των πελατών τους και να διαχειριστούν ορθολογικά το επίπεδο των συναλλαγματικών τους διαθεσίμων είτε επειδή οι ίδιες το επιδιώκουν είτε επειδή επιβάλλεται από την Κεντρική Τράπεζα. Τέλος οι Κεντρικές Τράπεζες συμμετέχουν για να διατηρήσουν ή να μεταβάλλουν όταν μπορούν α) την συναλλαγματική ισοτιμία του νομίσματος, β) σε συνάλλαγμα και χρυσό αποθέματα της οικονομίας και να ελέγχουν-μεταβάλλουν όταν και όσο μπορούν την Προσφορά του Εγχώριου Χρήματος σε επιθυμητά επίπεδα. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι εκτός από την Κεντρική Τράπεζα οι υπόλοιποι έχουν έναν επιπλέον λόγο για τον οποίο συμμετέχουν στις αγορές συναλλάγματος και αυτός είναι η κερδοσκοπία.

Η αγορά συναλλάγματος είναι η μεγαλύτερη από όλες τις χρηματοοικονομικές αγορές στον κόσμο και τα μεγαλύτερα κέντρα της αγοράς αυτής είναι στη Νέα Υόρκη, Τόκιο, Φρανκφούρτη, Παρίσι, Ζυρίχη και Λονδίνο. Παρόλο δε που κάθε συγκεκριμένο κέντρο έχει το δικό του χρόνο κλεισίματος, η αμεσότητα των τηλεπικοινωνιών, μας δίνει κάθε στιγμή διαφορετικές τιμές συναλλαγμάτων οι οποίες αλλάζουν κάθε δευτερόλεπτο.

Οι πράξεις σε συνάλλαγμα αποτελούν λογιστικά γεγονότα γι αυτό και καταχωρούνται στις λογιστικές καταστάσεις των τραπεζών, μεταβάλλοντας συνεχώς τα

υπόλοιπα των λογαριασμών του ενεργητικού (E) και των υποχρεώσεων (Y).³⁹ Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να δημιουργούνται θέσεις (positions) σε κάθε ξένο νόμισμα. Η θέση κάθε νομίσματος είναι αυτή που καθορίζει και το συναλλαγματικό κίνδυνο που αναλαμβάνει η τράπεζα. Συγκεκριμένα:

- Αν $E > Y$ σημαίνει θετική συναλλαγματική θέση ή long position. Η υπεραγορά για την τράπεζα σημαίνει ότι διατρέχει κίνδυνο είτε να υποστεί ζημιές σε περίπτωση που το ξένο νόμισμα υποτιμηθεί έναντι ενός άλλου νομίσματος είτε να αποκομίσει κέρδη από την ανατίμηση του ξένου νομίσματος.
- Αν $E < Y$ σημαίνει αρνητική συναλλαγματική θέση ή short position στο συγκεκριμένο νόμισμα. Οι υπερπωλήσεις για την τράπεζα είναι δείχνουν το αντίστροφο απ' ότι με την υπεραγορά, δηλαδή ότι διατρέχει κίνδυνο να υποστεί ζημιές είτε από ενδεχόμενη ανατίμηση του ξένου νομίσματος έναντι ενός άλλου νομίσματος είτε να αποκομίσει κέρδη από υποτίμηση του ξένου νομίσματος.
- Αν $E = Y$ σημαίνει εξισωμένη συναλλαγματική θέση ή square position στο συγκεκριμένο νόμισμα. Σε αυτή την περίπτωση η τράπεζα δεν διατρέχει κανέναν κίνδυνο από τις διακυμάνσεις των ξένων νομισμάτων έναντι του ευρώ . Γεώργιος Κόντος (2007)

8.2.1 Τιμές Συναλλάγματος

Σκοπός των αγορών συναλλάγματος είναι η διαπραγμάτευση νομισμάτων μέσω των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Για παράδειγμα η συναλλαγματική ισοτιμία του αμερικάνικου δολαρίου/ ευρώ είναι η τιμή του ευρώ εκφρασμένη σε δολάρια. Την 4/8/2015 στις 16:20 αυτή η ισοτιμία ήταν 1.098291 USD/EUR.

Κατά την αρχική αναγνώριση όλες οι συναλλαγές σε ξένο νόμισμα μετατρέπονται στο νόμισμα αναφοράς με βάση την τιμή του ξένου νομίσματος κατά την ημερομηνία της συναλλαγής.⁴⁰ Μετά την αρχική αναγνώριση γίνεται μετατροπή στο νόμισμα αναφοράς ως εξής:

1. Τα μη νομισματικά μεγέθη, που αποτιμώνται στο ιστορικό κόστος με βάση την τιμή του ξένου νομίσματος κατά τη ημερομηνία της συναλλαγής,

³⁹ Γεώργιος Κόντος (2007) , Λογιστική Τραπεζών και Εταιρειών Leasing & Factoring ,Εκδόσεις Διπλογραφία σελ 94,95

⁴⁰ Γεώργιος Κόντος (2007) , Λογιστική Τραπεζών και Εταιρειών Leasing & Factoring ,Εκδόσεις Διπλογραφία σελ 145

2. Τα μη νομισματικά μεγέθη, που αποτιμώνται στην εύλογη αξία, με βάση την τιμή του ξένου νομίσματος που ίσχυε όταν έγινε η αποτίμηση και
3. Τέλος, τα νομισματικά μεγέθη με την τιμή κλεισίματος.

Οι συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν μεταφέρονται στα αποτελέσματα. Εξαιρέση όμως αποτελούν οι συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν από νομισματικά μεγέθη όπου αποτελούν μέρος μιας επένδυσης σε μονάδα του εξωτερικού ή αντισταθμίζουν το συναλλαγματικό κίνδυνο από την επένδυση αυτή. Ακόμη μία εξαιρέση είναι όταν τα νομισματικά μεγέθη αποτελούν μέσα αντιστάθμισης χρηματοροών που μεταφέρονται στην καθαρή θέση. Γεώργιος Κόντος (2007)

Γεώργιος Κόντος (2007) , Λογιστική Τραπεζών και Εταιρειών Leasing & Factoring , Εκδόσεις Διπλογραφία σελ 94,95

Γεώργιος Κόντος (2007) , Λογιστική Τραπεζών και Εταιρειών Leasing & Factoring , Εκδόσεις Διπλογραφία σελ 145

8.2.2 Τα προϊόντα της αγοράς συναλλάγματος

8.2.2.1 Spot Αγορά

Η spot αγορά είναι η αγορά συναλλάγματος για άμεση πληρωμή και παράδοση. Στη διατραπεζική αγορά, οι dealers δίνουν τιμές αγοράς και πώλησης , δηλώνοντας έτσι ότι διατίθενται να αγοράσουν ή να πουλήσουν μέχρι 10 εκ Ευρώ στις τιμές που έχουν δώσει. Αυτές οι spot τιμές έχουν πολύ μικρή χρονική ισχύ που σημαίνει ότι αν δεν ολοκληρωθεί κάποια συναλλαγή άμεσα τότε υπάρχει μεγάλη πιθανότητα οι τιμές να αλλάξουν στα επόμενα δευτερόλεπτα.

Η απόδοση των τιμών συναλλάγματος βασίζεται στα διατραπεζικά επιτόκια (interbank interest rates) που χρησιμοποιούνται στα μεγάλα χρηματοδοτικά κέντρα του κόσμου. Γενικότερα ισχύει:

OFFER – BID = SPREAD

Offer είναι η τιμή στην οποία ο trader είναι έτοιμος να πουλήσει, Bid είναι η τιμή για την αγορά συναλλάγματος (η τιμή που ο πωλητής το αγόρασε) και Spread είναι η διαφορά των δυο παραπάνω. Για παράδειγμα οι τιμή πώλησης USD/ JPY είναι 0,009063 και η τιμή αγοράς USD/ JPY είναι 0,00902. Το «0,0090» ονομάζεται “big figure” και θεωρείται αυτονόητο ότι το γνωρίζουν όλοι οι traders. Τα τελευταία δύο ψηφία είναι γνωστά ως “ the small figure” . Έτσι η αναφορά είναι «02-63» και το spread για αυτή τη συναλλαγή είναι $0,009063 - 0,00902 = 0,000061$.

Οι τράπεζες πραγματοποιούν κέρδη από το άνοιγμα μεταξύ τιμής αγοράς και τιμής πώλησης, δηλαδή προσπαθούν να περάσουν το άνοιγμα που δημιουργείται από μια

συναλλαγή σε κάποιον άλλο πελάτη . Για παράδειγμα , μια τράπεζα που αγοράζει JPY από ένα πελάτη θα προσπαθήσει να καλύψει το άνοιγμα της πουλώντας JPY σε έναν άλλο πελάτη. Ένας dealer Που συγκεντρώνει μεγάλο απόθεμα νομίσματος μπορεί να προσπαθήσει να δειλέψει τους πελάτες για να τα αγοράσουν χαμηλώνοντας κάπως τις τιμές του. Έτσι, επειδή οι τιμές που δίνονται αντανακλούν θέσεις αποθεματικών καλό θα ήταν ο πελάτης αρχικά να ψάξει σε αρκετές τράπεζες πριν αποφασίσει να κάνει κάποια συναλλαγή.

Ο υψηλός όγκος συναλλαγών στη διατραπεζική αγορά εξηγείται εν μέρει από γεωγραφικά διάσπαρτη φύση της αγοράς. Οι dealers συναλλάσσονται μεταξύ τους προκειμένου να αναλάβουν και να μετακυλήσουν κινδύνους και για να ανακαλύψουν τις τιμές συναλλαγών. Η ανακάλυψη των τιμών των άλλων dealers βοηθάει τους υπόλοιπους dealers να προσδιορίσουν τη θέση της αγοράς και στη συνέχεια να καθορίσουν τις τιμές τους.

8.2.2.1.i Άμεσες και έμμεσες ισοτιμίες

Οι ισοτιμίες διαιρούνται σε άμεσες και έμμεσες. Λέμε ότι έχουμε άμεση ισοτιμία όταν η ισοτιμία δίδεται ως το πλήθος των μονάδων του εγχώριου νομίσματος που αντιστοιχούν σε μια μονάδα του ξένου νομίσματος. Ενώ όταν η ισοτιμία δίδεται ως το πλήθος των μονάδων του ξένου νομίσματος που αντιστοιχούν σε μια μονάδα του εγχώριου νομίσματος τότε λέμε ότι έχουμε έμμεση ισοτιμία. Η έμμεση ισοτιμία είναι ο αντίστροφος της αντίστοιχης άμεσης ισοτιμίας και η αντιστροφή πραγματοποιείται ως εξής:

$$S (\text{άμεση})_{\text{bid}} = 1/ S (\text{έμμεση})_{\text{ask}}$$

$$S (\text{άμεση})_{\text{ask}} = 1/ S (\text{έμμεση})_{\text{bid}}$$

Τα περισσότερα νομίσματα λαμβάνουν κάποια τιμή ως πλήθος μονάδων του νομίσματος που μπορεί να αγοράσει ένα USD. Αυτός ο τρόπος αναφοράς ονομάζεται «ευρωπαϊκός». Εξαίρεση από αυτόν τον τρόπο αποτελούν τα «αγγλοσαξονικά» νομίσματα (η αγγλική λίρα (GBP), το δολάριο της Νέας Ζηλανδίας (NZD), το Ιρλανδέζικο πούντ (IEP), το Αυστραλέζικο δολάριο (AUD)) και το ευρώ. Έτσι ο δεύτερος τρόπος αναφοράς λέγεται «αμερικάνικος».

Ένα παράδειγμα έμμεσης ισοτιμίας με τον ευρωπαϊκό τρόπο για JPY/ USD. Η αναφορά είναι 110.34 – 111.09 αυτό σημαίνει ότι ο dealer αγοράζει ένα USD για 110,34 JPY (bid) και πουλάει ένα USD για JPY 111,09 (ask). Το κέρδος λοιπόν που αγοράζει και πουλάει ο dealer είναι 0,75 JPY. Με την άμεση ισοτιμία USD/ JPY (αμερικάνικος τρόπος) οι τιμές bid- ask θα ήταν 0,00902 – 0,009063 USD για ένα JPY.

Οι άμεσες ισοτιμίες είναι ο συνήθης τρόπος που χρησιμοποιείται. Δηλαδή, το εγχώριο νόμισμα θα είναι πάντα στον αριθμητή ενώ το ξένο νόμισμα θα είναι πάντα στον παρονομαστή. Το άμεσο / έμμεσο σύστημα σχετίζεται με το εγχώριο νόμισμα ενώ το ευρωπαϊκό / αμερικάνικο σύστημα έχει σχέση με το USD.

8.2.2.1.ii Σταυροειδείς ισοτιμίες

Τα περισσότερα νομίσματα λαμβάνουν τιμές έναντι του USD οπότε σταυροειδείς ισοτιμίες υπολογίζονται από ισοτιμίες ως προς το USD δηλαδή αν διαιρέσουμε δυο ισοτιμίες συναλλαγμάτων ως προς το δολάριο θα βρούμε τη μεταξύ τους ισοτιμία, για παράδειγμα :

$$1,7836 \text{ UK } \pounds / 0,008681 \text{ ¥} = 205,4602 \text{ ¥/}\pounds$$

Το παραπάνω υπολογίζεται χρησιμοποιώντας τις ισοτιμίες USD / JPY και USD/ GBP. Με αυτή τη μέθοδο συνήθως συνεπάγεται ένα μεγαλύτερο άνοιγμα τιμής αγοράς και πώλησης στις σταυροειδείς ισοτιμίες. Επομένως η Τράπεζα δεν θα θέσει ποτέ τιμή αγοράς για παράδειγμα JPY / GBP κάτω από την ισοτιμία που μας δίνει ο παρακάτω τύπος:

$$S_{\text{bid, JPY/GBP}} = S_{\text{bid, JPY/USD}} * S_{\text{bid, USD/GBP}}$$

παράλληλα θα θέσει τιμή πώλησης JPY / GBP (πουλάει GBP – αγοράζει JPY) χρησιμοποιώντας τον παρακάτω τύπο:

$$S_{\text{ask, JPY/GBP}} = S_{\text{ask, JPY/USD}} * S_{\text{ask, USD/GBP}}$$

Οι σταυροειδείς ισοτιμίες υπολογίζονται με τέτοιο τρόπο ώστε οι arbitrageurs να μην μπορούν να εκμεταλλευθούν τις αναφερόμενες τιμές. Αν δεν γίνει αυτό τότε στρατηγικές τριγωνικού arbitrage θα ήταν εφικτές και οι Τράπεζες θα είχαν σύντομα ανισορροπίες στις εντολές τους για αγορά και πώληση. Για παράδειγμα έστω ότι η τράπεζα παρουσιάζει τις εξής τιμές $S = ,0104- ,0108 \text{ USD/ JPY}$, $S = 1,5670 - 1,5675 \text{ USD/ GBP}$ και ότι ένας trader τράπεζας παρατηρεί την ισοτιμία $S_{\text{ask, JPY/GBP}} = 143,00 \text{ JPY/ GBP}$. Τότε η στρατηγική τριγωνικού arbitrage έχει ως εξής:

1. Πουλάει USD 1.000.000 σε τιμή ,0108 USD/ JPY και έτσι αγοράζει 95.592.592,59 JPY
2. Πουλάει 95.592.592,59 JPY στην τιμή 143,00 JPY/ GBP άρα έχει τώρα 647.500,65 GBP
3. Πουλάει τα 647.500,65 GBP στην τιμή 15670 USD / GBP και έχει 1.014.633,51 USD

Επομένως η όλη παραπάνω διαδικασία του απέφερε ένα κέρδος USD 14.633,51. Έτσι ο trader θα επαναλάβει τη στρατηγική αυτή όσο το δυνατόν περισσότερες φορές και μετά από αυτή η Τράπεζα που προσφέρει $S_{\text{ask, JPY/GBP}} = 143,00 \text{ JPY/ GBP}$ θα αυξήσει την τιμή της.

8.2.2.2 Η προθεσμιακή αγορά (Forward Market)

Μια προθεσμιακή συναλλαγή είναι παρόμοια με μια spot συναλλαγή ωστόσο η διαφορά τους είναι ότι η ημερομηνία εκκαθάρισης (settlement date) λαμβάνει χώρα στο

απώτερο μέλλον. Αυτό σημαίνει ότι δεν υπάρχει καμία μεταφορά χρημάτων σε καμία από τις δυο πλευρές αν δεν φτάσει η ημερομηνία εκκαθάρισης που έχει οριστεί. Οι προθεσμιακές συναλλαγές συναλλάγματος εμφανίζονται στα τερματικά των dealing rooms για διάστημα εκκαθάρισης ενός, δύο, τριών, και δώδεκα μηνών. Σήμερα οι περισσότερες Τράπεζες δίνουν τιμές για forward συναλλαγές μέχρι και δέκα χρόνια αργότερα για τα περισσότερα εμπορεύσιμα νομίσματα. Τα προθεσμιακά συμβόλαια δίνουν τη δυνατότητα στις εταιρείες και στους επενδυτές να μεταθέσουν τον συναλλαγματικό κίνδυνο .

Μια προθεσμιακή συναλλαγή μπορεί να ταξινομηθεί σε δύο κατηγορίες : outright και swap. Η πρώτη κατηγορία είναι μια ακάλυπτη κερδοσκοπική θέση σε ένα νόμισμα ενώ μια συναλλαγή swap είναι η πώληση (ή αγορά) ξένου νομίσματος στη spot αγορά και η ταυτόχρονη προθεσμιακή αγορά (ή πώληση) μιας περίπου ίσης ποσότητας του ίδιου νομίσματος.

8.2.2.3 Αγορά Swap συναλλάγματος

Η αγορά των swaps είναι το κομμάτι της αγοράς συναλλάγματος με το μεγαλύτερο ημερήσιο όγκο συναλλαγών. Είναι συνήθως πολύ βραχυπρόθεσμα συμβόλαια από τα οποία το 70% περίπου έχει ωρίμανση σε λιγότερο από μία εβδομάδα.

Σ' ένα swap συνάλλαγμα , ο trader πουλάει ένα νόμισμα για άμεση παράδοση ενώ ταυτόχρονα αγοράζει το ίδιο νόμισμα για μελλοντική παράδοση. Ένα swap συναλλάγματος (FX swap) περιλαμβάνει δυο συναλλαγές. Για παράδειγμα μια πώληση JPY είναι μια αγορά USD και το αντίστροφο. Γενικότερα μπορεί να θεωρηθεί σαν να δανειζόμαστε σε ένα νόμισμα και ταυτόχρονα να δανείζουμε σε ένα άλλο.

Τα swap συναλλάγματος συνήθως χρησιμοποιούνται για τη μείωση του κινδύνου βραχυπρόθεσμων συναλλαγματικών μεταβολών.

8.3 ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Όπως μπορούμε να καταλάβουμε ύστερα απ' όλα αυτά που αναφέρονται παραπάνω η αγορά συναλλάγματος είναι πολύ σημαντική για κάθε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα , καθώς αποτελεί μία από τις κύριες πηγές άντλησης κεφαλαίων για την τράπεζα. Απαιτείται πολύ καλή γνώση των πρακτικών των ισοτιμιών και συνεχής ενημέρωση - πληροφόρηση ώστε να καταφέρνει να δημιουργεί μεγάλα spreads για να έχει κερδοφόρο ανάπτυξη.

Κεφάλαιο 9: Κεφαλαιακή Επάρκεια

9.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό θα αναφερθούμε αρχικά στην έννοια της κεφαλαιακής επάρκειας, κάνοντας μια ιστορική αναδρομή αναφορικά με το ζήτημα αυτό, το οποίο αποτελεί τον σημαντικότερο παράγοντα της Τραπεζικής Εποπτείας.

Εν συνεχεία, θα αναφερθούμε στα σύμφωνα σχετικά με τη κεφαλαιακή επάρκεια, που έχουν διατυπωθεί τα τελευταία χρόνια (Βασιλεία I, Βασιλεία II και Βασιλεία III), ώστε να έχουμε μια πλήρη γνώση του ζητήματος αυτού, όπως αυτό εξελίχθηκε τις τελευταίες δεκαετίες.

9.2 Ιστορική Αναδρομή

Στο ζήτημα της κεφαλαιακής επάρκειας δόθηκε μεγαλύτερη προσοχή μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και για να λύσουν αυτό το πρόβλημα ιδρύσανε για πρώτη φορά την Επιτροπή της Βασιλείας το 1947 με διαμεσολάβηση Μεγάλων Κεντρικών Τραπεζών των χωρών Group of Ten με στόχο την διασφάλιση διαμόρφωση κανόνων έλεγχου και εποπτικών πρακτικών για το Τραπεζικό σύστημα.

Την ίδια περίοδο εμφανίστηκε για πρώτη φορά η εμφάνιση του συναλλαγματικού κινδύνου κάνοντας τις τράπεζες να δημιουργήσουν την επιτροπή με όνομα “Committee on Banking Regulation and Supervisory Practices”.

Η επιτροπή αυτή συνεδρίασε για πρώτη φορά το 1975 με τα μέλη να είναι οι χώρες ο Καναδάς, η Γαλλία, το Βέλγιο, η Γερμανία, η Ιταλία, η Ιαπωνία, το Λουξεμβούργο, η Ολλανδία η Ισπανία, η Σουηδία, η Ελβετία, το Ηνωμένο Βασίλειο και οι ΗΠΑ.

Στην πράξη, η Κεφαλαιακή Επάρκεια θεωρείται ο σημαντικότερος παράγοντας της Τραπεζικής Εποπτείας, στόχος της είναι να καθορίσει ένα ελάχιστο επιπέδου Ιδίων Κεφαλαίων που χρειάζεται για ένα πιστωτικό ίδρυμα σε σχέση με τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο, σε πρώτη φάση τον Πιστωτικό. Για πρώτη φορά το 1988, το ύψος των Ιδίων Κεφαλαίων συνδέεται με τον πιστωτικό κίνδυνο με τον «συντελεστή του Cooke (Cooke Ratio)». Στην ελληνική νομοθεσία ο δείκτης αυτός

ονομάστηκε Συντελεστής Φερεγγυότητας και ορίστηκε ως ο λόγος των Ιδίων Κεφαλαίων προς τα σταθμισμένα ως προς τον Κίνδυνο στοιχεία του Ενεργητικού.

Επιπλέον, το 1990 δημιουργήθηκαν προβλήματα και πολλές τράπεζες χρεοκοπήσανε αλλά δεν προερχόντουσαν από αθέτηση εκπλήρωσης υποχρεώσεων από αντισυμβαλλόμενο αλλά από ατέλειες του πλαισίου λειτουργίας τους. Έτσι δημιουργήθηκε επιτακτική ανάγκη εμφανής από τις ατέλειες των τραπεζών η ύπαρξη ενός Διεθνούς Συστήματος Εποπτείας.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι η διεθνοποίηση των τραπεζικών εργασιών, οι ταχύτατα πραγματοποιούμενες αλλαγές στη διάρθρωση του χαρτοφυλακίου των τραπεζών, καθώς και οι χρηματοοικονομικές καινοτομίες μεταβάλλουν τη φυσιογνωμία του σύγχρονου διεθνούς τραπεζικού συστήματος, δημιουργούν τραπεζικούς κινδύνους και αυξάνουν την πιθανότητα για μία ταχύτατη επέκταση διεθνώς των τραπεζικών κρίσεων. Το πρόβλημα αυτό επεκτείνεται και από τον έντονα αυξανόμενο ανταγωνισμό μεταξύ των τραπεζών διεθνώς.

Η κεντρική τράπεζα όλων των Τραπεζών που δημιουργήθηκε για να επιλύσει όλα αυτά τα προβλήματα είναι η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών. Οι υπηρεσίες που προσφέρει :

- Να ανταλλάσει και να προωθεί διάλογο μεταξύ των Κεντρικών Τραπεζών σε οικονομικά θέματα.
- Να παρέχει ερευνητές που θα ερευνούν τα οικονομικά και χρηματοοικονομικά θέματα.
- Τέλος δημιουργεί υπηρεσίες που συμβάλουν ως διαμεσολαβητές (θεματοφύλακες) σε διεθνείς χρηματοοικονομικές συναλλαγές.

9.3 Πρώτο σύμφωνο της επιτροπής της βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια

Η επιτροπή όπως είπαμε και στην ιστορική αναδρομή το βασικότερο αντικείμενο που της ενδιαφέρει είναι η κεφαλαιακή επάρκεια και με αυτό ασχολείται περισσότερο γιατί διαπίστωσε ότι με τους χρηματοοικονομικούς κινδύνους και ιδιαίτερα του πιστωτικού κινδύνου άρχισε να επιδεινώνεται η κατάσταση. Για αυτό η επιτροπή αποφάσισε την δημιουργία μιας συνθήκης όπου θα υιοθετούνταν διεθνώς. Τελικά

δημιουργήθηκε ένα σύστημα μέτρησης των κινδύνων γνωστό ως Σύμφωνο της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια.

Πιο συγκεκριμένα, η επιτροπή ανέλαβε πρωτοβουλίες με στόχο να ανακοπεί η επιδείνωση των αποδεκτών μεγεθών της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών, προωθώντας τη μεγαλύτερη σύγκλιση στη μέτρησή της. Διαμορφώθηκε έτσι μια κοινή αντίληψη μεταξύ των μελών της Επιτροπής για την αναγκαιότητα και υιοθέτηση ενός Διεθνούς Συμφώνου με σκοπό την ενδυνάμωση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος διεθνώς και την απάλειψη κάθε πηγής δημιουργίας αθέμιτου ανταγωνισμού, προερχόμενου από τις διαφορές στις ανάγκες και στη μέτρηση της κεφαλαιακής επάρκειας στις διάφορες χώρες. (Αγγελόπουλος, 2013)

Στην πράξη, το πρώτο σύμφωνο έθεσε τη βάση των ελαχίστων ιδίων κεφαλαίων που υποχρεούται να διαθέτει κάθε τράπεζα με βάση τον αναλαμβανόμενο πιστωτικό κίνδυνο, μια ελάχιστη κεφαλαιακή απαίτηση, η οποία ορίστηκε στο 8% και εκφράστηκε ως δείκτης, ο οποίος έγινε γνωστός ως δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας ή δείκτης φερεγγυότητας. (Αγγελόπουλος, 2013)

Ο δείκτης αυτός στόχευε αρχικά στην προστασία των πιστωτικών ιδρυμάτων από τον πιστωτικό κίνδυνο και διαμορφώθηκε από το λόγο των εποπτικών Ιδίων κεφαλαίων της τράπεζας προς τα σταθμισμένα ως προς τον πιστωτικό κίνδυνο στοιχεία του ενεργητικού, δηλαδή:

$$\text{Δείκτης Κεφαλαιακής επάρκειας} = \frac{\text{Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Πιστωτικός κίνδυνος}} \geq 8 \text{ ή}$$

$$\text{Δείκτης Κεφαλαιακής επάρκειας} = \frac{\text{Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Σταθμισμένο ως προς τον πιστωτικό κίνδυνο Ενεργητικό}} \geq 8$$

Όμως εν συνεχεία πολλοί όροι για την κεφαλαιακή επάρκεια, οι οποίοι τέθηκαν στο σύμφωνο του 1988 υπέστησαν τροποποιήσεις. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα, τον Ιανουάριο του 1997, η Επιτροπή να παρουσιάσει τη σημαντικότερη τροποποίηση του πρώτου συμφώνου αυτού για τη κεφαλαιακή επάρκεια. Πιο συγκεκριμένα, μέσω της τροποποίησης αυτής ενσωματώθηκε στη συνθήκη του 1988, οι κίνδυνοι αγοράς, που προέρχονταν από τις ανοικτές θέσεις των τραπεζών σε: (Αγγελόπουλος, 2013)

✓ Ξένο Νόμισμα

- ✓ Συνάλλαγμα
- ✓ Μετοχές
- ✓ Εμπορεύματα
- ✓ Δικαιώματα Προαίρεσης
- ✓ Διαπραγματευόμενους τίτλους χρέους.

Από την πλευρά τους, οι Τράπεζες για την αντιμετώπιση των κινδύνων αγοράς, ήταν υποχρεωμένες έως το τέλος του 1997 να διαχωρίσουν τα χαρτοφυλάκια σε επενδυτικά χαρτοφυλάκια όπου θα υπάρχουν τα εισοδήματα και οι επενδύσεις και το Εμπορικό χαρτοφυλάκιο που θα χρησιμοποιείται για μεταπώληση ή για διαπραγμάτευση στις δευτερογενείς αγορές (αγορές που διαπραγματεύονται παλαιότερες εκδόσεις ομολόγων μεταξύ των επενδυτών). (Αγγελόπουλος, 2013)

Κατά επέκταση, μετά την προσθήκη των κινδύνων αγοράς, ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας διαμορφώθηκε ως εξής: (Αγγελόπουλος, 2013)

$$\text{Δείκτης Κεφαλαιακής επάρκειας} = \frac{\text{Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Πιστωτικός κίνδυνος} + \text{Κίνδυνοι αγοράς}} \geq 8 \text{ ή}$$

Δείκτης Κεφαλαιακής επάρκειας=

$$\frac{\text{Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Σταθμισμένο ως προς τον πιστωτικό κίνδυνο Ενεργητικό} + 12,5 * \text{Κίνδυνοι αγοράς}} \geq 8$$

(Αγγελόπουλος, 2013)

9.4 Λοιπά θέματα ενδιαφέροντος της Επιτροπής της Βασιλείας

Με αυτόν τον τρόπο οι Τράπεζες ανέπτυξαν έναν αυστηρό ποσοτικό και ποιοτικά κριτήρια ενός εσωτερικού συστήματος Αξίας σε κίνδυνο για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων από τους κινδύνους αγοράς.

Με την δημιουργία του συμφώνου δημιουργήθηκαν κι άλλα θέματα όπως:

- Η εποπτεία των θέσεων σε συνάλλαγμα.
- Η διαχείριση του δανεισμού των τραπεζών στο εξωτερικό.
- Η διαχείριση των θέσεων σε στοιχεία εκτός ισολογισμού .

- Η αποφυγή χρήσης των συστημάτων των Τραπεζών για εγκληματικές ενέργειες.
- Τα μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα.
- Η διαχείριση των κινδύνων των θέσεων σε παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα

Αλλά μεγαλύτερη βάση δόθηκε από την επιτροπή στην:

- Διαχείριση πιστωτικού κινδύνου
- Σε πρακτικές επί των συστημάτων πιστωτικού κινδύνου.

Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω προσπαθειών, ήταν η υιοθέτηση από πολλές χώρες αποτελεσματικής εποπτείας και συνεργασίας με τις εποπτικές αρχές, καθώς και η επιβολή αυτών κατά τη χορήγηση άδειας σε τραπεζικές επιχειρήσεις. (Αγγελόπουλος, 2013)

9.5 Το Δεύτερο Σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια ή αλλιώς (BASEL II)

Παρά τα θετικά τους αποτελέσματα, οι κανόνες του πρώτου συμφώνου είχαν κενά και δεν πέτυχαν να καλύψουν το σύνολο του πολύπλοκων στοιχείων του ενεργητικού των τραπεζών, με αποτέλεσμα πολλές τράπεζες να αναλαμβάνουν κινδύνους που διέφευγαν των κανόνων της κεφαλαιακής επάρκειας. (Αγγελόπουλος, 2013)

Επιπλέον, κίνδυνοι, όπως ο κίνδυνος ρευστότητας και ο λειτουργικός κίνδυνος, δεν συμπεριλήφθησαν στους κανόνες του πρώτου συμφώνου και επομένως ούτε στον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Τα παραπάνω, έστω και καθυστερημένα, έγιναν αντιληπτά από την Επιτροπή, τον Ιούνιο του 1999, λαμβάνοντας υπόψη και τις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες στο χρηματοοικονομικό χώρο, διατύπωσε και εξέδωσε μια νέα πρόταση, η οποία αναφερόταν σε ένα ανανεωμένο πλαίσιο κεφαλαιακή; επάρκειας, γνωστό ως Basel II, σκοπός του οποίου ήταν η αντικατάσταση της Συνθήκης Κεφαλαιακής Επάρκειας του 1988.

Το νέο πλαίσιο κανόνων Κεφαλαιακής Επάρκειας (Βασιλεία II ή Basel II) περιλαμβάνει τους ακόλουθους τρεις πυλώνες (ενότητες):

- ✓ **Πρώτος Πυλώνας:** Αναφέρεται στις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις που δημιουργούν ο πιστωτικός κίνδυνος, ο κίνδυνος αγοράς και ο λειτουργικός κίνδυνος.
- ✓ **Δεύτερος Πυλώνας:** Αναφέρεται στην εποπτεία της Κεφαλαιακής Επάρκειας και στην ανάπτυξη συστημάτων αξιολόγησης της Κεφαλαιακής Επάρκειας και των πιστωτικών ιδρυμάτων. Επιπλέον, αναφέρεται στην ανάγκη υιοθέτησης συγκεκριμένων διαδικασιών με καθορισμένες αρχές και κριτήρια για την επίτευξη των θεμάτων αυτών.
- ✓ **Τρίτος Πυλώνας:** Αναφέρεται στην αποτελεσματική ενημέρωση με ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία και στην ενίσχυση της πειθαρχίας μέσω της ανάπτυξης της αγοράς, ώστε να ενισχυθεί η πειθαρχία και η ανάπτυξη της αγοράς. (Αγγελόπουλος, 2013)

Στους πρώτους δύο πυλώνες ασχολούνται και δημιουργούν δυνατότητα ανάπτυξης εσωτερικών συστημάτων αξιολόγησης του πιστωτικού κινδύνου, ενώ με τον τρίτο πυλώνα επιδιώκεται η ενθάρρυνση ανάληψης ασφαλών πρακτικών από τις τράπεζες

- ✓ Τέλος των κινδύνων θέσης διακανονισμού και αντισυμβαλλόμενου και των υπερβάσεων των ορίων των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων. (Αγγελόπουλος, 2013)

9.5.1 Πρώτος πυλώνας (Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις)

Ο πρώτος πυλώνας καλύπτει τα θέματα των **ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων** έναντι του πιστωτικού κινδύνου, του κινδύνου αγοράς και του λειτουργικού κινδύνου. Επιπλέον, στον πρώτο πυλώνα περιλαμβάνονται νέες, εναλλακτικές των υφιστάμενων τυποποιημένων, μέθοδοι υπολογισμού των κινδύνων, ιδιαίτερα του πιστωτικού κινδύνου, με αποτέλεσμα να επηρεάζεται αυξητικά και η κεφαλαιακή απαίτηση. Πιο συγκεκριμένα, με βάση τη νέα συνθήκη, η ελάχιστη απαιτούμενη κεφαλαιακή επάρκεια έναντι των αναλαμβανόμενων κινδύνων παραμένει στο 8%.

Δημιουργήθηκαν κάποιες διαφοροποιήσεις ως προς το Δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, δηλαδή τα Εποπτικά ίδια κεφάλαια διαφοροποιούνται σε μικρό βαθμό ενσωματώνοντας κάποιες σύγχρονες μορφές στοιχείων και τις εξελίξεις που φέρουν τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης.

Αλλαγές γίνανε κυρίως στον παρονομαστή του κλάσματος πιο συγκεκριμένα στην μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου ,με παρεμβάσεις στα ρυθμιζόμενα στοιχεία του ενεργητικού στις σταθμίσεις αυτών και κυρίως στις μεθόδους στάθμισης .Ως παράδειγμα μείωση σταθμίσεων των ανοιγμάτων (χρηματοδοτήσεων) με εξασφάλιση βάρους επί κατοικιών από 50% σε 35 % και χρηματοδότηση λιανικής τραπεζικής από 100% σε 75%. (Αγγελόπουλος, 2013)

Κατά αυτό τον τρόπο, με βάση τους νέους κανόνες, ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας και οι κεφαλαιακές απαιτήσεις με τη συμμετοχή του λειτουργικού κινδύνου υπολογίζονται ως εξής:

$$\text{Δείκτης Κεφαλαιακής επάρκειας} = \frac{\text{Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Πιστωτικός κίνδυνος} + 12,5 * \text{Κίνδυνοι αγοράς} + \text{Λειτουργικοί Κίνδυνοι}} \geq 8$$

Αξίζει να σημειωθεί επίσης, ότι ο πρώτος πυλώνας θεσπίζει και εξειδικεύεται στους ακόλουθους κανόνες εφαρμογής :

- 1) Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων Έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου.
- 2) Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων Έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου (σύμφωνα με την Προσέγγιση Εσωτερικών Διαβαθμίσεων)
- 3) Υπολογισμός Σταθμισμένων Ανοιγμάτων για Θέσεις σε Τιτλοποίηση.
- 4) Υπολογισμός κεφαλαιακών Απαιτήσεων των Πιστωτικών ιδρυμάτων για τον Κίνδυνο Αγοράς.
- 5) Κίνδυνος αντισυμβαλλόμενου.
- 6) Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις των πιστωτικών Ιδρυμάτων για το Λειτουργικό Κίνδυνο. (Αγγελόπουλος, 2013)

9.5.2 Δεύτερος Πυλώνας (Εποπτεία της Κεφαλαιακής Επάρκειας και των Εσωτερικών Συστημάτων Αξιολόγησης των Πιστωτικών Ιδρυμάτων)

Η νέα συνθήκη βασίζεται στην ανάγκη υπολογισμού της Κεφαλαιακής Επάρκειας με συμμετοχή της μέτρησης όλων των αναλαμβανόμενων κινδύνων και στην υποχρέωση των εποπτικών αρχών να προσαρμόζονται στις μετρήσεις αυτές και να λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα. Η προσέγγιση αυτή θεωρείται απαραίτητη για την αποτελεσματική διοίκηση των τραπεζών και την αποτελεσματική εποπτεία. Στα πλαίσια της αποτελεσματικής εποπτείας η κρίση για την αναγνώριση των κινδύνων και για το ύψος της κεφαλαιακής επάρκειας πρέπει να βασίζεται σε περισσότερες από μια αξιολογήσεις.

Παράλληλα, η αναφορά στη συνεχή επανεξέταση και αναθεώρηση της εποπτικής διαδικασίας προσθέτει οφέλη μέσω της έμφασης που δίνεται στην ανάγκη για αυστηρή αξιολόγηση δυνατοτήτων των τραπεζών και των εποπτικών αρχών κάνοντας επίσης και stress test στις Τράπεζες για να δουν αν επηρεάζουν την λειτουργία της. (Αγγελόπουλος, 2013)

9.5.3 Τρίτος Πυλώνας (Αποτελεσματική Πειθαρχία Μέσω της Αγοράς και Ενημέρωση του Κοινού)

Σκοπός του Τρίτου πυλώνα είναι να συμπληρώσει τα θέματα κεφαλαιακής επάρκειας του Πρώτου Πυλώνα και τα θέματα εποπτείας του δευτέρου Πυλώνα.

Με τις διατάξεις αυτές ουσιαστικά ρυθμίζεται η υποχρέωση των τραπεζών να δημοσιοποιούν ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία σχετιζόμενα με τους αναλαμβανόμενους χρηματοοικονομικούς και λοιπούς κινδύνους, με τη μέθοδο παρακολούθησης των κινδύνων και παράλληλα με τις αρχές εταιρικής διακυβέρνησης που εφαρμόζουν, ώστε να δώσουν τη δυνατότητα στους επενδυτές να αξιολογήσουν σωστά τις τοποθετήσεις τους στον τραπεζικό κλάδο. (Αγγελόπουλος, 2013)

9.6 Το Τρίτο Σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια ή αλλιώς (BASEL III)

Είναι γεγονός, ότι η έναρξη της εφαρμογής των κανόνων της Βασιλείας II συνέπεσε με την έναρξη της χρηματοπιστωτικής κρίσης το 2007-2008, δηλαδή σε συνθήκες ιδιαίτερης πίεσης και έντασης των κινδύνων, κάτι που είχε ως αποτέλεσμα και διαπίστωση ότι οι κανόνες της Βασιλείας II είχαν πολλά κενά με αποτέλεσμα η βελτίωση, η τροποποίηση και η αναπροσαρμογή των κανόνων της Βασιλείας II κατέστη αναγκαία.

Ως αποτέλεσμα των παραπάνω, η Επιτροπή της Βασιλείας προχώρησε, από τον Ιούλιο του 2009, σε τροποποίηση των προτάσεων της με νέους κανόνες, οι οποίοι αποτελούν τη Βασιλεία III (Basel III), ενώ ως χρονικό όριο για την ολοκλήρωση της υλοποίησης των κανόνων της Βασιλείας III ορίστηκε το 2019.

Στην πραγματικότητα, με τους κανόνες της Βασιλείας III τροποποιούνται βασικά θέματα της Βασιλείας II για την αντιμετώπιση των κινδύνων και την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων και εισάγεται στις μετρήσεις για τον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας και ο κίνδυνος ρευστότητας, με την υιοθέτηση Δεικτών Ρευστότητας (Liquidity Ratios).

Παράλληλα, προτείνεται και η υιοθέτηση ενός γενικότερου δείκτη με αναφορά στο σύνολο των κινδύνων, του Δείκτη Μόχλευσης (Leverage Ratio) με σκοπό την πρόληψη συνθηκών υπερβάλλουσας μόχλευσης στο τραπεζικό σύστημα.

Σύμφωνα με την Επιτροπή, με τις τροποποιήσεις αυτές επιδιώκεται η ανάπτυξη ενός περισσότερο ευέλικτου και ανθεκτικού τραπεζικού συστήματος, το οποίο θα διαθέτει αυξημένη ικανότητα απορρόφησης των οφειλόμενων σε χρηματοοικονομικές ή οικονομικές πιέσεις κλυδωνισμών, ώστε να περιορίζεται ο κίνδυνος μετάδοσης προβλημάτων του χρηματοοικονομικού χώρου στην πραγματική οικονομία.

Ουσιαστικά, με την παραπάνω θέση, η Επιτροπή δέχεται ότι το τραπεζικό σύστημα και η πιστωτική κρίση που άρχισε το 2007 έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην οικονομική κρίση που άρχισε το ίδιο έτος. Επιπλέον, αναγνωρίζει ότι οι κανόνες της Βασιλείας II είχαν σημαντικά κενά τα οποία εμπόδισαν την ολοκληρωμένη και αποτελεσματική

πρόληψη, την ορθή και ρεαλιστική μέτρηση και αντιμετώπιση των χρηματοοικονομικών κινδύνων που είχαν αναλάβει τα πιστωτικά ιδρύματα.

Επίσης η Επιτροπή δέχεται ευθέως ότι τα πολύπλοκα μαθηματικά υποδείγματα μέτρησης των κινδύνων και υπολογισμού της κεφαλαιακής απαίτησης, τα οποία η ίδια έχει εκπονήσει δεν οδήγησαν σε σωστά αποτελέσματα, ενώ δίνει στις τράπεζες την ευχέρεια και μεταφέρει σε αυτές την υποχρέωση να αξιολογούν τα αποτελέσματα των μετρήσεων για την κεφαλαιακή επάρκεια και να υπολογίζουν, με βάση τη δική τους γνώση και εμπειρία, τις δικές τους εξειδικευμένες κεφαλαιακές απαιτήσεις. (Αγγελόπουλος, 2013)

Αναφορικά με τις τροποποιήσεις των κανόνων, αυτές στοχεύουν στην ενίσχυση και των τριών κατηγοριών εποπτικών ιδίων κεφαλαίων, δηλαδή των βασικών ιδίων κεφαλαίων (TIER 1 Capital), των συμπληρωματικών ιδίων κεφαλαίων (TIER 2) και των Συμπληρωματικών Ιδίων κεφαλαίων για την κάλυψη του κινδύνου της αγοράς (TIER 3 Capital).

Πιο συγκεκριμένα, επιγραμματικά το πλαίσιο της Βασιλείας III συνοψίζεται στους παρακάτω άξονες:

A) Ενίσχυση της ποιότητας, της συνέπειας και της διαφάνειας της κεφαλαιακής βάσης.

B) Ενίσχυση του βαθμού κάλυψης των κινδύνων.

Γ) Ο δείκτης μόχλευσης αναμένεται να αποτελέσει ένα σημαντικό εργαλείο για τον έλεγχο και τη πρόληψη της υπερβολικής μόχλευσης που αναλαμβάνουν οι τράπεζες και παράλληλα ένα εργαλείο για την αντιμετώπιση λανθασμένων μετρήσεων των πραγματοποιούμενων υποδειγμάτων υπολογισμού των κινδύνων.

Δ) Οι δείκτες ρευστότητας θα τηρούνται και θα υπολογίζονται στα πλαίσια ενός συστήματος διαχείρισης ρευστότητας, που θα εφαρμόζουν οι τράπεζες, με απώτερο σκοπό την αναγνώριση, τη μέτρηση και την αντιμετώπιση του κινδύνου ρευστότητας.

E) Προτάσεις για τη διαμόρφωση κεφαλαιακών αποθεμάτων ασφαλείας και προφύλαξης σε περιόδους ανάπτυξης και θετικής εξέλιξης της οικονομίας, ώστε να αξιοποιηθούν σε περιόδους κρίσης. (Αγγελόπουλος, 2013)

9.7 Κεφαλαιακή επάρκεια εθνικής τράπεζας

Είναι γεγονός, ότι από το 2012 και έπειτα η Εθνική τράπεζα ήρθε αντιμέτωπη με σοβαρές προκλήσεις ελέω της βαθιάς ύφεσης και της οικονομικής κρίσης. Στην πραγματικότητα, οι επιπτώσεις της κρίσης τόσο στη δυνατότητα αποπληρωμής φυσικών προσώπων και επιχειρήσεων όσο και στην απομείωση ομολόγων και δανείων του Ελληνικού Δημοσίου είχαν σαν συνέπεια να μειωθεί σημαντική η επιβάρυνση του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων της Εθνικής.

(<http://www.kathimerini.gr/808387/article/oikonomia/epixeirhseis/8etikos-o-apologismos-gia-thn-e8nikh-kata-thn-trietia-ths-va8ias-yfeshs>)

Σε αυτό το δυσμενές περιβάλλον, η εθνική τράπεζα με ενέργειες που κατέβαλε στόχευε στην κεφαλαιακή ενίσχυση του ομίλου, την προάσπιση της ρευστότητας, τη θωράκιση του ενεργητικού και την αποκατάσταση της κερδοφορίας. Προς της κατεύθυνση αντιμετώπισης των καταστάσεων, που δημιουργήθηκαν ο όμιλος της Εθνικής σχεδίασε και υλοποίησε μια σειρά συγκεκριμένων ενεργειών στο πλαίσιο ενός 5ετούς σχεδίου αναδιάρθρωσης.

Επιπλέον, η εθνική τράπεζα παρά τις τεράστιες απώλειες που υπέστη ο όμιλος από το PSI, κατόρθωσε να ολοκληρώσει την ανακεφαλαιοποίηση της τράπεζας το καλοκαίρι του 2013 με τη συμμετοχή ιδιωτών επενδυτών εξασφαλίζοντας τον ιδιωτικό χαρακτήρα της ΕΤΕ, ενώ παράλληλα πραγματοποίησε νέα αύξηση 2,5 δις. ευρώ το 2014, η οποία σε συνδυασμό και με άλλες κινήσεις (κερδοφορία κ.λπ.) οδήγησε στην ενίσχυση του δείκτη Κύριων Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων στο 15,8% τον Σεπτέμβριο 2014, από 7% τον Ιούνιο 2012.

Επίσης, οι προσπάθειες της τράπεζας για απομόχλευση του ενεργητικού και προσέλκυση ρευστότητας διαμόρφωσαν τον δείκτη δανείων προς καταθέσεις σε επίπεδο τράπεζας στο 81% (από 110% τον Ιούνιο 2012) και σε επίπεδο ομίλου στο 93% (σε σχέση με 116% τον Ιούνιο 2012), έναντι ευρωπαϊκού μέσου όρου 116%.

(<http://www.kathimerini.gr/808387/article/oikonomia/epixeirhseis/8etikos-o-apologismos-gia-thn-e8nikh-kata-thn-trietia-ths-va8ias-yfeshs>)

Αξίζει να σημειωθεί επίσης, ότι η Εθνική είναι ο πρώτος εγχώριος τραπεζικός όμιλος που επέστρεψε σε λειτουργική κερδοφορία μετά το ξέσπασμα της κρίσης, με τα 8 τελευταία τρίμηνα λειτουργίας να είναι κερδοφόρα, ενώ τα παραπάνω αποτελέσματα επιτεύχθηκαν με την αναδιάρθρωση των εγχώριων δραστηριοτήτων, τη σταθεροποίηση των θυγατρικών στη νοτιοανατολική Ευρώπη, καθώς και τη σημαντική κερδοφορία της Finansbank στην Τουρκία.

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε επίσης στην προάσπιση της ποιότητας του εγχώριου δανειακού χαρτοφυλακίου και την αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, που εκτοξεύτηκαν τόσο στην επιχειρηματική όσο και στη λιανική πίστη κατά τη διάρκεια της κρίσης.

(<http://www.kathimerini.gr/808387/article/oikonomia/epixeirhseis/8etikos-o-apologismos-gia-thn-e8nikh-kata-thn-trietia-ths-va8ias-yfeshs>)

Σήμερα και ελέω της οικονομικής κρίσης, και της επιβολής των ελέγχων κεφαλαίων λόγω των εκροών καταθέσεων, η Εθνική τράπεζα αναμένεται στο προσεχές διάστημα να ολοκληρώσει την ανακεφαλαιοποίησή της, προσδοκώντας να αντλήσει από αυτή περί τα 300 εκατομμύρια ευρώ, με αποτέλεσμα οι ξένοι ιδιώτες που συμμετείχαν στη διεθνή προσφορά να αναμένεται ότι θα συμμετέχουν με 16,8% στο μετοχικό κεφάλαιο της τράπεζας, ενώ αντίστοιχα οι ομολογιούχοι επενδυτές με 27,7% και οι Έλληνες ιδιώτες με 11%. (<http://www.capital.gr/story/3084566>)

9.8 Συμπεράσματα 9^{ου} Κεφαλαίου

Όπως αναφέραμε παραπάνω, η Κεφαλαιακή Επάρκεια θεωρείται ο σημαντικότερος παράγοντας της Τραπεζικής Εποπτείας, στόχος της είναι να καθορίσει ένα ελάχιστο επιπέδου Ιδίων Κεφαλαίων που χρειάζεται για ένα πιστωτικό ίδρυμα σε σχέση με τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο, ιδιαίτερα όσον αφορά τον πιστωτικό κίνδυνο.

Στο κεφάλαιο αυτό έγινε εμφανής η σοβαρότητα του ζητήματος της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών, καθώς είναι ένα ζήτημα, που έχει απασχολήσει για δεκαετίες την Επιτροπή, αποτέλεσμα των προσπαθειών ήταν η δημιουργία τριών συμφώνων για την κεφαλαιακή επάρκεια, σε μια προσπάθεια να καταστούν οι τράπεζες περισσότερο προστατευμένες σε περιπτώσεις κρίσεων, ώστε να αποφευχθούν περαιτέρω αρνητικές συνέπειες για τη διεθνή οικονομία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ -ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Τα κύρια χαρακτηριστικά του ελληνικού χρηματοοικονομικού συστήματος στη δεκαετία του '70 και του '80 ήταν η υπανάπτυξη και ο έντονος κρατικός παρεμβατισμός και το τραπεζικό σύστημα αποτελούσε τον κύριο πόλο της ανάπτυξης των διαφόρων υποδομών. Τράπεζα όπως όλοι γνωρίζουμε είναι ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα που λαμβάνει καταθέσεις ,χορηγεί δάνεια ,διαχειρίζεται αξιόγραφα με σκοπό την κερδοφορία της. Υπάρχουν πολλών ειδών τραπεζών κάθε ένα από αυτά έχουν συγκεκριμένες λειτουργίες όπως να ελέγχει την διάθεση χρήματος να χορηγεί δάνεια για να καλύψει τις καταναλωτικές ανάγκες των πελατών και να επενδύουν σε δημόσιες και ιδιωτικές εταιρείες στις οποίες συμβάλουν σε καινοτόμες επενδύσεις . Επιπλέον στην κρίση που υπάρχει στην χώρα μας η επιστροφή των καταθέσεων εντός της χώρας αλλά εκτός τραπεζικού συστήματος και η επιστροφή κεφαλαίων από το εξωτερικό θα τονώσουν την αξιοπιστία των ελληνικών τραπεζών να σταθούν στα πόδια τους για να αποκαταστήσουν σταδιακά την ρευστότητα . Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι τα τραπεζικά ιδρύματα λαμβάνουν υπόψη την επιτροπή της Βασιλείας και τα θεσμικά πλαίσια που έχει ορίσει αλλά ο μεγάλος της κίνδυνος είναι οι οίκοι αξιολόγησης διότι αυτές διαμορφώνουν την φήμη της τράπεζας και της χώρας. Οι τράπεζες πρέπει να είναι προσεκτικές στους πιστωτικούς κινδύνους και με διάφορες ενέργειες να διασφαλίσει τον καταθέτη , την επιβίωση του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος , και την τόνωση της οικονομίας με την ρευστότητα της.

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα είχε τη μορφή που εξυπηρετούσε τα στρατηγικά σχέδια για οικονομική ανάπτυξη που οραματίζονταν οι πρώτες μεταπολεμικές κυβερνήσεις. Εφαρμόζονταν μια σειρά από ρυθμιστικούς κανόνες, που αποσκοπούσαν στη διοχέτευση των αποταμιευτικών πόρων σε προεπιλεγμένες χρήσεις, που ήταν πιο αποδοτικές και εθνικά αναγκαίες, σύμφωνα με το τότε «ορθόδοξο» μοντέλο βιομηχανικής ανάπτυξης. Συγκεκριμένα, ένας μεγάλος αριθμός χρηματοοικονομικών υπηρεσιών βρισκόταν υπό διοικητικό έλεγχο, ο καθορισμός των επιτοκίων γινόταν από την Τράπεζα της Ελλάδας και όχι από τις δυνάμεις της αγοράς, και τέλος, η κίνηση κεφαλαίων υπόκειτο σε αυστηρούς περιορισμούς. Όλοι οι ανωτέρω ρυθμιστικοί κανόνες προκαλούσαν στρεβλώσεις στην κατανομή των πόρων και την αποτελεσματικότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος.⁴¹

Οι έντονες στρεβλώσεις που χαρακτήριζαν το τραπεζικό σύστημα και η εγγενής αδυναμία του να ανταπεξέλθει στο μεταβαλλόμενο διεθνές περιβάλλον και τις χρηματοδοτικές ανάγκες της οικονομίας ήταν το βασικό αίτιο για την εκκίνηση συστηματικών προσπαθειών για τη μεταρρύθμισή του. Ένας πρόσθετος παράγοντας που συνετέλεσε στην επιτάχυνση των μεταρρυθμιστικών προσπαθειών ήταν η ανάγκη

⁴¹ Προβόπουλος-Καπόπουλος (2001), σελ. 83.

προσαρμογής προς τις υποχρεώσεις έναντι της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι υποχρεώσεις αυτές αφορούσαν στην ελευθερία της κίνησης κεφαλαίων, στην ελεύθερη εγκατάσταση και πρόσβαση στις αγορές των άλλων χωρών-μελών και στην εναρμόνιση των εποπτικών κανόνων. Μεταγενέστερα, η συνθήκη του Maastricht απαγόρευσε την ύπαρξη προνομιακής πρόσβασης του δημόσιου τομέα στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.⁴²

Η απελευθέρωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος ολοκληρώθηκε σε τρία στάδια. Στο πρώτο στάδιο (1982-1986) ετέθησαν τα θεμέλια για τον εξορθολογισμό της αγοράς των πιστώσεων, ενώ στο δεύτερο στάδιο (1987-1991) έγινε η βαθμιαία άρση των περιορισμών στη λειτουργία των αγορών, των ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών, καθώς και στην παροχή των χρηματοπιστωτικών οργανισμών. Τέλος, στο τελευταίο στάδιο, ολοκληρώθηκε η μεταφύτευση της ευρωπαϊκής στην ελληνική νομοθεσία και η προετοιμασία των εγχώριων ιδρυμάτων για τις μεγάλες λειτουργικές αλλαγές που απαιτούσε η υιοθέτηση του Ευρώ.⁴³

Η απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος, σε συνδυασμό με τις διεθνείς χρηματοοικονομικές εξελίξεις, οδήγησε στην αναδόμησή του σε νέες βάσεις. Το πρώτο σημαντικό χαρακτηριστικό της νέας δομής είναι ο περιορισμός του μεγέθους τραπεζών από το κράτος και η ενίσχυση του ρόλου των ιδιωτικών τραπεζών. Τούτο ήταν αποτέλεσμα τόσο της αλλαγής των μεριδίων της αγοράς των μεμονωμένων τραπεζών όσο και του προγράμματος ιδιωτικοποίησης, στα πλαίσια του κύματος συγχωνεύσεων και των εξαγορών. Το μερίδιο αγοράς στις χορηγήσεις των κρατικών τραπεζών είχε υποχωρήσει στην περίοδο 1995-1998 από 63% σε 43%, ενώ των ιδιωτικών αυξήθηκε από 20% σε 39%. Το μερίδιο αγοράς των ξένων τραπεζών παρέμεινε στα ίδια περίπου επίπεδα, καθώς η παρουσία τους περιορίστηκε σε ναυτιλιακές και επενδυτικής φύσεως τραπεζικές εργασίες και δεν ενεπλάκησαν ουσιαστικά σε εργασίες λιανικής τραπεζικής. Δεύτερο χαρακτηριστικό της νέας δομής ήταν η εμφάνιση νέων καινοτόμων προϊόντων από τις ιδιωτικές τράπεζες, και κυρίως, η ευελιξία τους να ικανοποιούν τις ανάγκες επί μέρους μεγάλων πελατών και επιχειρήσεων. Παράλληλα, αυξήθηκε ο αριθμός των ανταγωνιστών. Τρίτο χαρακτηριστικό της νέας δομής ήταν η επικράτηση του φαινομένου της γενικευμένης τραπεζικής. Πράγματι, διευρύνθηκε σημαντικά το εύρος των προσφερόμενων υπηρεσιών από τις εμπορικές τράπεζες. Στο χώρο της λιανικής τραπεζικής, ιδιαίτερη ανάπτυξη γνώρισε η καταναλωτική πίστη, που αφορούσε ουσιαστικά τις πιστωτικές κάρτες. Μέχρι το Δεκέμβριο του 1994, η Τράπεζα της Ελλάδος αύξησε το όριο για τα καταναλωτικά δάνεια από τις 300χιλιάδες δραχμές στα 8 εκατομμύρια δραχμές. Οι περισσότερες εμπορικές τράπεζες αξιοποίησαν ταχύτατα την ανάπτυξη αυτής της αγοράς. Η καταναλωτική πίστη ως ποσοστό στη συνολική χρηματοδότηση ανήλθε από

⁴² Προβόπουλος-Καπόπουλος (2001), σελ. 87.

⁴³ Προβόπουλος-Καπόπουλος (2001), σελ. 88.

3,3% το 1992 σε 11,1 το 1999. Τέταρτη χαρακτηριστική αλλαγή του τραπεζικού συστήματος ήταν ότι οι διαχωριστικές γραμμές μεταξύ των τραπεζών και των μη τραπεζικών ιδρυμάτων γίνονταν ολοένα και λιγότερο ευκρινείς. Πράγματι, ορισμένοι τραπεζικοί οργανισμοί σημείωσαν ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι ο εκσυγχρονισμός των δομών της τραπεζικής αγοράς φαίνεται και από τη βελτίωση της αποδοτικότητας του συστήματος πληρωμών, με τη σημαντική μείωση της χρήσης κερμάτων και χαρτονομισμάτων ως ποσοστό της προσφοράς χρήματος M1 κατά την περίοδο 1981-1998.⁴⁴

Τέλος, η εφαρμογή των κανόνων της Επιτροπής της Βασιλείας (Βασίλεια I και II) έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο για την υγιή ανάπτυξη και σταθερότητα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, καθώς έχει δοθεί η πρέπουσα βαρύτητα σε θέματα σχετικά με την πιστωτική πολιτική, αλλά και την αποτελεσματική παρακολούθηση και διαχείριση των χρηματοοικονομικών κινδύνων που καλείται να αντιμετωπίσει.

⁴⁴ Προβόπουλος-Καπόπουλος (2001), σελ. 89-92.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- ΔΑΜΟΠΟΥΛΟΥ ΙΩΑΝΝΑ , *Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα 1 (Παρουσίαση Οικονομικών Καταστάσεων)* , 34 (*Ενδιάμεση Οικονομική Κατάσταση*)
- ΔΟΡΙΚΙΔΟΥ ΜΑΡΙΑ , ΔΠΧΑ 7 : *Το πληροφοριακό περιεχόμενο των δημοσιευμένων οικονομικών Καταστάσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα*, Νοέμβριος 2014
- ΔΟΥΚΑ ΑΝΝΑ , *Η συγκριτική παρουσίαση των σημαντικότερων Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (Δ.Λ.Π. 1,7,22,27,33) σε σχέση με το Ελληνικό Λογιστικό Σχέδιο (Ε.Λ.Π.)*
- ΚΑΡΟΥΝΤΖΟΥ Α. ΙΩΑΝΝΑ , *Χρηματοοικονομικός Κύκλος Ζωής της επιχείρησης η Περίπτωση του τραπεζικού κλάδου στην Ελλάδα και το Ηνωμένο Βασίλειο*, Πειραιάς 2008
- ΚΑΣΣΗΣ Ι. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ, *Πρώτη εφαρμογή των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης στις οικονομικές καταστάσεις των ελληνικών επιχειρήσεων* , Πειραιάς 2007
- ΚΕΦΑΛΑ Π. ΣΟΦΙΑ, *Διαδικασία χρηματοοικονομικής Ανάλυσης η πρακτική που εφαρμόζεται στο χρηματοπιστωτικό Τομέα*, Δεκέμβριος 2005
- ΚΟΥΡΑΤΖΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ, *Ο ρόλος του λειτουργικού και μη λειτουργικού εισοδήματος στην πορεία των τραπεζικών μετοχών*, Πειραιάς, Φεβρουάριος 2010
- ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ ΣΟΦΙΑ , *Λογιστική Τραπεζικών Μεσολαβητικών Εργασιών*, Σεπτέμβριος 2013
- ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ , *Μέτρηση της οικονομικής επίδοσης του τραπεζικού υποκαταστήματος στο περιβάλλον της Διοικητικής Λογιστικής με βάση το Υπολειμματικό Εισόδημα και την Περιβάλλουσα Ανάλυση Δεδομένων*, Πάτρα 2010
- ΖΗΚΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ , *Τραπεζική Λογιστική: Η περίπτωση της Alfa Bank*, Σεπτέμβριος 2010
- ΚΩΣΤΟΥΛΑ ΓΕΩΡΓΙΑ , *Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, Η επίδραση τους στις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων η διαφοροποίησή τους από το Ελληνικό Λογιστικό Σχέδιο και η εφαρμογή τους στα Τραπεζικά Ιδρύματα*, Ιούνιος 2010

- ΦΡΑΓΚΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ , *Ανάλυση και Εφαρμογή των Ταμειακών Ροών με βάση τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και η επίδραση τους στις αποδόσεις των μετοχών*, Σεπτέμβριος 2011
- ΖΑΡΟΥΧΗΣ Π. , *Εκπαιδευτικό βοήθημα στις Χρηματοπιστωτικές Αγορές . Πάτρα 2008*
- ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ, Π. (2013), «*Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα*», 4^η αναθεωρημένη έκδοση, Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα.
- ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Δ. και ΗΡΕΙΩΤΗΣ, Ν. (2008), «*Χρηματοοικονομική Διοίκηση: Θεωρία και Πρακτική*», Εκδόσεις Rosilli, Αθήνα.
- GIDDY, I. (1994), «*Παγκόσμιες Χρηματοπιστωτικές Αγορές*», Μετάφραση: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΥΦΟΠΟΥΛΟΣ, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
- ΚΟΝΤΟΣ, Γ. (2010), «*Λογιστική Τραπεζών και Εταιρειών Leasing και Factoring*», Εκδόσεις Διπλογραφία, Αθήνα.
- ΝΙΑΡΧΟΣ, Ν. (2004), «*Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων*», Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα.
- ΣΑΠΟΥΝΤΖΟΓΛΟΥ, Γ. ΚΑΙ ΠΕΝΤΟΤΗΣ, Χ. (2009), «*Τραπεζική Οικονομική*», τόμος Α, Εκδόσεις Γ. Μπένου, Αθήνα.
- ΣΑΠΟΥΝΤΖΟΓΛΟΥ, Γ. ΚΑΙ ΠΕΝΤΟΤΗΣ, Χ. (2009), «*Τραπεζική Οικονομική*», τόμος Β, Εκδόσεις Γ. Μπένου, Αθήνα.
- ΔΥΑΔΙΚΤΙΑΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ
- (<http://www.kathimerini.gr/808387/article/oikonomia/epixeirhseis/8etikos-o-apologismos-gia-thn-e8nikh-kata-thn-trietia-ths-va8ias-yfeshs>)
- (<http://www.capital.gr/story/3084566>)